

Агар дар ҷаҳон набвад омӯзгор,
Шавад тира аз беҳирад рӯзгор.

ҲАФТАНОМА АЗ 20-УМИ ИЮЛИ СОЛИ 1932 НАШР МЕШАВАД

№ 47 (12323)
25 ноябри
соли 2021

ОМУЗГОР

НАШРИЯИ ВАЗОРАТИ МАОРИФ ВА ИЛМИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН www.omuzgor-gazeta.tj

► СОЗАНДАГӢ

Оғози фаъолияти таълимгоҳи Сарраёсати маорифи шаҳри Душанбе

19 ноябр Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ - Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ва Раиси Маҷлиси миллии Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Раиси шаҳри Душанбе, муҳтарам Рустами Эмомалӣ Муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии назди Сарраёсати маорифи шаҳри Душанберо мавриди истифода қарор доданд.

Муассисаи таълимӣ аз 1 бинои қорашёна иборат буда, барои 2 ҳазору 200 нафар хонанда дар ду басти пешбинӣ гардидааст.

Баъди бунёди мактаби нав дар ин ҷо 80 нафар бо қор таъмин гардиданд, ки 54 нафарашон омӯзгорони соҳибтаҳассус мебошанд.

Раванди таълим дар муассисаи пурра бо забони русӣ ба роҳ монда шуда, он дорои 48 синфхонаи замонавӣ мебошад.

Муассисаи таълимӣ аз синфхонаи омодагии дифои ҳарбӣ, синфхонаи алоҳидаи омӯзиши шохмот, бунгоҳи тиббӣ, ҳуҷраи равоншиносӣ, як толори калони маҷлисӣ бо 460 ҷойи нишаст ва ошхона барои 280 нафар иборат аст.

Барои омӯзиши фанҳои дақиқ дар таълимгоҳ озмоишгоҳҳои замонавии фанӣ, синфхонаҳои алоҳидаи химия, биология, физика, технологияи иттилоотӣ сохта шуда, барои гузаронидани таҷрибаҳои амалӣ дар синфҳои ағниятҳои зарурӣ васлаи наҷб гардидааст. Синфхонаҳои таълимӣ бо тахтаҳои электронӣ мӯҳаҳҳаз

мебошад.

Омӯзгорону хонандагон барои қору таҳсил дар ин муассиса тариқи озмон қабул карда мешаванд.

Дар ин мактаб омӯзиши забонҳои русӣ ва англисӣ бо усули лингафонӣ роҳандозӣ гардида, тамоми синфхонаҳое, ки барои забонмӯзӣ пешбинӣ шудааст, бо дастгоҳи таҷҳизоти мусиқӣ таъмин мебошад.

Толори маҷлиси кушоду бархавон ин боргоҳи илму маърифат барои баргузориҳои дилхоҳ ҷорабиниҳои фарҳангии фароғатӣ ва илмию назариявӣ бисёр мувофиқ аст.

Бо мақсади ҷалби ҷавонон ба варзиш як толори калони варзишӣ, ки 500 метри мурабаъ масоҳат дорад, бунёд карда шудааст. Толори мазкур барои дар ҳама фасли сол ба бозии футбол, волейбол ва баскетбол машғул гардидан, мусоид мебошад. Ҳамзамон як толори бозии тенниси рӯйимизӣ баҳри тарғиби ин навъи варзиш дар миёни ҷавонон сохта шудааст.

Китобхонаи замонавии муассиса дорои беш аз 10 ҳазор нусха адабиёти дарсӣ ва бадеӣ буда, барои хонандагон ҳамчунин китобхонаи электронӣ ташкил гардидааст, ки ба ин васила онҳо ба адабиёти ҷаҳонӣ дастрасӣ пайдо менамоянд.

Дар муассисаи навбунёд барои таълиму тарбияи хонандагон шароити зарурӣ фароҳам оварда шуда, имкониятҳои таълимӣ ба талаботи стандартҳои

байналмилалӣ ҷавобгӯ аст.

Ба хотири омӯзиши касбу ҳунар, дар таълимгоҳ синфхонаҳои таълими меҳнат ташкил гардида, ҳамчунин, духтарон дар синфхонаҳои алоҳида нозуқиҳои касби дӯзандагӣ ва тарзи омода намудани ҳар гуна таомро аз худ мекунанд.

Дар доираи солҳои 2020 - 2040 "Бистсолаи омӯзиш ва рушди фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ дар соҳаи илму маориф" дар муассисаи маҳфилҳои математика, физика, биология ва бозии шохмот ташкил карда шудааст, ки дар рушди зеҳнии наврасон мусоидати ғаёл менамояд.

Пешвои муаззами миллат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон зимни шиносӣ бо имкониятҳои таълимии муассиса ба омӯзгорон дастур доданд, ки бо истифода аз чунин шароити фароҳамгардида дар тарбияи насли ояндасози миллат тамоми қувваҳои малакаи касбии ҳудро ба ҳарч диҳанд ва аз ҳарвақта дида бештар талош намојанд. Атрофи иншоот ва намояи берунаи муассисаи таълимӣ бо санъати баланди меъмории бунёд ёфтааст.

Муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии назди Сарраёсати маорифи шаҳри Душанбе аз ҷониби Муассисаи давлатии Дирексияи сохтмони иншооти ҳукумати Дастгоҳи иҷроияи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон бо ҷалби ширкатҳои сохтмони ватанӣ ва мутахассисони баландихтисоси тоҷик бо санъати баланд бунёд ёфтааст.

ДАР ИН ШУМОРА: •

Ғолибони озмуни
«Илм – ғуруғи маърифат»
муайян шуданд

саҳ. 4

Қадами ҷиддӣ дар роҳи
рақамикунонии соҳаи маориф

саҳ. 6

Чаро наврасон даст ба
қасди ҷони худ мезананд?

саҳ. 7

Моҳияти нақшаи қори солонаи
кабинети методи

саҳ. 8

Сарчашмаи тарбияи ахлоқӣ

саҳ. 9

Ҷалби тарбиятгирандагон
ба мутолиа

саҳ. 10

Аз қонунҳои тағйирпазирӣ то
таъсири инсон ба табиат

саҳ. 11

Муҳимтарин воситаи муошират

саҳ. 12

Обуна ба ҳафтанонаи «Омӯзгор» барои соли 2022

Агар хоҳед, ки дар соли 2022 аз нағзониҳои соҳаи маориф ва илм огоҳ бошед, амру фармониш ва дастурҳои вазири маориф ва илм ва асноди соҳаи маориф ва илмро саривақт дастрас намоед, аз таҷрибаи ҳамкасбон огоҳ гардед, таҷриба, андеша ва дархости ҳудро пешниҳод карда тавонед, ба нашрияи дӯстдоштаи худ – «Омӯзгор» обуна шавед.

Нархи обуна барои як сол бо иловаи
хидмати почта 149 сомонӣю 05 дирам

СУРАТҲИСОБИ МО

ДХ БДА ҶТ «Амонатбанк»
с/х 20202972200817101000
х/м 20402972316264

РМБ 350101626
РМА 010009400
Ба «Омӯзгор»

@►► Почтаи электронӣ «Омӯзгор»: omuzgor@inbox.ru

Телефони боварӣ: 227-76-86

► ФАЙЗИ ИСТИҚЛОЛ

Муассисаи таълимии хусусии
"Ҳоризон" ифтитоҳ ёфт

19 ноябр Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ - Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ва Раиси Маҷлиси миллии Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Раиси шаҳри Душанбе, муҳтарам Рустами Эмомалӣ дар ноҳияи Синои шаҳри Душанбе Муассисаи таълимии хусусии "Ҳоризон"-ро мавриди истифода қарор доданд.

Муассисаи замонавӣ ба ифтихори 30-юмин солгарди Истиқлолияти давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон аз ҷониби соҳибкорони ватандӯст Зоир Бокиев ва Наврӯз Юнусов дар пайравӣ аз сиёсати бунёдкиро-на ва маорифларваронаи Пешвои муаз-зами миллат бунёд гардидааст.

Қорҳои сохтмонӣ дар ду марҳила су-рат мегирад ва навбати аввали он имрӯз мавриди баҳрабардорӣ қарор гирифт.

Бино аз 4 ошёна ва таҳхона иборат буда, дар масоҳати 900 метри мураббаъ доман густурдааст ва барои зинаи "Ах-тарон", яъне таҳсили 384 нафар хонан-даи синфҳои аз 1 то 4 пешбинӣ шудааст.

Таълимгоҳ аз синфхонаҳои фанӣ, толари варзишӣ, китобхона, ошхо-на барои 240 нафар, толари фарҳангӣ бо 110 ҷойи нишаст, махфилҳои рақс, шохмот, расмкашӣ, кулолгарӣ, гулдӯзӣ ва маҳорати актёрӣ иборат буда, бо тамоми аёниятҳои муосири хониш мучахҳаз гардонида шудааст.

Баъди бунёди муассисаи таълимии хусусӣ дар ин ҷо 80 нафар бо қор ва ма-оши хуб таъмин гардид.

Ба Сарвари давлат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон иттилоъ дода шуд, ки раванди таълим дар муассиса пурра бо забони англисӣ ба роҳ монда шуда, таълим бо системаи "стим эдукейшн" (Steam education) ки яке аз пурнуфуз-тарин низоми таълим дар давлатҳои пешрафтаи ҷаҳон ба шумор меравад,

анҷомёфта баҳои баланд дода, Ҳиммати ҷавонмардонаи соҳибкоронро ҷиҳати дастгирии сиёсати пешгирифтаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар самти рушди соҳаи маориф ва ободо-нии диёр намунаи ибрат хонданд.

Дар назди мактаб, Ҳамчунин, як май-дончаи варзишии болопӯшида бо 150 ҷойи нишаст бунёд шудааст, ки барои гузаронидани мусобиқаҳои футбол ва волейбол мувофиқ аст.

Саҳни муассиса дар масоҳати 2300 метри мураббаъ сафолакпӯш гардида, атрофи он бо панҷараҳои мунаққаш ихота шудааст.

Соҳибкорон уҳдадор шуданд, ки давоми ду соли оянда дар доираи му-камал қардани низоми таълим, дар марҳилаи дуюм бо сохтмони бинои асо-сии таълимгоҳ шумораи хонандагонро ба 1280 нафар расонанд. Ҳамин тавр баъди татбиқи ҳар ду марҳила имкон аст, дар муассисаи таълимӣ хонандагон аз синфи 1 то 11 ба таълим фаро гирифт-та шаванд.

Мувофиқи иттилои масъулин, бинои бунёдшаванда, аз 5 ошёна ва таҳхона иборат буда, дар масоҳати 3 ҳазор метри мураббаъ сохта мешавад. Дар маҷмӯъ, китъаи ҷудогардида барои сохтмони ҳар ду бино 2,5 гектарро таш-кил медиҳад.

Сарвари давлат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ба соҳибкорон дастур доданд, ки бинои нави таълимгоҳро бо тарҳ ва

роҳандозӣ гардидааст. Ҳамчунин, ҷиҳати дар сатҳи баланд гузаронидани машғулиятҳо, ба муассиса омӯзгорони ҷавону ботачриба аз дохил ва хориҷи кишвар ҷалб гардидаанд.

Президенти мамлакат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ба сифати қорҳои

сифати баланди меъморӣ бунёд намуда, синфхонахоро мувофиқ ба талаботи имрӯзаи ҷаҳони муосир мучахҳаз со-занд ва омӯзгоронро ба қор ҷалб на-моянд, ки дорои сатҳи баланди касбӣ бошанд.

President.tj

► УҒУҚҶОИ ҲАМКОРӢ

17-уми ноябри соли ҷорӣ дар толари Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон вохӯрии Муҳаммадҷосиф Имомзода-вазирӣ маориф ва илм бо Питер Райли-директори наватъини Агентии рушди байналмилалӣ Иёлотӣ Муттаҳидаи Америка (АРБИМА, USAID) дар Тоҷикистон доир гардид, ки дар он, инчунин, Ҷеймс Перс-муовини директори АРБИМА, Нуралӣ Собирзода-муовини вазири маориф ва илм ва дигар шахсони масъули дастгоҳи марказии Вазорати маориф ва илм

рассомон ва тарроҳонро ба қорҳои омӯзишӣ фаро гирифта, сипас 179 номгӯй китоби бадеии кӯдаконро бо теъдоди 1 300 000 нусха бо забонҳои тоҷикӣ ва русӣ таҳиянамуд, ки ба 3001 муассисаи таълимӣ роӣгон дастрас қарда шуд. Ҳамчунин, аз соли 2018 то моҳи апрели соли 2021 зиёда аз 27500 нафар омӯзгори синфҳои ибтидоӣ, 2590 нафар директор ва зиёда аз 3000 нафар китобдори муассисаҳои таълимӣ бо мақсади тақвияти малақаҳои хониш, банақшагириӣ ва гузаронидани ҷорабиниҳои беруназарсӣ оид ба бедор

Баррасии масоили муҳим

иштирок намуданд.

М.Имомзода-вазирӣ маориф ва илм аз ҳамкорӣҳои ҷойдошта миёни Вазорати маориф ва илм ва Агентии рушди байналмилалӣ Иёлотӣ Муттаҳидаи Америка изҳори қаноатмандӣ намуда, қайд қард, ки яке аз қорҳои назарраси анҷомёфта дар самти ҳамкорӣҳои татбиқи лоиҳаи "Ҳамроҳ бихонем" мебошад.

Иттилоъ дода шуд, ки бо мақсади таҳияи китобҳои бадеии баландмазмун лоиҳаи "Ҳамроҳ бихонем" дар ҳамкорӣ бо Вазорати маориф ва илм ва Иттифоқи нависандагони Тоҷикистон муаллифон,

намудани шавқи хондан ба қорҳои омӯзишӣ фаро гирифта шуданд.

Питер Райли ба роҳбарияти Вазорати маориф ва илм ҷиҳати дастгириӣ ва татбиқи лоиҳаҳои амалкунанда, хусусан, лоиҳаи "Ҳамроҳ бихонем" изҳори сипос ва миннатдорӣ намуда, ҳамзамон, зикр қард, ки Агентии рушди байналмилалӣ Иёлотӣ Муттаҳидаи Америка баъд аз анҷоми лоиҳаи зикргардида лоиҳаи "Якҷоя меомӯзем"-ро низ таҳия намудааст, ки баъд аз имзои Ёддошти тафохум миёни вазорат ва АРБИМА ба фаъолият шурӯъ мекунад.

► ИҚДОМ

Бинои иловагии таълимгоҳ
дар ноҳияи Рӯдакӣ

20-уми ноябри соли ҷорӣ бо иштироки муовини вази-ри маориф ва илм Гулҷеҳра Ғанизода, раиси ноҳияи Рӯдакӣ Азизулло Исмат-зода, сардори раёсати ма-орифи ноҳия, омӯзгорону волидон ва хонандагон дар деҳаи Ҷомии Ҷамоати деҳоти Чортеппаи ноҳияи Рӯдакӣ бинои иловагии му-ассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №173 ба истифода дода шуд.

Мавриди зикр аст, ки ин бино бо дастги-рии соҳибқори ватанӣ Баҳриддин Меликов бунёд ёфта, дорои 8 синфхона ва маҷлисоғ буда, барои 192 нафар хонанда дар як баст пешбинӣ шудааст.

Зимни ифтитоҳи бинои иловагии таълимгоҳ раиси ноҳияи А.Исматзода зикр қард, ки бо ташаббуси шах-сони хайрхоҳу ватандӯст

дар ноҳияи Рӯдакӣ биноҳои нави муассисаҳои таълимии №7, 35, 85 ва даҳҳо синф-хонаи иловагӣ бо сифати баланд бунёд ёфтанд, ки бо-

дони сазовори давра за-монро тарбия қарда ба воя мерасонанд, - иброз дошт А.Исматзода.

Дар маросими ифтитоҳи

иси қаноатмандӣ аст.

- Бовар дорам, ки омӯзгорони таълимгоҳи №173 дар ҷавоби ин ғамхориҳо пурмахсул меҳнат мекунанд, сифати таълиму тарбияро баланд мебардоранд ва шогир-

бинои муассиса, аз ҷониби Мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии ноҳия Рӯдакӣ ба соҳибқор Баҳриддин Меликов Сипос-нома супорида шуд.

Бахтовар САФАРОВ

► ҲАМКОРӢ

22-юми ноябри соли
ҷорӣ дар Вазорати маориф
ва илми Ҷумҳурии
Тоҷикистон вохӯрии
Муҳаммадюсуф Имом-
зода-вазирӣ маориф
ва илм бо Такасака
Мунео-роҳбари Аген-
тии ҳамкориҳои бай-
налмилалӣ Япония дар
Тоҷикистон (JICA) баргу-
зор гардид.

М.Имомзода - вазирӣ маориф
ва илм аз ҳамкориҳои босама-
ри Вазорати маориф ва илм бо
Агентии ҳамкориҳои байналми-
лалӣ Япония дар Тоҷикистон
(JICA) дар соҳаи маориф ва
илм ихроҷи сипос намуда, таъ-
кид кард, ки Вазорати маориф
ва илм ҳамкориҳо дар соҳаи
маориф ва илм бо Ҷумҳурии
Япония дар асоси Комиссияи
байнихукумати Тоҷикистону
Япония оид ба ҳамкориҳои
иктисодӣ, техникаӣ ва илмӣ ба
роҳ мондааст.

Зимни суҳбат иттилоъ дода
шуд, ки Вазорати маориф ва
илми Ҷумҳурии Тоҷикистон
ба тақвияти ҳамкориҳо дар
соҳаи маориф ва илм бо Япония
диққати махсус дода, ҳавасманди
ба сатҳи нав баровардани ин
ҳамкориҳо мебошад.

– Таҷрибаи ҷаҳонӣ нишон

медихад, ки дар марҳилаи гуза-
риш давлатҳои рӯ ба тараққӣ
ниёз ба ҳамкориҳои судманд бо
давлатҳои аз лиҳози иқтисод,
технология, маориф ва илм
пешрафтҳо доранд ва дар ин
самт Япония метавонад барои
соҳаи маориф ва илми Ҷумҳурии
Тоҷикистон дар доираи
барномаҳо, лоиҳаҳо саҳми ар-
зандаи худро гузорад, - зикр кард
вазир. – Муассисаҳои таҳсилоти
олии касбии Ҷумҳурии

Тоҷикистон бо муассисаҳои
таҳсилоти олии касбии Япония,
аз қабилӣ донишгоҳҳои Аки-
та, Чиба, Васеда ҳамкорӣ до-
шта, шаҳрвандони Тоҷикистон
дар муассисаҳои таълимии
Япония дар зинаҳои гуногун
ба таҳсил фаро гирифта шуда-
анд. Ҳамасола шаҳрвандони
Ҷумҳурии Тоҷикистон тариқи
бурсияи МЕХТ (МЕКСТ)-и
Ҳукумати Япония ба муассисаҳои
таълимии он кишвар фиристода

Вохӯрии роҳбарияти вазорат бо Такасака Мунео

шуда, айни ҳол, дар муассисаҳои
таҳсилоти олии касбии Япония
зиёда аз 50 шаҳрванди Ҷумҳурии
Тоҷикистон дар зинаҳои гуногун
таҳсил менамоянд. Айни ҳол дар
Донишқадаи давлатии забонҳои
Тоҷикистон ба номи С. Улуғзода
ва Донишгоҳи славянии Россия-
Тоҷикистон омӯзиши забони
ҷопонӣ ба роҳ монда шуда, аз
соли 2002 то соли 2021 119 на-
фар донишҷӯ Донишқадаи дав-
латии забонҳои Тоҷикистон ба
номи С.Улуғзода бо ихтисоси
тарҷумони забони ҷопонӣ хатм
намудааст.

Соли 2019 бо ташаббуси сафо-
рати Япония дар шаҳри Душан-
бе ва маблағгузори ин кишвар
дар Тоҷикистон 3 муассисаи
таҳсилоти миёнаи умумӣ дар
шаҳру ноҳияҳои Роғун, Турсун-
зода ва Файзобод сохта ба исти-
фода дода шудааст.

Такасака Мунео-роҳбари
Агентии ҳамкориҳои байналми-
лалӣ Япония дар Тоҷикистон
(JICA) зикр кард, ки аз ҷониби
агентии мазкур барномаи
омӯзиши “Ҷопоншиносӣ”

таҳия шудааст, ки мақсади он
пахш намудани таҷрибаи руш-
ди тараққиёти Япония тавассу-
ти омӯзиши роҳбарони ояндаи
давлатҳои рӯ ба тараққӣ буда,
ташаббускори барнома бевосита
Президенти JICA Китаока Ши-
ничи мебошад. Айни ҳол барно-
маи мазкур бо номи “Ҳафт боби
азнавсозии Япония” дар 11 киш-
вари дунё амалӣ шуда, дар назар
аст, ки дар 43 давлати дигар, аз
ҷумла, Ҷумҳурии Тоҷикистон
амалӣ карда шавад.

Дар охир, ҷонибҳо вобаста
ба зиёд намудани бурсияҳои
таҳсилӣ барои шаҳрвандони
Ҷумҳурии Тоҷикистон дар
муассисаҳои касбии Япо-
ния ва дар факултетҳои за-
бони ҷопонӣ муассисаҳои
таҳсилоти олии касбӣ ба роҳ
мондани омӯзиши барномаи
“Ҷопоншиносӣ” мубодилаи аф-
кор намуда, таъкид доштанд,
ки ҷихати вусъат бахшидани
ҳамкориҳо тамоми ҷораҳои
зарурӣ андешида мешаванд.

Э.ХУШБАХТ

► ИФТИХОР

Парчамат парафшон бод, Тоҷикистон!

24 ноябри соли 1992 дар Шӯрои
Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар
шаҳри Хучанд Низомномаи Парчами
давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон қабул
карда шуд. 22 ноябри соли 1994 дар
бораи даровардани илова ба Низом-
номаи Парчами давлатии Ҷумҳурии
Тоҷикистон Шӯрои Олӣ қонун қабул
шуд. Ниёгони мо аз қадимулайём
соҳиби парчам буданд, ки он бо номи
дирафш машҳур буд. Дирафши дав-
лати Сосониён чор ранг дошт: сурх,
сафед, сабз ва зард. Ҳар як ранг ра-
мзи худро дошт. Пахлавонони номӣ,
ба монанди Рустам, Гударз, Тус, Гев,
Сиевуш дирафши худро доштанд.
Тоҷикон дар тӯли асрҳо соҳиби
парчамҳои гуногун буданд.

Парчами давлатии Ҷумҳурии
Тоҷикистон – рамзи соҳибистиклоли
Ҷумҳурии Тоҷикистон, иттиҳоди вай-
роннашавандаи коргару деҳқон ва
зиёиён ва дӯстию бародарии халқҳои
сокини давлати мо мебошад.

Парчами Тоҷикистон бо таваҷҷуҳ

ва дар заминаи парчамҳои қадими
миллӣ, аз ҷумла, дирафши қовиёнӣ
омода шуда, матои росткунҷааст, ки
аз се раҳи рангаи уфқӣ иборат мебо-
шад. Он ҳамчун нишонаи азму иро-
даи устувори мардум барои ободии
кишвари зебаманзарамон аз рангҳои
сурх, сафед ва сабз таркиб ёфтааст,
ки ҳар ранг маънои мушаххасро ифода
менамояд. Ҳамзамон, дар байни он
рамзи тоҷи зарҳалини соҳибдавлатӣ
бо ҳафт ситораи дурахшон ҷойгир шу-
дааст, ки он аз мавҷудияти тамаддуну
фарҳанги бостонии тоҷикон, пайкари
созандагиву асолати миллӣ, давлату
давлатдорӣ мустақим ва ормонҳои
ватанхоҳиву қаҳрамониҳои мардони
сарзаминамон шаҳодат медиҳад.

Бигзор, Парчами Ҷумҳурии
Тоҷикистон болои сари миллату дав-
лати тоҷикон абадан ҷилвагар ва па-
рафшон бошад!

Фирӯза РАҲМОҶОВА,
омӯзгори таърих ва ҳуқуқи МТМУ
№100, шаҳри Душанбе

► БАҶРАСӢ

Дар Вазорати маориф
ва илми Ҷумҳурии
Тоҷикистон таҳти роҳбарии
муовини вазирӣ маориф
ва илм Нуралӣ Собирзо-
да чаласаи корӣ баргузор
гардид, ки дар он рафти
ичрои Қарори Ҳукумати
Ҷумҳурии Тоҷикистон аз
3 апрели соли 2021, №101
“Дар бораи сари вақт
омода намудани соҳаҳои

муассисаҳои соҳаи маорифи
ҷумҳурӣ ба давраи тирамоҳу
зимистони солҳои 2021-2022”
мавриди баҶрасӣ қарор ги-
рифт, ки дар он сардорони
раёсату шӯъба ва роҳбарони
муассисаҳои тобеи вазорат,
мудирони шӯъбаҳои маори-
фи шаҳру ноҳияҳои тобеи
ҷумҳурӣ иштирок намуданд.
Вобаста ба омодагии
муассисаҳои таълимии

41516,9 литр сӯзишвории
дизелӣ муайян гардида, ба
ҳолати 01.11.2021-11238
тонна ангишт (88%), 8775
метри мураббаъ ҳезум (88%)
ва 21034 литр сӯзишвории
дизелӣ (51%) захира карда
шуда, 164 деғхона, 2757 адад
гармкунаки барқӣ ва 11156
печи аловӣ дар муассисаҳои
таълимӣ ба мавсимии
зимистонгузаронӣ омода

Омодагии муассисаҳои таълимӣ ба зимистон

иктисодиёт ва иҷтимоиёти
ҷумҳурӣ барои фаъолияти
мунтазам ва самарабахш
дар давраи тирамоҳу зи-
мистони солҳои 2021-2022”
ва фармоиши вазирӣ ма-
ориф ва илми Ҷумҳурии
Тоҷикистон аз 19 апрели
соли 2021, №506 “Дар бораи
сари вақт омода намудани

шаҳру ноҳияҳои тобеи
ҷумҳурӣ ба давраи тирамоҳу
зимистони солҳои 2021-2022
иттилоъ дода шуд, ки тала-
боти муассисаҳои таълимии
шаҳру ноҳияҳо ба давраи
тирамоҳу зимистони солҳои
2021-2022, дар маҷмӯъ,
12820 тонна ангишт, 10015
метри мураббаъ ҳезум ва

карда шудаанд. Сипас, му-
дирони шӯъбаҳои маорифи
шаҳру ноҳияҳо вобаста ба
рафти иҷрои Қарори маз-
кур ҳисобот доданд.

Зайнаб ҲУСЕЙНОВА,
корманди Маркази
матбуоти Вазорати
маориф ва илм

САБҚАТ

20 ноябри соли равон дар шаҳри Душанбе маросими ҷоизасупори ба ғолибони даври ҷумҳуриявии озмуни «Илм-фурӯғи маърифат» баргузор гардид.

Дар оғози маросими ҷоизасупорӣ муовини Сарвазирӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон Матлубахон Сатториён ибраз дошт, ки илму маърифат дар ҳама давру замон барои ташаккули маънавии аҳли ҷомеа, шинохти арзишҳои фарҳангии миллӣ ва дар арсаи ҷаҳон муаррифӣ кардани миллат нақши калидӣ дорад.

«Бо ташаббус ва роҳнамоии Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар радиҳои озмунҳои «Тоҷикистон-Ватани азизи ман», «Фурӯғи субҳи доноӣ китоб аст» бори аввал озмуни ҷумҳуриявии «Илм-фурӯғи

Тоҷикистон ба номи М.Осимии шаҳри Душанбе Абдулҳафиз Ғофиллов ва донишҷӯи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон Ҷамшеди Рустам гардид.

Дар номинаи «Биология» миёни хонандагони муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ ҷойи аввал ба хонандаи литсейӣ №1 шаҳри Исфара Маҳмадҷон Ҷураев, ҷойи дуюм ба хонандаи таҳсилоти миёнаи умумии № 63, шаҳри Душанбе Лайло Шокирова, хонандаи муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии № 48, шаҳри Душанбе Ситора Расулова, ҷойи сеюм ба хонандаи литсейӣ хонандагони болаёқати шаҳри Душанбе Назира Акрамзода ва хонандаи мактаби Президентии шаҳри Ҳисор Таҳмина Ёрова насиб гардид.

Миёни донишҷӯёни муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ, ғолиби ҷойи аввал донишҷӯи Донишгоҳи давлатии тиббии Тоҷикистон ба номи Абуалӣ ибни Сино Нуриддин Садриддинов гардида, ҷойи дуюм насиби донишҷӯи Донишгоҳи давлатии

гора Назарова ҷойи якумро соҳиб шуда, хонандаи муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №47-и шаҳри Душанбе Рухсона Нуриддинова, хонандаи литсейӣ барои хонандагони болаёқати ноҳияи Бобочон Ғафуров Олимҷон Рӯзиев ҷойи дуюм ва хонандаи литсейӣ №3, шаҳри Душанбе Бежан Тошев, хонандаи муассисаи таҳсилоти

славянии Русия – Тоҷикистон Таҳмурас Абдурашидов ҷойи сеюмро ишғол намуданд.

Аз рӯи номинаи «Ихтироъкорӣ ва навоарӣ» хонандаи мактаби хусусии «Гулчини маърифат» -и шаҳри Хучанд Иқболхӯҷа Темирхочаев ҷойи якум, хонандаи муассисаи таҳсилоти миёнаи уму-

ҒОЛИБОНИ ОЗМУНИ

«Илм — фурӯғи маърифат» муайян шуданд

маърифат» ҷараён гирифт. Ҳадафи аслии баргузори озмуни мазкур, пеш аз ҳама, кашф ва дарёфти истеъдодҳои нав, бештар ба омӯзиши илмҳои риёзӣ ва табиӣ ҷалб намудани наврасону ҷавонон, олимону муҳаққиқон ва омӯзгорон ба шумор меравад. Аз нигоҳи дигар, озмун яке аз муҳимтарин роҳҳои табиғи «Бистсолаи омӯзиши илмҳои дақиқ, табиатишиносӣ ва риёзӣ» мебошад», - гуфт мавсуф.

Дар даври ҷумҳуриявии озмуни «Илм-фурӯғи маърифат» беш аз 320 нафар докталаб аз рӯи ҳафт номина иштирок намуда, бехтаринҳо сазовори ҷойҳои ифтихорӣ гардиданд.

Аз рӯи номинаи «Математика» миёни хонандагони муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ ғолибони ҷойи якум хонандаи литсейӣ Ҳотам ПВ дар шаҳри Ҳисор Рауфҷон Дадабоев, ҷойи дуюм - хонандаи литсейӣ Ҳотам ПВ дар шаҳри Ҳисор Дориш Ҳайриддинов, хонандаи литсейӣ №1-и шаҳри Душанбе Бурхвалӣ Қурбонов, ҷойи сеюм - хонандаи литсейӣ Ҳотам ПВ дар шаҳри Ҳисор Темур Усмонов ва хонандаи литсейӣ барои хонандагони болаёқати шаҳри Душанбе Бежан Гулов шуданд.

Дар байни донишҷӯёни муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ ҷойи якум насиби донишҷӯи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон Ҳикматулло Исматов гардида, ҷойи дуюм ба донишҷӯи Донишгоҳи давлатии молия ва иқтисоди Тоҷикистон Муҳаммадфироҷ Ҳасанов, донишҷӯи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон Ҷонибек Баротов, ҷойи сеюм ба донишҷӯи Донишгоҳи миллии Шаҳзод Раҳмонов ва Файзулло Исматов дода шуд.

Дар номинаи «Физика ва астрофизика» байни хонандагони муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ ҷойи аввал ба хонандаи литсейӣ - интернати Ҳотам ва ПВ шаҳри Ҳисор Муҳаммадхӯҷа Камолддинзода дода шуд. Ҷойи дуюм насиби хонандаи гимназияи ҷумҳуриявии ноҳияи Данғара Илҳом Сафаров, хонандаи литсейӣ интернати Ҳотам ва ПВ шаҳри Ҳисор Абдурахмон Абдухамидов, ҷойи сеюм ба хонандаи литсейӣ барои хонандагони болаёқати шаҳри Исфара Маҳмадҷон Амонов ва муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии № 29 Анахито Шарипова дода шуд.

Аз рӯи ҳамаи номинаи байни донишҷӯёни муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ ҷойи аввал ба донишҷӯи Донишгоҳи миллии Бежан Ниезов, ҷойи дуюм ба донишҷӯи Донишгоҳи давлатии тиббии Хатлон Ҷобири Қурбоналӣ, донишҷӯи Институти физикаю техника ба номи С. Умарови Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон Анушервон Олимов дода шуда, ҷойи сеюм насиби донишҷӯи Донишгоҳи техникии

омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садриддин Айни Ҷунайдулло Дӯстов, донишҷӯи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон Абдурауф Салимов ва ҷойи сеюм ба донишҷӯи Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон Диловар Нуров, донишҷӯи Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав Орифҷон Азизов дода шуд.

Аз рӯи номинаи «Химия» ҷойи аввал миёни хонандагони муассисаҳои

таҳсилоти миёнаи умумӣ ба хонандаи муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии № 56-и шаҳри Душанбе Заррина Шарипова лоиқ дониста шуд. Ғолибони ҷойи дуюм хонандаи мактаби Президентии ноҳияи Бӯстон Субҳиддин Машарипов, хонандаи литсейӣ Донишқадаи политехникии шаҳри Хучанд Амирҷон Бойматов ва ҷойи сеюм хонандаи литсейӣ «Ориён», шаҳри Бохтар Нурмуҳаммад Тошов, хонандаи муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №4-и шаҳри Душанбе Арасту Турсунзода гардиданд.

Байни донишҷӯёни муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ зинаи аввал ба донишҷӯи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон Муҳаммад Бобохонов тақдим шуда, зинаи дуюм насиби донишҷӯи Донишгоҳи давлатии омӯзгорӣ Нигора Ноиובה, донишҷӯи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон Қурбоналӣ Комилов гардид. Донишҷӯи Донишгоҳи давлатии тиббӣ Фирдавси Фаррух ва Рамазон Зиёев ҷойи сеюмро ба даст оварданд.

Аз рӯи номинаи «География» миёни хонандагони муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ хонандаи муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №55-и шаҳри Душанбе Ни-

миёнаи умумии №2-и ноҳияи Спитамен Азизҷон Додохӯҷаев ҷойи сеюмро ишғол намуданд.

Аз ҳамаи номинаи донишҷӯи Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ба номи А. Рӯдакӣ Ҳаёт Саймақсудӣ миёни донишҷӯёни муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ дар ҷойи якум қарор гирифта, донишҷӯи Донишгоҳи давлатии Хучанд ба номи академик Бобочон Ғафуров Бисирҷон

миёни № 14-и шаҳри Панҷакент Дилшодҷон Ойматов, хонандаи литсейӣ №2-и шаҳри Душанбе Комрон Шеърӣ ҷойи дуюм ва хонандаи литсейӣ инноватсионии шаҳри Душанбе Маҳмуд Ризоев, хонандаи муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №11-и ноҳияи Шугнон Мочабин Давлатқадамова ҷойи сеюмро миёни хонандагони муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ гирифтанд.

Дар ҳамаи номинаи ҷойи аввалро донишҷӯи Донишгоҳи техникии Тоҷикистон Зафар Воҳидов ишғол намуд. Ҷойи дуюм ба донишҷӯи Донишгоҳи давлатии тиббӣ Қиёмиддин Мирӣ ва донишҷӯи Донишгоҳи славянии Русия – Тоҷикистон Азизҷон Муртазов тақдим гардид. Ғолиби ҷойи сеюм донишҷӯи Донишгоҳи давлатии тиббии Хатлон Амирҷон Мирзоҷода ва донишҷӯи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон Сирочиддин Шокаримов шуданд.

Ҳамчунин, аз рӯи номинаи «Ихтироъкорӣ ва навоарӣ» дар байни ходимони илмӣ, аспирантонҳои докторантон аз рӯи ихтисос, унвонҷӯён, омӯзгорони муассисаҳои таълимӣ, муҳандисон, конструкторон ва намоёндогони касбу кори гуногун ҷойи аввалро академики Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон Иззатулло Ғаниев гирифт. Ҷойи дуюмро устои Донишгоҳи давлатии тиббии Тоҷикистон Умаралӣ Рачабов ва устои Донишқадаи кӯҳӣ-металлургии Тоҷикистон Ҳаётқул Раҳимов ишғол намуданд. Ҷойи сеюм насиби устои Донишқадаи кӯҳӣ - металлургии Тоҷикистон Абдурашид Қодилов ва устои Донишқадаи политехникии Донишгоҳи техникии Тоҷикистон Хуршед Худойбердиев шуд.

Озмуни ҷумҳуриявии «Илм-фурӯғи маърифат» тахти сарпарастии Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон бо мақсади амалисозии «Бистсолаи омӯзиш ва рушди фанҳои табиатишиносӣ, дақиқ ва риёзӣ дар соҳаи илму маориф» роҳандозӣ шуда, ҳамасола баргузор карда мешавад.

Ба ғолибони ҷойҳои якум 35 000 сомонӣ, ҷойҳои дуюм 25 000 сомонӣ ва ҷойҳои сеюм 15 000 сомонӣ тақдим карда шуд.

Иштирокчиёни ҷойҳои 4,5,6-и даври ҷумҳуриявӣ, яъне ҷоруми озмун бо нишони «Илм ва инноватсия» ва «Ифтихорнома»-и Академияи миллии илмҳо сарфароз гардиданд.

Инчунин, омӯзгорони муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ, ки шогирдонҳои онҳо дар даври ҷоруми озмун сазовори ҷойҳои якум, дуюм ва сеюм гардиданд, бо мукофоти пулӣ сарфароз гардонда шуданд.

Дар шаҳри Душанбе бахшида ба Рӯзи байналмилалӣ занони соҳибкор форум баргузор шуд.

► ПИРӮӢ

Роҳхат ба даври ҷумҳуриявӣ

Баҳшида ба Рӯзи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон бо ташаббуси Мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии шаҳри Душанбе дар «Кохи Суруш»-и пойтахт маросими тантанавии ҳавасмандгардонии ғолибони даври шаҳрии Озмуни ҷумҳуриявии «Фурӯғи субҳи доноӣ китоб аст» баргузор шуда, дар фазои тантанавӣ ба ғолибони он мукофотҳои пуливу

тори фалачгардидаи ҳокимият, хусусан, мақомоти ҳифзи ҳуқуқро барқарор сохта, артиши миллӣ ва неруҳои посбони сарҳадро таъсис доданд.

Тазаккур дода шуд, ки озмуни «Фурӯғи субҳи доноӣ» дар асоси Амри Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 11 феввали соли равон ва қарори Раиси шаҳри Душанбе аз 22 апрели соли қорӣ дар пойтахт миёни тарбиятгирандаго-

моли ва «Диплом»-у «Сипоснома»-ҳои мақомоти мазкур тақдим гардидаанд. 63 нафар довталабоне, ки дар даври шаҳрии озмуни мазкур ҷойҳои якум дуюм ва сеюмро ишғол намуданд, ба даври ҷумҳуриявӣ роҳхат гирифтанд. Аз ҷумла, 11 нафар ҷойи якум, 26 нафар мақоми дуюм ва 26 нафар ҷойи сеюмро ишғол намуданд. Ба ғолибони ҷойи якум 20 000 сомонӣ, мақоми дуюм 15 000 сомонӣ ва сеюм 10 000 сомонӣ аз ҳисоби маблағузории фонди заҳиравии Раиси шаҳри Душанбе мукофотпулӣ ва «Диплом»-у «Сипоснома»-ҳо тақдим карда шу-

ну хонандагони муассисаҳои таҳсилоти томактабӣ, миёнаи умумӣ, донишҷӯёни муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ, миёна, олии касбӣ, муассисаҳои таҳсилоти касбӣ (магистрҳо, аспирантҳо, докторантҳо), калонсолон ва намоён-дагони касбу кори гуногун бо мақсади баланд бардоштани завқи китобхонӣ, тақвияти неруи зехнӣ, дарёфти чехраҳои нави суҳанвару суҳандон, арҷ гузоштан ба арзишҳои миллию фарҳангӣ, инкишофи қобилияти эҷодӣ, таҳкими эҳсоси худшиносӣю ҳудогоҳӣ, тақмили захираи луғавӣ, тақвияти ҷаҳони маънавӣ дар сатҳи баланди ташкилӣ доир карда

данд.

Дар қараёни озмуни мазкур 33 нафар довталабони дигар бинобар ҳолҳои баяндро сазовор гардидаи бо ифтихорномаи мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии шаҳри Душанбе кадрдонӣ гардидаанд. Инчунин нафароне, ки дар ташкилу баргузори даври шаҳрии озмуни мазкур саҳм гузоштаанд, бо сипоснома ва мукофотҳои соҳавӣ кадрдонӣ карда шуданд.

Муовини Раиси шаҳри Душанбе Мавсума Муинӣ ҳозиринро аз номи Раиси шаҳри Душанбе, муҳтарам Рустами Эмомалӣ ба ифтихори Рӯзи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон табрику таҳният гуфта, ҳамчунин иброз дошт, ки хизмати таърихӣ муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар марҳилаи басо душвору сангин аз он иборат аст, ки маҳз он кас ихтиёри давлатдориро ба даст оварда, пеши роҳи хатари нобудии онро гирифтанд, оташи ҷанги дохилиро хомӯш намуданд, сох-

шуд.

Бояд тазаккур дод, ки дар даври шаҳрии озмуни мазкур 280 нафар довталабон аз 4 ноҳияи пойтахт — Исмоили Сомонӣ, Сино, Фирдавӣ ва Шохмансур дар панҷ номина иштирок намуда, ҳаёти васеи ҳакамон иборат аз мутахассисону коршиносони варзидаи баҳши назму наср, шоирону нави-сандагон ва дигар эҷодкорон ба дониши онҳо баҳо гузоштанд.

Зикр шуд, ки ҳадаф аз баргузори озмуни мазкур - баланд бардоштани завқи китобхонӣ, тақвияти неруи зехнӣ, дарёфти чехраҳои нави суҳанвару суҳандон, арҷ гузоштан ба арзишҳои миллию фарҳангӣ, инкишофи қобилияти эҷодӣ, таҳкими эҳсоси ҳудогоҳӣю худшиносӣ, тақмили захираи луғавӣ, тақвияти ҷаҳони маънавӣ миёни аҳолии кишвар мебошад.

Дар охир барномаи фарҳангӣ пешкаши иштирокдорони ҷамъомад гардид.

Баҳшида ба Рӯзи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон дар Театри давлатии академии опера ва балети ба номи Садриддин Айни маросими ҷоизасупории Озмуни ҷумҳуриявии «Тоҷикистон – Ватани азизи ман» баргузор гардид, ки зимни он ба се нафар иштирокчиҳои ғаёло Гулноза Ғаффорӣ аз шаҳри Хучанд дар номинаи сарояндагӣ (аз 18 то 40-сола), Салоҳиддинхон Ҷалолиддинхон аз ноҳияи Спитамен дар номинаи композиторӣ (аз 18 то 40-сола) ва Иброҳим Бобиев аз шаҳри Душанбе дар номинаи навозандагӣ (аз 12 то 17-сола) Шоҳҷоиза ба маблағи 50 000 сомонӣ супорида шуд.

Аъзои ҳакамон баъд аз се даври озмун соҳибистеъдодхоро аз рӯйи се номина-

Муинӣ, Раиси Кумитаи кор бо ҷавонон ва варзиши назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон Абдулло Раҳмонзода, аъзои ҳакамон, иштирокдорону водидайни онҳо ва намоёндогони вазорату идораҳо, инчунин, аҳли илму адаби мамлакат иштирок намуданд.

Дар маросим аз ҷониби ғолибони озмун беҳтарин суруду оҳанг иҷро гардид.

Имсол дар даври аввали озмун 2991 нафар довталаб иштирок намуда, аз ин теъдод 1317 нафар ба даври дуюм роҳхат гирифтанд. Аз 1317 нафар довталаб, ки дар даври дуюм ширкат варзиданд, 311 нафар ба даври ҷумҳуриявӣ роҳхат гирифтанд. Аз ин теъдод 152 нафар сароянда, 121 тан навозанда ва 38 нафар оҳангсоз мебошанд. Тибқи тақсимои синусолӣ, ки дар

Ҷамъбасти озмуни «Тоҷикистон – Ватани азизи ман»

композиторӣ (оҳангсозӣ), сарояндагӣ, навозандагӣ (дар ҳар номина се жанри вобаста ба синну сол) муайян намуда, ба ғолибони ҷойи якум - як нафар (35 ҳазор сомонӣ), ҷойи дувум - ду нафар (25 ҳазор сомонӣ) ва ҷойи сеюм - ду нафар (15 ҳазор сомонӣ) тухфаҳои пулӣ ва диплом супориданд. Инчунин, дар ин рӯз ба устодоне, ки шогирдони онҳо дар озмун ҷойҳои якум, дувум ва сеюмро соҳиб шудаанд, 10 ҳазор сомонӣ мукофотпулӣ ва Ифтихорнома тақдим намуданд. Дигар иштирокчиҳои ғаёлои озмун бо диплом ва маблағи 3500 сомонӣ сарфароз гардонид шуданд.

Дар маросими ҷоизасупории Озмуни ҷумҳуриявии «Тоҷикистон – Ватани азизи ман» муовини Сарвазирӣ ҷумҳурӣ Матлубахон Сатторӣ, Ёрдамчи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба масъалаҳои рушди иҷтимоӣ ва робита бо ҷомеа Эмомалӣ Насриддинзода, Президенти Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон Фарҳод Раҳимӣ, Вазири фарҳанги мамлакат Зулфия Давлатзода, Раиси Кумитаи телевизион ва радиои назди Ҳукумати

Низомнома муқаррар гардидааст, дар даври сеюм 120 нафар довталаби аз 12 то 17-сола ва 191 нафар довталаби аз 18 то 40-сола иштирок намуданд.

Бояд гуфт, ки 15 ноябр дар Театри давлатии академии опера ва балети ба номи С. Айни ба 217 нафар иштирокчиёни озмун маросими супоридани Диплом бо иштироки муовини аввали вазири фарҳанги Ҷумҳурии Тоҷикистон Обид Назарӣ, раиси Кумитаи телевизион ва радиои назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон Нуриддин Саид, ректори Консерваторияи миллии Тоҷикистон ба номи Т. Сатторов Миралӣ Достизода, раиси Иттифоқи композиторони Тоҷикистон Амирбек Мусозода доир гардид.

Ғолибони озмуни мазкур ҳуқуқи иштирок дар ҷараёниҳои сатҳи ҷумҳуриявӣ ва байналмилалӣ пайдо намуда, ба мактабҳои миёнаи махсуси мусиқӣ, коллеҷи мусиқӣ ва мактаби олии мусиқӣ (консерватория) тариқи суҳбат, ба таври роӣгон, бе супоридани имтиҳон қабул карда мешаванд. Вазорати фарҳанги мамлакат санадҳои ғолибони озмунро дар

Ҷумҳурии Тоҷикистон Нуриддин Саид, Вазири маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон Муҳаммадҷосиф Имомзода, муовини Раиси шаҳри Душанбе Мавсума

асоси таҳияи тартиби махсус барои 10 сол нигоҳдорӣ намуда, баъдан ба бойгонӣ ме-супорад.

АМИТ «Ховар»

Қадами ҷиддӣ дар роҳи рақамикунонии соҳаи маориф

Ҳафтаи гузашта дар Китобхонаи миллии Тоҷикистон Форуми миллии машваратӣ - «Таҳияи Харитаи роҳи миллии рақамикунонии соҳаи маориф дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» бо иқдоми Вазорати маориф ва илми ҷумҳурӣ ва маблағгузори Иттиҳоди Аврупо баргузор гардид, ки дар кори он намояндагони Дастгоҳи иҷроияи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, идораю вазоратҳои кишвар ва шарикони рушд иштирок намуданд.

Ҳадаф аз ташкил ва баргузори форуми мазкур, мусоидат намудан ва ҷалби ҷонибҳои манфиатдор, аз ҷумла, бахши хусусӣ дар раванди таҳияи харитаи роҳи миллии рақамикунонии соҳаи маориф ва нақша – ҷорабиниҳо, муаррифии таҷрибаҳои бехтарин ва ташаббусҳои судманд дар масъалаи рақамикунонии соҳаи маориф, таҳлил ва баррасии ҳадафҳо ва баррасии Харитаи роҳ, инчунин, машваратҳои гурӯҳӣ ва таъмини уҳдадорҳои ҷониббайн оид ба татбиқи нақша – ҷорабиниҳои иртиботманди масъала, ҳам дар сатҳи низом ва ҳам татбиқи амалии он ба шумор мерафт. Ҳамоишро вазир маориф ва илми ҷумҳурӣ Муҳаммадҷусуф Имомзода ифтихор намуда, қайд кард, ки Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, Вазорати маориф ва илм дар ҳамкорӣ бо шарикони рушд (созмонҳои байналмилалӣ Иттиҳоди Аврупо ва намояндаи Хазинаи кӯдакони Созмони Милалӣ Муттаҳид -ЮНИСЕФ) ба масъалаи гузариш ба омӯзиши рақамӣ дар ҷумҳурӣ, ба хусус, дар соҳаи маориф таваҷҷуҳи ҷиддӣ зоҳир намуда, татбиқи онро дар муассисаҳои таълимӣ муҳим ва саривақтӣ меҳисобанд. Стратегияи миллии рушди маориф барои солҳои 2021-2030 дар самти гузаронидани ислоҳот дар зинаҳои таҳсилот имкон фароҳам оварда, онро ба талаботи замони муосир ва мушкилоте, ки пеш меорад, мувофиқ месозад. Муовини Раиси Маҷлиси Намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон Дилрабо Мансурӣ дар суханронии худ зикр намуд, ки раванди рақамикунонӣ дар масъалаи дастгирӣ ва тақвияти таҳсилоти босифат, ҳамзамон, иҷрои Стратегияи миллии рушди маориф барои то соли 2030 мусоидат мекунад. Дар умум, пешрафту рушди соҳаи маориф ба таври ҳамешагӣ дар мадди назари Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ва давлат қарор

дошта, барои марҳала ба марҳала гузаштан ба низомии рақамикунонии соҳаи маориф заминаҳо фароҳам оварда шудаанд, ки қабул гардидани барномаҳои давлатии компютеркунонӣ ва бо компютеру тахтаи электронӣ ва видеопроекторҳо таъмин намудани муассисаҳои таълимӣ аз ҳамин қабил тадбирҷӯйҳо махсуб меёбад. Дар ин масъала бо пешниҳоди Пешвои миллат, Президенти ҷумҳурӣ, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон қабул гардидани «Бистсолаи омӯзиши илмҳои дақиқ, табиӣ ва риёзӣ» ва ташкилу баргузори озмуни ҷумҳуриявӣ «Илм- фуруғи маърифат» аз иқдомҳои наҷиб ва олий мебошад. Мушовири бахши ёрдамчи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба масоили рушди иҷтимоӣ ва кор бо ҷомеа Масрур Абдуллозода изҳор дошт, Вазорати маориф ва илм, ҳамроҳ бо шарикони рушд дар татбиқи лоиҳаи низомии рақамикунонии соҳаи маориф саҳми калон мегузорад. Аммо татбиқи амалисозии лоиҳаи зикршуда танҳо вазифаи Вазорати маориф ва илм набуда, дар ҳамкорию ҳамбастагии зич бо дигар идораю вазоратҳо сурат хоҳад гирифт. Вазир маориф ва илм, муҳочират ва шуғли аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон Ширин Амонзода қайд кард, ки татбиқи Стратегияи миллии рушди кишвар ва концепсияи рақамикунонии соҳаҳои хоҷагии халқ (аз ҷумла, соҳаи маориф) якҷанд марҳаларо дар бар мегирад. Масъалаи мавриди назар ба рушди таҳсилоти касбӣ ва минбаъд барои бо ҷойҳои корӣ таъмин намудани ҷавонон нақши барҷаста мебозад. Фельлан истифодаи технологияҳои иттилоотӣ ва рақамикунонии истеҳсолот тақрибан аз 12 то 16 ғоизро ташкил медиҳад. Дар идома мавсуф зикр намуд, ки дар замони хурӯҷи беморҳои сироятӣ оламгир, аз ҷумла, КОВИД-19, тақвият бахшида, ни рақамикунонии иқтисодиёт,

ҷалби сармоягузари хориҷӣ ва таълими калонсолон ба ину он пешаю касб ба хусус, дар муҳочирати меҳнатӣ аҳамияти заруриро касб мекунад. Роҳбари намояндагии Иттиҳоди Аврупо, дар Ҷумҳурии Тоҷикистон Мэрилин Йосефсон изҳор дошт, ки созмони ЮНИСЕФ ва Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон дар ҳамкорию дастгирии Иттиҳоди Аврупо, роҳҳои масъалаи матраҳшавандаро тавассути Харитаи роҳи миллии барои рушди

технологӣ корҳои зиёдеро ба анҷом мерасонад. Пешниҳоди модели ҷадид – рақамикунонии тамоми соҳаҳои хоҷагии халқ, иқтисодиёт ва ба хусус, маориф бо кулли ҷанбаву паҳлӯҳояш дар таъмини фаъолияти муназзами дастгоҳҳои технологӣ, дастрасии комил ба шабакаи интернет ва дар ин замина, муваффақ шудан ба таҳсилоти босифат тақони ҷиддӣ мебахшад. Роҳбари намояндагии Хазинаи кӯдакони Созмони Милалӣ Муттаҳид (ЮНИСЕФ) дар

ва нусхабардории иттилоот, амнияти иттилоотӣ ва ҳимояи манфиатҳои миллии кишвар ҳарф зада, пешниҳод намуд, ки хангоми қабули лоиҳаи «Таҳияи Харитаи роҳи миллии рақамикунонии соҳаи маориф дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» масоили ҳифзи техникӣ ва амнияти иттилоот ҳатман ба эътибор гирифта шавад. Намояндаи Вазорати рушди иқтисод ва савдои ҚТ Сухроб Қудратов иброз намуд, ки форуми имрӯза заминаи муҳимро дар масъалаи татбиқи «Барномаи миёнамуҳлати рушди рақамии соҳаи маориф барои то соли 2025» муҳайё мекунад. 26 декабри соли 2021 «Барномаи рушди иқтисоди рақамӣ» қабул гардид, ки дар он, аз ҷумла, ҷорӣ намудани низомии рақамикунонӣ дар соҳаҳои маориф ва илм низ пешбинӣ гардидааст. Масъули бахши маорифи ЮНИСЕФ дар Тоҷикистон Хурмат Душанбиев изҳор намуд, ки таҷдиди рақамикунонӣ дар кишвар дар доираи ташаббусҳои минтақавӣ ва байналмилалӣ сурат мегирад. Номбурда дар хусуси рушди инклюзивию рақамии соҳаи маориф ҳарф зада, таъкид кард, ки пайвастиҳои муассисаҳои таълимӣ ба василаи ташаббуси умумичахонии Gi GA амалӣ хоҳад шуд. Директори корхонаи воҳиди давлатии «Шаҳри ҳушманд»-и шаҳри Душанбе Саъдӣ Самадзод зикр кард, ки дар ҳудуди пойтахт лоиҳаи рақамикунонии маориф тавассути барномаи «Дониш» пешниҳод шудааст. Дар идома директори департаменти инноватсия ва хизматрасонии рақамии ширкати Тсеел Фирдавс Зеваров, сарвари Алиф Академия Бону Ҳафизова ва сардори раёсати муассисаҳои томақтабӣ ва таҳсилоти миёнаи умумии Вазорати маориф ва илми кишвар Қутбиддин Муҳиддинзода суханронӣ карданд. Баъдан ҷаласаҳои корӣ дар гурӯҳҳои алоҳида дар мавзуоти «Омилҳои, ки ба микёс ва устуворӣ таъсир мерасонанд: бахши роҳбарӣ ва идоракунии ҷиҳати рақамикунонии соҳаи маориф», «Воситаҳои татбиқи таҳсилоти рақамӣ: эҷоди муҳити рақамӣ барои истифодаи ТИК дар таълим» ва «Натиҷаҳои таълим: истифодаи ТИК дар равандҳои асосии омӯзиш» идома ёфтанд.

Шодӣ РАҶАБЗОД,
«Омӯзгор»

экосистемаи омӯзиши рақамӣ, истифодаи технологияҳои муосир ҳамчун қисми асосии тақмили ихтисоси омӯзгорон ва ғайра муҳим меҳисобад. Президенти Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон, академик Фарҳод Раҳимӣ таъкид кард, ки тайи 20 соли охир дар соҳаҳои гуногуни ҷумҳурӣ, минҷумла, маориф технологияи иттилоотӣ хеле рушд ёфт. Пешрафти технологияи иттилоотӣ ба он мусоидат кард, ки вобаста ба дигаргуниҳои тағйироти азиме, ки дар ҷаҳони муосир ба амал меояд, ба низомии рақамикунонӣ гузарем. Рақамикунонии соҳаи маориф ба тақвияту рушди технологияи муосир, пайвасти китобхонаю донишгоҳҳо ба иттилооти фаврию дақиқ, ташаққули инноватсионии таълим ва омӯзиши технологияи рақамӣ мусоидат хоҳад кард. Муовини раиси Кумитаи кор бо ҷавонон ва варзиши назди Ҳукумати ҷумҳурӣ Дилноза Аҳмадзода зикр кард, ки Кумитаи кор бо ҷавонон ва варзиш дар ҳамкорӣ бо Вазорати маориф ва илм ва шарикони рушд дар робита ба талаботи асру замони, дар самти таъсиси озмоишгоҳҳои инноватсионӣ ва пешниҳоду татбиқи лоиҳаҳои навини

Тоҷикистон Осама Маккавӣ изҳор намуд, ки раванди гузариш ба омӯзиши рақамӣ имконияти инвеститсионӣ барои баланд бардоштани сифат ва аҳамияти таҳсилотро фароҳам меорад. Муовини аввали вазир маориф ва илм Муҳаммадҷусуф Саломзода дар масъалаи заминаҳои гузариш ба низомии рақамикунонии соҳаи маориф муфассал суханронда, изҳор дошт, ки дар вазорат ба ин мақсад гурӯҳи корӣ таъсис дода шудааст. Бояд хотирнишон сохт, ки ҳоло дастрасии муассисаҳои таълимӣ ба шабакаи интернет 20 ғоизро ташкил медиҳад. Айни ҳол дар ҷумҳурӣ 74450 адад компютер, 11892 адад принтер, 3137 тахтаи электронӣ ва 4202 видеопроектор мавҷуд мебошад. Дар ин масъала, як силсила мушкилию норасониҳо, аз қабили камбудии васоити технологияи замони муосир, дастрасии пурра надоштани муассисаҳои таълимӣ ба шабакаи интернет ва ғайра пешорӯйи мо қарор дорад. Корманди Саридораи ҳифзи сирри давлатии ҷумҳурӣ Муҳаммад Сафарзода дар бораи ҳифзи техникӣ иттилоот, хориҷшавӣ, дуздӣ, тағйирдихӣ

Дар ноҳияи Панҷ баҳри омодагӣ ба зимистон корҳои зиёде сомон бахшида шудааст. Барои омода намудани 52 муассисаи таҳсилоти миёнаи умумӣ, асосӣ ва томақтабӣ ба фасли сармо аз ҳисоби буҷаи маҳаллӣ 234518 сомонӣ ҷудо гардидааст.

Бо ин мақсад 304 тонна ангишт,

Ба зимистон омодаанд

685 метри кубӣ ҳезум ва 287 литр сӯзишвории дизелӣ захира карда шудааст.

Дар маҷмӯъ, дар ҳамаи муассисаҳои

таълимӣ 793 бухории аловӣ, 213 бухории барқӣ фаъоланд. 5 муассисаи таълимӣ бо деғхонаҳои бугӣ таъмин шудаанд. Шишабандии дару тирезаҳои

муассисаҳои таълимӣ 100 ғоизро ташкил медиҳад. Дар ҷамъоварӣ ва захираи ҳезум ва маводи сӯхт кумитаҳои падару модарон ҳам саҳми арзандаи ҳудро мегузоранд.

Аъзам БОБОЕВ,
рӯзноманигор

► ҲУШДОР

Баъд аз тасарруфи Афғонистон аз ҷониби ҳаракати Толибон, тавачҷуҳи намояндогони воситаҳои ахбори омма, таҳлилгарону назарсанҷон ва тамоми сокинони мамлакатҳои дунё ба ин кишвар зиёд гардидааст.

Бояд фаромӯш накунем, ки барои ҷумҳурии мо аз Толибон дида, ҳатари наҳзатиёну дигар гурӯҳҳои тундраве, ки худро тоҷик муррифи мекунанд, мехоҳанд бо истифода аз ҳар роҳи воситаи миёни мардум таҳлука барангезанд, бештар аст.

Аъзои гурӯҳи ҳатарзо-терроризму ифротии наҳзат, ки таъсиси он ба ибтидои солҳои 90-уми асри гузашта рост меояд, он дар гирдоби фиску фучур ва тухмату бухтонсозӣ ғутовар шудаанд.

Хусусияти фарқкунандаи ташкилоти террористии экстремистии наҳзатиён аз гурӯҳи Толибон ин аст, ки агар Толибон ҷунбиши бо ном исломие бошанд, ки дар Афғонистон аз ҳисоби паштунҳо ба вучуд омада бошанд ба муқобили халқиятҳои Афғонистон мубориза баранд, аммо наҳзат дар ҳама ҷона ташкилоти террористие мебошад, ки солҳост ба муқобили

Хатари наҳзатиён аз Толибон бештар аст

халқу миллат ва ватани аҷдодии худ ҷангида, даҳҳо шахсияти сиёсӣ давлатии миллати худро, ба монанди Сафаралӣ Кенҷаев, Отаҳон Латифӣ, Муҳаммад Осимӣ, Муродулло Шерализода, Фатхуллоҳон Шариғзода, Абдурахим Раҳимов, Моёншо Назаршоев, Юсуф Исоқӣ, Сайф Раҳимзода Афғарӣ... ваҳшиёна ба қатл расонидаанд.

Агар Толибон дар солҳои 1996 - 2011 ва аз моҳи сентябри соли 2021 инҷониб ба таври асримиёнагӣ ҳама додани одамонро барои риш надоштани намоз нахондан, фаранҷӣ ба бар накардани мусиқӣ гуш карданро қарор карда бошанд, пеш аз ин маҳз наҳзатиҳо одамонро, ки ба гуфти онҳо ҷурми “шариатӣ” содир кардаанд, дар даруни бушқаҳои оҳанини бадбӯи нигоҳ доштани онро оташ задан, буридани узвҳои гуногуни бадан, сангсору ҷӯб задани онҳоро солҳои 1991-1993 дар Ҷумҳурии Тоҷикистон қарор карда буданд. Баъд аз гузаштани 20 сол, аниқтараш, солҳои 2014-2015 аз тарафи созмони террористии экстремистии ДОИШ ин таҷрибаро дар кишварҳои Ироқу Сурия қарор намуданд.

18-уми феввали соли 2021 раиси мақомоти амнияти Афғонистон Аҳмадзӣ Сироч, зимни суханронии худ дар Конфронси минтақавии мубориза алайҳи терроризм таъкид карда буд, ки дар ҳоки Афғонистон дар баробари гурӯҳи Толибон ташкилоти террористии экстремистии “Ансоруллоҳ”, ки як шоҳаи ин ташкилотро наҳзат ташкил мекунад, дар қисмати шимолии Афғонистон камин гирифтаанд, ба амнияти тамоми давлатҳои Осиёи Марказӣ ҳатари ҷиддие дорад.

Бояд гуфт, ки наҳзатиҳо бо кумаку дастгирии қувва ва доираҳои манфиатҳои худ, ки дар ҳориҷи Тоҷикистон қарор доранд, кӯшиш мекунанд, ки ҷиноятҳои содиркардаашонро аз назари мардум пинҳон намуда, ин ташкилоти террористиро ҳамчун «неруи сиёсии исломи муътадил» муаррифӣ намоянд.

Борҳо исбот шудааст, ҳар нафаре, ки ташкилоти террористии наҳзатро эҳтиром кардаасту қобили қабул доништааст, мисли бузҳои саҳроӣ, ки луқмаи гургону ваҳшиҳо гардидаанд, ба шикасти бузурге рӯ ба рӯ гардидааст. Маҳз маккориву ақидаҳои зиддимиллӣ, сафсаттагӯҳои роҳбарияти наҳзат сабаб шудаанд, ки даҳҳо нафар ҷавонони кишвар бо гумроҳӣ шомилӣ ин гурӯҳи террористӣ гардиданд, ки қисми бештари онҳо барои содир намудани амалҳои террористӣ дар кишварҳои Аврупои паси панҷара доғи гумроҳии худро бардошта наметавонанд.

Ҳамин тариқ метавон гуфт, ки аз ғуруҳи Толибон дида, ташкилоти террористии наҳзат, ки зерӣ сарпарастии ҳоҷагони хориҷии худ дар кишварҳои Аврупо паноҳ бурдаанд, барои кишвари мо ҳатарноктару зиёновартар ҳастанд. Аз ин рӯ, вазифа ва қарзи шаҳрвандии ҳар яке мост, ки барои ноком намудани ин гурӯҳи авомфиреб ва ҷиноятпеша дар масири шуқуфӣ ва рушду тараққи кишвари худ, ки ормони ҳазорсолаи миллати сарбаланди тоҷик буд, бо қадамҳои устувор саҳмгузор бошем.

Қамолiddин ҚАРИМОВ,
омӯзгори МТМУ №10-и шаҳри Душанбе

► ПСИХОЛОГИЯ

Мо дар замоне зиндагӣ дорем, ки бархӯрди тамаддунҳо ва ҳаҷонишавии босуръати ҷомеа, чи дар самти сиёсӣ фарҳангӣ, чи иҷтимоӣ иқтисодӣ дар манотиқи гуногуни олам то ҳақде шиддат гирифтаанд, ки наметавонад ҳеҷ фарди солим-фикрро ба андеша наорад ва ба фаҳмишҳои равонӣ (психологӣ) онҳо таъсири манфии худро нарасонад.

Ин ҳолат, хусусан, ба табақаи аз ҳама осебпазирӣ ҷомеа, наврастони ҷавонон ҳатари зиёдтаре эҷод мекунад. Муҳит тағйир меёбад, наврастони ҷавонон акнун он ҷавонону наврастони даврони Шӯравӣ нестанд ва бо гирифтани иттилооти гуногун, бо истифода аз технологияи нави муосир, дар раванди бархӯрди метавонанд мувозинати зеҳнӣ ва равонӣ худро аз даст диҳанд. Бо андешаи равоншиносон, зеро маҳфуми “зеҳн” (интеллект) таъвоноии шахсият барои амалӣ намудани маърифату маданият ва бо истифода аз ин донишҳо ба осонӣ паси сар намудани мушкilotи зиндагӣ фаҳмида мешавад. Аз ин рӯ, айни ҳол моро зарур аст, ки ба рушди зеҳнӣ ва равонӣ одамон, хусусан, наврастони ҷавонон аҳамияти беандоза диҳем.

Сухан сари он меравад, ки имрӯзҳо худкушӣ ҳамчун як падидаи номатлубу ҳатарзо ҷомеаи моро фаро гирифтааст. Ин раванди номатлуб, мутаассифона, дар байни наврастони ҷавонон низ ғустариш ёфта истодааст ва онро, ба андешаи мо, метавон як воқуиши рӯхӣ ва равонӣ носолим ба мушкilotи ба вучуд омада ҳисобид. Ҳаминро бояд зикр намуд, ки мутобиқи маълумоти Созмони Ҷаҳонии Тандурустӣ, ҳамазола дар ҳама беш аз 1 миллиону 100 ҳазор нафар одам даст ба худкушӣ мезананд, ки шаҳрвандони ҷумҳурии мо низ аз ин амали нагин дар қанор нестанд. Албатта, омилҳои даст ба худкушӣ задани занон аз мардон бо хусусиятҳои худ фарқ мекунанд, ки мо онро метавонем бо таври умумӣ бо ибораи “мушкilotи зиндагӣ” рабт намоем, вале даст ба худкушӣ задани наврасто чӣ гуна метавонем фаҳмид? Ба навраст магар дар ин синну сол “мушкilotи зиндагӣ” то он дараҷа таъсир мерасонад, ки ӯ даст ба худкушӣ занад?

Ба маврид аст, нуктаи назари мутафаккир, олим ва педагоги машҳури фаронсавӣ Ж. Ж. Руссо-ро ёдовар шуд, ки гуфтааст: “Сари қудак тахтаи хушкоро менамояд,

Чаро наврастон даст ба қасди ҷони худ мезананд?

вакте ки мо онро бо донишҳо пур мегардонем, ӯ роҳи ҳалли ҳамаи мушкилҳоро меёбад. Мутафаккири бузурги чех, нависанда, асосгузори дидактика Я. А. Каменский хеле оқилона фармудааст: “Танҳо ҳамагон чиз дар ниҳоди инсон мустаҳкам ҷовидон аст, ки дар оғози зиндагӣ ба ӯ даст додааст”. Фараз аз овар-

- Омӯзиши мубориза бурдан бо нохушиҳо ва ранҷҳое, ки баргараф карданишон имкон дорад;

- Тавачҷуҳи ҳоса зоҳир наму-дан ба наврастони аз ҷиҳати рӯхӣ равонӣ зеро фишори зӯроварии онлавл қарор дошта;

Равоншиносон собит намуданд, ки синну соли наврастон аз 12-13

дани гуфтаҳои бузургон он аст, ки мо ҳарчи бештар ба олами ботинӣ ва рӯхӣ наврастон, бо истифода ва ҷалби мутахассисони равоншиносӣ аҳамият дода, нагузорем, ки онҳо дар дуруҳи зиндагӣ даст аз ҳаёт ва мубориза шӯянд. Ҳаёт худ мубориза аст ва муборизаро бо ақлу зеҳну иродаи мустаҳкам меболад амалӣ намуд. Мутаассифона, ҳоло ҷомеаи мо ба мутахассисону равоншиносони касбии соҳавӣ ниёз дорад ва ин ҳало дар ҳадди ниҳой боиси даст ба худкушӣ задани наврастон ва шахсони сустирода мегардад. Дар ҷунин ҳол нақши омӯзгор дар тарбияи ахлоқии навраст хеле бузург аст. Агар омӯзгор аз донишҳои амиқи равоншиносӣ хуб бархурдор бошад, метавонад наврастони ҷавононро дар ҳалли ҷунин мушкilotи ба амал омада роҳнамо бошад:

- Ҳангоми ба стресси осебӣ (стресси лаҳзаҳои бухронӣ) гирифт-тор шудани наврастон, бо донишҳо ва иродаи мустаҳкам дастгирӣ на-мудан ва ҳамеша мубориз буданро ташвиқ намудан;

- Саҳмгузор будан дар ташаккули тафаккури интиқодии муосири наврастон ва ба ин васила, рафъи яъсу ноумедӣ аз афкори онҳо;

- Дар рӯхияи наврастон пайдо на-мудани шинохти таъвоноӣ, дарки қувва ва имконияти худ дар ҳолати ноумедӣ ва маъюсӣ;

то 17-18-солагӣ даврани ниҳоят пуррӯҳос ва мушкилеро дар бар мегирад, ки дилҳо сухан ё амали ноҷои омӯзгор ва ё волидайн ме-тавонад ба ҳаёт ва сарнавишти на-враст таъсири ноғувор расонида, дар баъзе ҳолатҳо ӯро ба даст задан ба худкушӣ ва ё ҷиноят пойбанд гар-донад.

Аз ин рӯ, ба устодону омӯзгорон зарур аст, ки ба инкишофи қобилияти равонӣ наврастон тавачҷуҳ зоҳир карда, онҳоро дар рӯхияи баланди арзишҳои миллию фарҳанги тарбия намоянд.

Бамаврид аст суханони пурҳикмати мутафаккири бу-зурги Машрикзамин Муҳаммад Ҳичозиро манзури ҳадаф қарор диҳем, ки ҷунин гуфтааст: “Қудакон мавҷуде ҳастанд, ки Худованд ба-рои сохтани дунёи оянда ба ихтиёри мо мегузорад”.

Барои ба мақсад расидан зарур аст, ки ҳар чи зудтар дар тамоми макотиби кишвар воҳидҳои қорӣ равоншиносони касбиро роҳандозӣ намоем.

Хуллас, моро ҳамқорӣ самимӣ ва дарки масъулияти баланд мебо-яд, зеро ояндаи миллату ҷамъият аз ҷавонону наврастон саҳт вобастагӣ дорад.

Раҷабалӣ ШАРИФОВ,
*мушовири шӯъбаи
маорифи ноҳияи Ёвон*

► ХАБАР

Маводи сӯхт захира шуд

3 апрели соли 2021 Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи сари вақт омода намудани соҳаҳои иқтисодӣ ва иҷтимоӣ ҷумҳурии барои фаъолияти мунтазам ва самарабахш дар даврани тирамоҳу зимистони солҳои 2021-2022» ба тасвиб расида, дар тамоми соҳаҳои кишвар ҷиҳати иҷрои ин қарор тадбирҳои мушаххас андешида шуданд.

Ба гуфти сармутахассиси Раёсати маорифи ВМКБ Мунир Шикориев, эҳтиёҷоти муассисаҳои таълимии вилоят ба ангиштсанг 5529,6 тоннаро ташкил дода, аз ин 4766,3 тонна захира шудааст, ки ин 86,2 фоизро ташкил медиҳад.

Тибқи дастури Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон, истифодабарии меъёри ангишт барои як баст 8 кг ва барои ду баст бошад, 12 кг муайян шудааст. Вобаста ба тағйирёбии ҳарорати ҳаво муассисаҳои таълимӣ метавонанд ин меъёрро кам ё зиёд намоянд.

Ҷиҳати гузаронидани тирамоҳу зимистони солҳои

2021-2022 барои муассисаҳои таълимии вилоят 7915,5 метри мукааб ҳезум нақшабандӣ шуда, 7394,5 метри мукааб ҳезум аллакай захира гардидааст, ки ин ба 93,4 фоизи иҷрои нақша баробар аст.

Тибқи иттилои Мунир Шикориев, ба ҳолати имрӯза ноҳияҳои Шугнон, Ишқошим ва Мурғоб пурра ба зимистон омодаанд. Муассисаҳои таълимии шаҳри Хоруғ бошанд, тавассути гармкунакҳои барқӣ гарм карда мешаванд.

Имрӯз тамоми муассисаҳои таълимии вилоят ангиштро аз қонҳои ангишти «Айни» ва «Зиддеҳ» бо нархи дастрас харидорӣ менамоянд. Раёсати маориф баҳри ворид намудани ангиштсанги босифат ба муассисаҳои таълимии вилоят қораҳои заруриро роҳандозӣ менамояд. Маводи сӯзишвории дизелӣ бо-шад, вобаста ба талабот дар вақти муайян харидорӣ ва истифода карда хоҳад шуд.

Қ. ҚАМШЕДОВА

► МИНБАРИ МУТАХАССИС

**Асоси фаъолияти кори кабинет-
ти методӣ Нақшаи кори солона
ба ҳисоб рафта, тамоми паҳлуҳо
ва самтҳои асосии раванди кори
методии шӯбаи маориф ва кор-
мандони онро дар давоми сол
дар бар мегирад. Фаъолияти кори
мудир ва мушовирони кабинети
методии назди шӯбаи маориф
баъди ҷамъбасти кори солона
баҳогузурӣ мешавад.**

Мушоҳида ва таҳлилҳо нишон медиҳанд, ки дар вақти таҳияи нақшаи кори солонаи кабинети методӣ, мудир ва мушовирони кабинети методии назди шӯбаи маориф ба самт ва паҳлуҳои раванди корҳои методӣ таъя накарда, қисматҳои асосиро, ки раванди корҳои методиро таъмин менамоянд, ба нақша намегиранд.

Дар аксар кабинетҳои методии шӯбаҳои маориф мудир ва мушовирони кабинети методӣ масъалаҳоеро, ки бояд дар ҷаласаҳои Шӯрои методӣ дар ду моҳ як маротиба мавриди баррасӣ қарор мегиранд, нақшабандӣ ва онро нақшаи кори солона меҳисобанд.

Ҳамчунин, баъзан мудирони шӯбаҳои маориф, ки ба моҳияти қисматҳои Нақшаи кори кабинети методӣ, хусусан, омӯзиши таҷрибаи пешқадами педагогӣ, кор бо мутахассисони ҷавон, расонидани ёрии методӣ ба омӯзгорон, ташкил ва гузаронидани семинар-машваратҳои дастурдихӣ, аз курсҳои тақмили ихтисос гузаштани кормандони соҳаи маориф ва дигарҳо диққати зарурӣ намедиданд ва дар баробари ин, нақшаи кори солонаи кабинети методиро мавриди омӯзиш ва таҳлил қарор надода, ба он имзо мегузоранд.

Дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ низ роҳбарони Шӯрои методӣ ва роҳбарони иттиҳодияҳои методии фанӣ масъалаҳоеро, ки дар ҷаласаҳои Шӯрои методӣ ва иттиҳодияҳои методии фанӣ мавриди омузиш қарор дода мешаванд, нақшаи кори солона меҳисобанд, ки ин мутлақо нодуруст мебошад.

Бо мақсади расонидани ёрии методӣ ба мудир ва мушовирони кабинетҳои методии назди шӯбаҳои маориф мо ба таври умумӣ қисматҳои асосии нақшаи кори солонаи кабинети методии шӯбаи маорифро пешниҳоди мудирони кабинетҳои методии шӯбаҳои маориф ва роҳбарони Шӯрои методии муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ мегардонем ва боварӣ дорем, ки онҳо масъалагузори нақшаи кори солонашонро дар доираи шароити маҳал ва талаботи санадҳои меъёрию ҳуқуқӣ ба роҳ мемонанд.

1. Таҳлили фаъолияти кори кабинети методии шӯбаи маориф дар соли 20____ 20____ ва вазифаҳо барои соли таҳлили 20____ 20____ Дар ин қисмати нақша бояд корҳои зерин ба ҳисоб гирифта шаванд:

-маълумоти таҳлилий дар бораи фаъолияти кори кабинети методии шӯбаи маориф дар соли сипаришуда, ҷорабиниҳои гузаронидашудаи кабинети методӣ, озмунҳо, семинар-машваратҳои дастурдихӣ, иштироки мушовирон дар ҷорабиниҳои сатҳи ноҳия, шаҳр, вилоят ва ҷумҳурӣ, муваффақиятҳои ба дастовардаи мушовирони кабинети методӣ дар соли сипаришуда, иштироки мушовирон дар дарсҳои омӯзгорон бо мақсади тақмил додани маҳорати касбии мураббӣ, омӯзгорон ва маъмурияти муассисаҳои таҳсилоти томақтабӣ ва миёнаи умумӣ, дар давоми соли сипаришуда, фаъолияти мушовирони кабинети методии шӯбаи маориф оид ба таҷрибаи пешқадами омӯзгорон, мураббӣ ва маъмурияти муассисаҳои таҳсилоти томақтабӣ ва миёнаи умумӣ ва дигар корҳо.

Тадбирҳои ташкилӣ – педагогӣ

Мухайё намудани шароити корӣ ба мушовирони кабинети методӣ, таъмини ҳолати санитарно-гигиени, масъулиятшиносӣ дар вақти кор, ҷорабиниҳо оид ба баланд бардоштани савияи илмию методии мушовирон

Моҳияти нақшаи кори солонаи кабинетҳои методӣ

ва кормандони соҳаи маориф, ороиши кабинетҳои методии шӯбаи маориф дар асоси Низомномаи кабинети методии шӯбаҳои маориф, таъмин намудани кабинетҳои методии шӯбаи маориф бо маводу дастурҳои методии тозанафр, таъмин намудани мушовирон бо маводу методӣ ва конселярӣ: журнал, дафтар, қалам, ручка ва дигар ашёи зарурӣ, мурағбат сохтани нақшаи солонаи кабинети методӣ, нақшаи кори мушовирон ва тасдиқи онҳо дар Шӯрои методӣ ва таъмин намудани мушовирони кабинетҳои методӣ бо компютер ва ғайра.

Ҷорабиниҳо оид ба баланд бардоштани савияи илмию методии мушовирон ва кормандони соҳаи маориф

Таҳия ва тасдиқи нақшаи кори солонаи мушовирони кабинетҳои методии шӯбаи маориф (Баъди таҳлили ҷиддии нақшаи кори солонаи мушовирони кабинети методӣ, мудирони кабинетҳои методии шӯбаи маориф нақшаҳои кори солонаи мушовиронро дар Шӯрои методӣ дида баромада, баъдан барои тасдиқ ба мудирони шӯбаи маориф пешниҳод менамояд ва бояд хотиррасон намуд, ки мушовирони кабинетҳои методии шӯбаҳои маориф бе нақшаи кори солона ҳуқуқи фаъолият намудан надоранд), аз курсҳои тақмили ихтисос гузаронидани омӯзгорон ва дигар кормандони педагогӣ, тартиб додани рӯйхати омӯзгорони навоар ва эҷодкор. Ташкил ва гузаронидани корҳои методӣ бо онҳо, назорат аз болои фаъолият ва машғулиятҳои кори иттиҳодияҳои методии фанӣ ноҳиявӣ ва дохилимактабӣ, татбиқи нақшаҳои корӣ дурнамои кабинети методӣ, дастраси омӯзгорон гардонидани мавод ва дастурҳои нави методӣ, натиҷагирӣ аз самаранокии курсҳои тақмили ихтисос.

Омӯзиши таҷрибаи пешқадами педагогӣ

Таҳияи нақшаи кори дурнамои кабинети методии шӯбаи маориф оид ба омӯзиши таҷрибаи пешқадами педагогӣ. Мавриди омӯзиш қарор додани пешниҳоди муассисаҳои таълими оид ба омузиши таҷрибаи пешқадами педагогӣ, таҷдиди назар намудани ҳуҷҷатҳои расмӣ.

Таҳия намудани лоиҳаи фармоиш ва нақшаи ҷорабиниҳо барои самти аввали омӯзиш, таъсиси комиссия оид ба масъалаи мазкур, тибқи нақша иштирок ба дарсҳои онҳо, таҳияи мақолаҳо дар бораи онҳо, ки таҷрибаашон омӯхта мешавад, ташкил намудани гӯшаҳои алоҳида ҳам дар муассисаҳои таълими ва ҳам дар кабинетҳои методии шӯбаи маориф, ташкил намудани дарсҳои анъанавӣ ва дарсҳои кушод аз тарафи омӯзгороне, ки таҷрибаашон омӯхта мешавад, дар муассисаҳои таълимии ноҳия (шаҳр) ва дигар бандҳое, ки ба ин раванд мансуб мебошад.

Омӯзиши вазъи таълиму тарбия ва расонидани ёрии методӣ ба муассисаҳои таълими

Шунидани ҳисоботи омӯзгороне, ки аз курсҳои тақмили ихтисос гузаштаанд ва расонидани ёрии методӣ, омӯзиши вазъи фаъолияти созмонҳои талабагӣ дар муассисаҳои таҳсилоти умумӣ ва расонидани кумаки методӣ ба онҳо, мактабҳои типӣ нав (литсей ва гимназияҳо) дар самти таҳлили дарс, омӯзиши ҳолати фаъолияти иттиҳодияҳои методӣ, синли фанҳои ҷамъиятӣ- гуманитарӣ, табиӣ - риёзӣ ва фанҳои дақиқ ва расонидани ёрии методӣ, дар Шӯрои методии кабинети методӣ мав-

риди баррасӣ қарор додани вазъи таълими фанҳо (тибқи нақша).

Ҷорабиниҳо оид ба гузаронидани корҳои ташкилӣ ва расонидани ёрии методӣ ба мутахассисони ҷавон

Таҳия ва тасдиқи нақшаи кори кабинетҳои методӣ оид ба фаъолиятҳои мутахассисони ҷавон, бақайдгирии мутахассисони ҷавоне, ки бо роҳхати Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон ба фаъолияти омӯзгорӣ сафарбар карда шудаанд, ташкили гӯшаи «Ёрии методӣ ба мутахассисони ҷавон» дар кабинети методӣ ва муассисаҳои таҳсилоти умумӣ, ташкил намудани вохӯрӣ дар сатҳи ноҳия (шаҳр) бо иштироки муовини соҳавӣ раиси ноҳия, мудирони шӯбаи маориф ва омӯзгорони собиқадор, ташкил намудани семинар-машварати омӯзишӣ бо мутахассисони ҷавон, шинос намудани онҳо бо маводу дастурҳои методӣ, барномаҳои таълими, нақшаҳои тақвимӣ, нақшаҳои яксоатаи дарсӣ ва нақшаи корҳои тарбиявӣ ва ғайра.

Ташкил ва гузаронидани семинар-машваратҳои дастурдихӣ

Пешниҳоди мудирони кабинетҳои методии шӯбаи маориф оид ба омода намудани лоиҳаи фармоиши мудирони шӯбаи маориф дар бораи вобаста намудан ва таъйин намудани роҳбарони семинар-машваратҳои дастурдихӣ-омузишӣ. Муайян намудани вақту соати баргузори семинар-машваратҳо. Интиҳоби мавзӯҳои семинар-машварат вобаста ба вазифаҳои хизмати иштирокчиёни семинар-машварат.

Бо тартиби муайян нигоҳ доштани маълумотномаҳо, протоколҳои ҷаласаҳо, рӯйхати иштирокчиёни семинар-машварат, барномаҳо ва дигар ҳуҷҷатҳои расмӣ дар ҷузвдонҳои алоҳида.

Намунаи мавзӯҳои, ки дар Шӯрои методии кабинети методии шӯбаҳои маориф мавриди баррасӣ қарор мегиранд

Мавзӯҳои, ки дар давоми як сол дар ҷаласаи Шӯрои методӣ мавриди баррасӣ қарор дода мешаванд, мудирони кабинетҳои методии шӯбаи маориф метавонанд онҳоро дар семинар-машварати дастурдихии аввали муовинони директор оид ба корҳои таълим интиҳоб намуда, ҳамон вақт роҳбари семинар ва дар қарор муассисаи таълими

методии шӯбаи маориф ҳамроҳ карда шаванд. Ва бояд қисматҳои зеринро дар бар гирад:

-Машварати августӣ шакли самаранокӣ омӯзиш, ҷамъбасти ва паҳн намудани таҷрибаи пешқадами педагогӣ. Тарғиби дастовардҳои илмӣ-педагогӣ, эҷодкорӣ, истифодаи технологияи муосир дар раванди таълим. Муайян намудани роҳҳои самарабахши баланд бардоштани сатҳ ва сифати таҳсилот. Шинос намудани омӯзгорон бо тағйироту иловаҳои нақшаи барномаҳои таълими. Фармоишҳои вазирони маориф ва илм. Дастурҳои таълимию методии таҳиянамудаи Академияи таҳсилоти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Маркази ҷумҳуриявии таълимию методӣ, Доносиқадаи ҷумҳуриявии тақмили ихтисос ва бозомӯзии кормандони соҳаи маориф, , Пажӯҳишҳои рушди маориф.

Таҳия намудани лоиҳаи фармоиши мудирони шӯбаи маориф, ташкил намудани комиссияи тадорукот, тасдиқи нақшаи ҷорабиниҳо, мавриди омӯзиш қарор додани мавзӯҳои машварати августӣ, тақсими намудани мавзӯҳои, ки дар бахшҳои машварат мавриди омузиш қарор мегиранд, интиҳоб намудани мутахассисон барои навиштани тақриз ба мавзӯҳои пешниҳодшуда, ташкил ва баргузори семинар-машварати дастурдихӣ бо маъмурият, муовинони директор оид ба таълим, роҳбарони Шӯро ва иттиҳодияҳои методии фанӣ, муайян намудани ҷойи баргузори машварат ва ҷойи баргузори маҷлиси васеи кормандони соҳаи маориф, ҷамъбасти кори машварат. Пешниҳод намудани маълумотномаи таҳлилий ба Шӯрои шӯбаи маориф ё ба ҷаласаи назоратии назди мудирони шӯбаи маориф.

Вазифаҳои хизмати мушовирони кабинетҳои методӣ. (Вазифаҳои хизмати мудир ва мушовирони кабинетҳои методии шӯбаи маориф дар дастури методии «Роҳномаи кабинети методӣ», нашри соли 2010) муайян карда шудаанд. (Илова намудани қисми мазкур дар нақшаи кори солона, дар салоҳияти мудирони кабинетҳои методии шӯбаи маориф мебошад).

Аз ин лиҳоз, пешниҳод мешавад, ки нақшаи кори солонаи кабинети методии шӯбаи маориф ва нақшаи кори солонаи

№	Номгӯи ҷорабиниҳо	Мухлати иҷро	Шакли иҷро	Масъулин	Эзоҳ
1	Таҳлили фаъолияти кори кабинетҳои методии шӯбаи маориф дар соли таҳлили 200 - 200 ва вазифаҳо барои соли таҳлили 200 - 200				
1					
2					
3					
2	Тадбирҳои ташкилӣ-педагогӣ				
1	Мухайё намудани шароити корӣ ба мушовирони кабинетҳои методӣ				
2	Масъулиятшиносӣ дар вақти кор				
3					

Эзоҳ: Масъулини нақшаи корӣ метавонанд, вобаста ба шароит ба нақша дар доираи корҳои методӣ тағйироту иловаҳо ворид намоянд.

вақту соати баргузори онҳоро муайян намуда, баъди таҳия ва баррасӣ дастраси муассисаҳои таълими гардонад.

Ташкил ва гузаронидани машварати августӣ ва маҷлиси васеи кормандони соҳаи маорифи ноҳия (шаҳр)

Ин қисмати кори нақшаи метавонад мудирони кабинетҳои методӣ ба қисмати корҳои ташкилӣ –педагогӣ ҳамроҳ намоянд, аммо бо сабаби дар сатҳи васеъ дар як сол як маротиба гузаштани масъалаи мазкур хуб мешуд, ки ҳамчун қисмати алоҳида ба нақшаи кори солонаи кабинетҳои

Шӯрои методии муассисаҳои таълимиро мудир ва мушовирони кабинетҳои методии шӯбаи маориф ва муовинони директор оид ба корҳои таълим дар бахшҳои машварати августӣ мавриди омӯзиши ҷиддӣ қарор дода, баъди тағйироту иловаҳо барои тасдиқ пешниҳод намоянд.

Ҷаваришо ИМАТШОЕВ,
мушовири директори Маркази
ҷумҳуриявии таълимию методии назди
Вазорати маориф ва илми
Ҷумҳурии Тоҷикистон

АФКОР

Рафтору амали ибратомӯзи одамон ба шуур ва ахлоқи наврасону ҷавонон таъсири ҷиддӣ мерасонад. Файласуфи Рими Қадим Сенека гуфта буд: «Бо насиҳат ба накуӣ раҳнамун шудан душвор, вале бо ибрат осон аст».

Таъсири тарбиявии ибрати шахсии калонсолон аз бисёр ҷиҳат ба обрӯю эътибори онҳо во-бааста аст. Наврасон ба калонсолон замоне таклид мекунад, ки онҳо эътибору нуфуз дошта бошанд.

Ҳар қадар эътибори калонсолон баланд бошад, ҳамон қадар онҳо метавонанд ба шуур ва ахлоқи на-врасон бештар таъсир расонанд.

Шарти муҳими баланд бардошта-ни қувваи тарбиявии ибрати шахсии омӯзгорон, падару модарон ва уму-

доштани қувваи тарбиявии ибрати шахсӣ имкон медиҳад.

Ибрати шахсии омӯзгор, берун аз иродаву хоҳиши ӯ, ба хонандагон, яъне наврасон таъсир ме-расонад. Ягон сухани омӯзгор ба хо-нанда доир ба қоидаҳои ахлоқ ба мисли рафтору ҳаракатҳои ӯ тасав-вуроти равшан дода наметавонад. Хонандагон ҳамеша ба мушоҳида мегиранд, ки муаллим дар дарс ва зиндагӣ чӣ ҳел рафтор менамояд, чӣ ҳел либос меپӯшад, чӣ тавр бо одамони атроф муносибат меку-над. Дикқати онҳоро муносибати ӯ ба вазифааш, ё ба ягон ҳодиса ҷалб менамояд. Алалхусус, хонандагон, мукаммалии характер, серталабӣ ба худ ва дигарон, барои муваффақ шудан ба мақсади пешгузошта, устуворӣ ва суботқорӣ нишон дода-ни омӯзгорро кадр мекунад.

То ин ки наврасон далер, ростгӯ ва бовичдон ба камол расанд,

Сарчашмаи тарбияи ахлоқӣ

ман, калонсолон дар ягонагии раф-тору кирдори онҳо мебошад. Агар калонсолон дар сухан аз наврасон ростӣ, поквичдонӣ, муташаққилӣ, меҳнатдӯстию меҳанпарастиро талаб намоянду вале дар амал бо раф-тор ва кирдор ин амалу талаботро мустақкам нанамоянд, самарайи гуф-тори онҳо таъсирбахш намешавад.

Ба ҳамагон аён аст, ки кӯдакону наврасон аз омӯхтан дида бештар таклид карданро дӯст медоранд. Дар рафти тарбия ягон ҷиҳати ин-кишофӣ шахсияти наврасро аз мад-ди назар дур кардан мумкин нест. Инчунин, дар ташаққул ва инкишо-фи хонандагон ибрати шахсии па-дару модар, ё аъзои калонсоли оила низ таъсири ҷиддӣ мерасонад.

Аз ин рӯ, педагоги барҷаста А.С.Макаренко ба падару модар мурочиат карда, гуфта буд: «Гумон набаред, ки Шумо танҳо хангоми бо бача гап задан, насиҳат кардан ё фармоиш додан ӯро тарбия мекар-да бошед. Шумо ӯро дар ҳар лаҳзаи ҳаётатон, ҳатто, вақте ки дар хона нестед, тарбия хоҳед кард... Тарзи либоспӯшии Шумо, оҳанги гапза-нии шумо бо дигар одамон, шодию гами шумо сухан кардан, ҳатто хан-даю китобу рӯзномаҳои шумо ба-рои кӯдак аҳамияти калон дорад...

Кӯдак хурдтарин тағйироти оҳанги муносибатро ҳис мекунад, тамоми пахлуҳои фикри шум обо рохҳои ноаён ба ӯ маълум мешавад ва шумо инро дарк намекуед».

Муҳаббати боақлона ва эҳтиром ба бачагон низ барои баланд бар-

омӯзгор бояд ҳудаш дорои чунин ҳислатҳо бошад. Агар наздикони наврас дорои ҳислатҳои ҳамида набошад, омӯзгор ҳарчанд кушиш ё талаб намояд ҳам, дар тарбия ба натиҷаи дилхоҳ муваффақ нахоҳад шуд. Тарбия бештар тавассути ибрати шахсӣ натиҷа медиҳад ва ҳамон вақт эътиқод ба сухан низ қавӣ мегардад.

Агар шахси калонсол ҳамчун дӯсти хайрхоҳу ғамхор рафтор на-мояд, ахлоқи ӯ, наврасро ба раф-тори неку шоишта ҳидоят мекунад. Муносибати бетафовути падару модар ва омӯзгор, инчунин, хунук-назаронаю назарбаландона рафтор намудан онҳоро аз калонсолон дур месозад. Дар натиҷа ба эътиқоди наврасон ва бо ибрати шахсӣ таъ-сир расонидан муҳлуд мешавад.

Чӣ бояд кард, ки хонанда ба китобхонӣ одат кунад, то ки ҷараёни ташаққули маънавии худро дигар созад? Зеро мутолиаи асарҳои бадеӣ бояд воситаи судманди тар-бия ва худтарбиякунии наврасон бошад. Ба хонандагон кумак расо-нидан даркор аст, то ки онҳо барои хониши китоб асарҳоеро интиҳоб кунанд, ки ба онҳо рафтори шои-старо талкин намояд, ҷаҳонбинию худшиносияшонро ташаққул диҳад. Мутолиаи китоби хубу муассир ба хонанда маншаи дигар, эътимоду эътиқоди мустақкам мебахшад.

Садафмоҳ БЕРДИЕВА,
муҳавири шӯъбаи маорифи
ноҳияи Абдурахмони Ҷомӣ

НУТҚИ МУРАТТАБ

Иншо дар дарс

Иншо дар синфи дуҷум ҳикояҳои на он қадар калон аз рӯи ман-зара, чи дар шакли шифоҳӣ ва чи ҳаттӣ мебошад. Хонандагон ҳикояҳои шифоҳиро яқоя тартиб медиҳанд, ки ҳамчун намунаи ҳикояҳои фардӣ хизмат мекунад ва тартиб додани онҳо фақат дар нимсолаи дуҷум тав-сия дода мешавад.

Дар нимсолаи дуҷуми хониш, навишти иншо ва ҳикояҳо ба мақсад мувофиқ аст, ки дар онҳо манзараҳои тасвирӣ ва тасвири бисёр кӯтоҳи алоҳидаи ҷисмҳо, ҳайвонот ва одамон илова карда шавад.

Пеш аз он ки корро аз болои иншо бо манзараҳои тасвирӣ оғоз намоем, муал-лим диққати хонандагонро ба порчаҳои асарҳои хондашудаи онҳо, ки манзараҳои тасвириро дороанд ва намунаи шуда метаво-нанд, равона мекунад.

Ба хотири амиқ будани тасвирҳо муал-лим назоратро бештар мекунад. Мавриди тасвири сифат бештар истифода карда ме-шавад. Муаллим дар интиҳоб, ба тартиб даровардани мавод ва дар партави навиш-тани иншо сарфаҳм рафтан ва ба тартиб да-ровардани он ёрӣ мерасонад.

Тартиби намунавии кор аз рӯи иншо:

1. Сухбати тайёрий. Ба ҷойи сухбат баъ-зан ҳикояи шифоҳӣ оғоз аз рӯи мавзӯ бо муҳокимаи минбаъда низ иҷозат дода мешавад.

2. Тартиб додани нақшаи дастаҷамъона.

3. Тартиб додани ҳикояи дастаҷамъона.

Ҳикояҳои дастаҷамъона тартиб дода шуда, баъдан ду-се хонанда, онҳоро тақрор меку-нанд. Шумораи тақрор мунтазам кам шуда,

ба як баробар карда мешавад.

4. Навиштани ҳикояи батартиб даровар-дашуда аз ҷониби кӯдакон.

Навиштани иншо дар бораи таҷрибаи ҳаётӣ ба хонандагон душвории бисёр ба бор меорад, махсусан, воқеа ва ҳодисаҳо аз ҳаёти шахсӣ. Барои омӯзонидан ва на-виштани чунин иншоҳо, зарур аст, ки аз рӯи ҳикояҳои тайёр, ки аз матнҳои бадеӣ интиҳоб карда гирифта мумкин аст (баъзе омӯзгорон ҳудашон таҳия мекунанд) исти-фода бурдан мумкин аст.

Кор аз рӯи иншо дар синфи дуҷум ғайӣ гардонидани таркиби луғавии хонандагон-ро дар назар дорад. Кори луғавӣ мумкин аст дар чунин пайдарҳамӣ гузаронида ша-вад:

А) Ба ҳикояҳои шифоҳӣ ва иншои хонан-дагон зам кардани калимаҳои нав, ки нава-как дар дарсҳои хониш фаҳмонда шудаанд (манзара, мавсим, яхпораҳо ва ғайра).

Б) Ҷиҳати гирифтани синонимҳо ё интиҳоб аз қатори калимаҳои синонимӣ, ки бештар барои ифодаи мазмунӣ додашуда (хунукӣ, сардӣ ва ғайра).

В) Ба ҳикоя ва матнҳо илова кардани ибораҳои фразеологӣ дар қатори озодона пайвасташавии калимаҳо бо ҳамон маъно ва ғайра.

Г) Азхудкунии пайвасташавандагии калимаҳо. Ба хонандагон бештар зуд-зуд калимаҳое, ки бо дигар калимаҳо алоқаманданд, додан зарур аст. Маври-ди таҳия намудани иншо муаллим чунин ибораҳоро пешкаш менамояд, ки аз рӯи мазмун ба яқдигар бештар алоқаманданд.

Нигина ҚУРБОНШОЕВА,
омӯзгори мактаби №16,
шаҳри Душанбе

ТАРБИЯИ МАЪНАВӢ

Маърифат – ҷавҳари одамият

Шогирдони синфҳои I-IV дар бораи меҳру шафқат, дӯстию рафокат, адлу инсоф, некӣ ва неқномӣ, шарму ҳаё ва ғайра, ки асоси тарбияи маънавий – ахлоқиро фароҳам меорад, тасаввуроти аввалин ҳосил менамо-янд. Ба кӯдакон талкин бояд кард, ки бо ҳамдигар муно-сибати хуб дошта бошанд, эҳтироми яқдигар, волидон ва устодонро ба ҷо оранд, ҳамсабақонро озор надиханд, накукору ғамхор шаванд, ахлоқи ҳамида, шарму ҳаё ва инсоф дошта бошанд. Дар мавридҳои зарурӣ бо мисолҳо аз ҳаёти ҳуди бачаҳо мафҳумҳои шарму ҳаё, некӣ, инсофу адолат ва ғайраҳоро тавзеҳ додан зарур аст. Хо-нандагон ин зинаи таҳсилот хангоми бозӣ ё анҷоми ягон кор, муносибат бо ҳамдигар бояд мафҳуми некӯ бад, раҳму шафқат, инсоф, шарму ҳаё ва ғайраро дарку риоя намоянд. Муаллим бояд аз феълӣ атворӣ шогирдон оғох бошад ва дар мавридҳои зарурӣ кирдори бади онҳоро сарзаниш карда, рафтори хубашонро тақвият бахшад. Дар ҳар мавриди мувофиқ шогирдонро ҷамъ оварда, аз забони ҳуди бачаҳо рафтору гуфтору онҳоро таҳлил карда, ҳулосаҳо баро-вардан лозим аст.

Дар мавзӯҳои «Некӣ ва бадӣ», «Некро неку бадро бад расад», «Аз бад бипарҳез», «Некӣ қардӣ умедвор бош,

бадӣ қардӣ ҳабардор бош», «Аз нек бог монад, аз бад доғ», «Дӯстон оинаи яқдига-ранд», «Дӯстӣ бояд бегараз бошад» ва ғайра сухбатҳо баргузор кардан манфиат-бахш аст. Барои ташаққу-ли маънавияти хурдсолон машғулиятҳои амалӣ низ гу-заронида мешаванд: «Нек гӯӣ, то нек шунаӣ», «Шарм ҳусни инсон аст», «Ҷоидаи ростӣ ва зарури дурӯғ», «Ба дӯстон хи-ёнат намекунад», «Хуш ҳулқ ва нақўгуфтор, бояд буд», «Бо ҳамдигар меҳрубон ва вафо-дор бошед», «Яқдигарро фи-реб надихед» ва ғайра. Дар хурдсолон бояд ҳисси шафқат, ғамхорӣ ва дилсӯзӣ ташақ-қул ёбад, дар дили онҳо бояд меҳру муҳаббат хона бигирад, ба дурӯғу фиребу ғараз ҷой намонад, онҳо бояд бегараз, бе ягон подош ба ҳамсабақон ва дигарон мадад расонанд. Дар ин маврид бояд аз ҳаёти одамони деҳот, ноҳия ё шаҳр мисолҳо овард ва моҳияти ҳислатҳои некро ба онҳо таф-сиру тавзеҳ дод. Бозиҳо ҳам бояд моҳиятан ба тарбияи маънавияти шогирдон равона шаванд.

Шинос кардани шогирдон бо вожаи Ватан, тафсири мафҳумҳои модар – ватан, за-бони модарӣ ва забони Ватан, расму оини миллий, маълумот дар бораи қаҳрамонони миллий – Спитамен, Муқаннаъ, Восеъ, Шерак, Темурмалик, ташкил кардани гӯшаҳои

«Таронаҳо дар васфи Ватан», «Тоҷикистони азиз», озмуни расмҳо «Деҳаи мо», «Киш-вари ман» барои тарбияи маънавияти шогирдон омилӣ тавоноянд. Тавзеҳи мақолу зарбулмасалҳо, ба гунаи «Ҷоки Ватан аз мулки Сулай-мон хуштар», «Шаҳси беватан – булбули бечаман» ба шогир-дон таъсири амиқ мегузорад.

Ошно намудани хонанда-гон бо ҳаёти баъзе шохони қадим – Каюмарс, Хушанг, Таҳмураси девбанд, мутолиа ва таҳлили мақолаҳои дахл-дори рӯзномаҳо ва садою симо, ёдовар шудан аз баъзе лаҳзаҳои таърихи халқи тоҷик шинос намудани шогирдон бо мафҳумҳои Конститут-сия, нишон, суруд ва парча-ми миллий, давлат, истиқлоли миллий, озодӣ демократия ва ғайра вусъатбахши маънавия-ти онҳо хоҳад буд.

Дар ниҳоди хонанда-гон тарбия намудани ҳисси муҳаббат ба диёр, деҳа, Ватан, халқ ва табиат, шинос намуда-ни онҳо бо қаҳрамони халқӣ ва одамони муътабар дар, онҳо тарбия намудани муно-сибати дӯстона бо одамон, миллатҳои гуногун, ғамхорӣ ба калонсолон, ва маҷруҳон омилҳои яндр, ки дар меҳвари тарбияи маънавий қарор до-ранд.

Матлуба ОТАХОНОВА,
омӯзгори синфҳои ибтидоии
мактаби №7-и
ноҳияи Исмоили Сомонӣ

► ТАҲСИЛОТИ ТОМАКТАБӢ

Чалби тарбиятгирандагон ба мутолиа

Ба мутолиа ва хониши китобҳои бадеӣ чалб намудани тарбиятгирандагон дар муассисаҳои томактабӣ аз ҷаҳлияти асосии мураббӣён ба шумор меравад.

Мураббӣ нахуст бояд дар ин зинаи таълимӣ мафҳумҳои асосиро, ки ба мутолиаи осори бадеӣ вобаста аст, аз қабилӣ хондан, ҷараёни хондан, мақсади хондан, дарки маъно, марҳалаҳои рушди хонанда, нутқи шифохӣ, нутқи хаттӣ ва матнро ба кӯдакон тавзеҳ дода тавонад. Маълум аст, ки хониш як навъи рушду тақомули ҷаҳлияти нутқ аст, ки шакли хаттии муоширатро таъмин месозад. Ба таъкиди муаллифони дастури «Маводи омӯзишӣ барои китобдорони муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ», хониш асосан чор навъ мешавад: хониш бо мақсади аз назар гузаронидан (маълумот пайдо кардан дар бораи мазмуну мундариҷаи китоб), бо мақсади тадқиқ, шиносӣ ва

ҳадафи ҷустуҷӯ. Дар муассисаҳои томактабӣ масъалаи ба мутолиа чалб намудани тарбиятгирандагон аз робитаи мустақами мураббӣён (омӯзгорон) бо падару модарон вобастагии амиқ дорад. Кӯдак дар бонҷа ба ҳеҷ ваҷҳ худ аз худ ба хондан рағбат пайдо намекунад. Дар ин самт рисолати мураббӣ хеле калон буда, ба ӯ зарур аст, ки ба тарбиятгирандагон гурӯҳҳои муассисаи томактабӣ марбут ба синну солашон китобҳои шавқовару суратдори ранга ва ҷолибу пурмазмунро барои омӯзиш пешниҳод ва дастрас намояд. Дастрас намудани китобҳои бадеӣ (хусусан, афсонаҳо, ҷистонҳо, шеърҳои сурудҳо ва ғайра) аслан вазифаи волидон махсуб меёбад. Онҳо масъуланд, ки дар асоси рӯйхати пешниҳодкардаи мураббӣ китобҳои адабӣ тоҷик ва ҷаҳониро харида, фарзандашонро ба мутолиаи ин китобҳо чалб намоёнд. Мураббӣ раванду марҳалаҳои сурат гирифтани хонданро бояд хубу амиқ донанд. Ҷараёни хондан ба тариқи зайл сурат мегирад: ҷашмон ме-хонанд (харф, ҳичо, калима ва

ғайра), ба майна ишораҳо меравад (нақши биноии ҳарф, ҳичо, калима рамзкушоӣ мешавад), узвҳои нутқ омада мешаванд,

матн бо овоз хонда мешавад, гӯшҳо мешунаванд ва амсоли ин. Албатта, марҳалаҳои ба мутолиа чалб намудани тарбиятгирандагон аз лаёқату қобилияти онҳо вобастагӣ дорад. Дар ин марҳалаҳо кӯдак ба хондан тавачҷуҳ зоҳир карда, тадриҷан бо ихтиёри худ китобхоро барои мутолиа интихоб менамоёнд. Баъди равану бодиккат хондани

матни ину он афсона ё ҳикоя барои мутолиаи матнҳои душвортар омода мешавад. Бо кумаку хидояти мураббӣ оқибат тарбиятгиранда мустақилият пайдо карда, матнҳои калонҳаҷмро меҳонад ва китобҳои ба майлу завқаш мувофиқро интихоб мекунад. Китобҳои рангаи суратдор барои гурӯҳҳои синни хурд ва миёнаи томактабӣ бояд ба таври оғажмандона ва ҳадафнок аз ҷониби мураббӣ интихоб ва ба кӯдакон пешниҳод гардад. Тавре медонем, дар

китобҷаҳои суратдор зина ба зина тавассути ҳаракату амалиёти «қаҳрамонон» (суратҳо) мазмун (сюжет)-и як ҳикоя ё афсона пешниҳоди кӯдак мегардад. Агар китобҳои суратдор шавқовар, зарофатомез ва ҷаззобу хотирмон бошанд, меҳру муҳаббати тарбиятгирандаро ба китоб ва мутолиа бедор месозанд. Дар гурӯҳҳои синни калони томактабӣ бошад, мутолиаи китоб имконият медиҳад, ки хонанда на танҳо афсона ё ҳикояи хондашро нақл мекунад, балки наъвоҳои гуногуни нақбро истифода кунад. Нахуст ҳикояро ба қисмҳо ҷудо мекунад (аввал, мобайн ва охир), матни хондашро пурра нақл мекунад ва натиҷаи ҳикояро баён месозад (аз нуқтаи назари худ). Дар умум, мутолиа ва омӯзиши китобҳои бадеӣ аз тарафи тарбиятгирандагон ба маҳорату малака ва таҷрибаи педагогии мураббӣ (омӯзгор) вобаста мебошад.

Равногул ЗОКИРОВА,
мураббӣи ширхоргоҳ-
кӯдакистони №56, ноҳияи Сино

► МОҲИЯТИ ДАРС

Вазифаи хонагӣ муҳим аст

Дарс ҳамчун муҳимтарин воситаи таълими тарбияи шакл, лаҳза, соҳтор, бахш ва ҳадафҳои гуногун дорад ва ҳамаи онҳо муҳиму заруранд. Масалан, бахши баёни мавзӯи нав дар меҳвари дарс қарор дорад ва тавассути он хонандагон қадами наве ба сӯи азхудкунии донишҳо мегузоранд. Мавзӯи нав, ки бояд ҳар ҷи амиктар ба хонандагон фаҳмонда шавад, вағарна дар дарси оянда омӯхтани боз ҳам як мавзӯи нав, ки идомабархши ин мавзӯро хоҳад буд, имконнопазир мегардад. Бо мақсади фаҳмидани он, ки мавзӯи нав аз ҷониби хонандагон пурра омӯхтаву қабулу дарк шудааст ё не, пас аз баёни ин мавзӯ байни хонандагон бахши мустақамқунӣ баргузор карда мешавад, ки як навъ хусусияти санҷишӣ низ дорад. Чун анъана ин бахши дарс дар шакли саволу ҷавоб, мувоҳиса, изҳори таассурот, бахсу мунозира, посух ба суолномаҳо ҷараён мегирад. Ин маврид хонандагон имкон доранд, ки вобаста ба баъзе лаҳзаҳои барояшон то дараҷае нофаҳмои мавзӯ ба омӯзгор ё ба ҳамдигар саволҳои пешниҳод намуда, ҷавоб дарёбанд ва ба боз ҳам амиктар омӯхтани мавзӯро комёб гарданд. Қисмати хотимагии дарс супориши вазифаи хонагӣ мебошад. Ин гуна супориш танҳо ҳамагон вақт эълон мешавад, ки омӯзгор ба пурра омӯхта

шудани мавзӯи нав эътимод ҳосил намоёнд.

Вазифаи хонагӣ, албатта, ба мавзӯи ба тозагӣ омӯхтаи хонандагон алоқамандӣ дорад, боз як санҷиши он аст, ки мавзӯи нав то ба кадом сатҳ аз ҷониби шогирдон азхуд шудааст ва ҳамчунин, маълум мегардад, ки кадом хонанда мавзӯро ба кадом дараҷа фаҳмидааст. Солҳои тӯлонӣ байни муҳаққиқони соҳаи педагогика оид ба зарурат доштани вазифаи хонагӣ мувоҳисаҳо авҷ доштанд. Ин баҳс аслан чандон моҳият надошт, зеро аксари кулли пажӯҳишгарони соҳаи педагогика ва омӯзгорони варзида супориши вазифаи хонагиро зарурати бебаҳс медонистанд. Баҳси ҷи гуна будани вазифаи хонагӣ, ҳаҷм ва муҳтавои он ҷири дигар аст ва баҳс аз ин хусус хеле манфиатбахш хоҳад буд. Ҳамчунин, бояд омӯзгор ҳамеша дар мадди назар дошта бошад, ки вазифаи хонагӣ як навъ идомаи мавзӯи нав аст ва иҷрои он аз ба кадом сатҳ ин мавзӯро фаҳмидани шогирдон вобаста мебошад. Вобаста ба супориши вазифаи хонагӣ аҳли таҳқиқ, аз ҷумла, талаботи зерро муқаррар намунаанд:

- вазифаи хонагӣ бояд бо мавзӯи ба тозагӣ азхуднамудаи хонандагон ҳамбаста бошад, мисолу масъалаҳои мушобех ба мисолу масъалаҳои дар давоми

дарс иҷрошуда бошанд;

- вазифаи хонагӣ бояд сифати мустақамқунии мавзӯи навро дошта бошад, дониши шогирдонро тақмил бахшад;

- ҳангоми супоридани вазифаи хонагӣ омӯзгор бояд сатҳи донишу фаҳмиши хонандагонро алоҳида ва хусусияти психологии онҳоро ба инобат гирад;

- мувофиқи мақсад ва муфид аст, ки омӯзгор вазифаи хонагиро ба таври мухтасар ба хонандагон шарҳ диҳад;

- меъёри вазифаи хонагӣ ва фаҳмо будани муҳтавою аҳдофи онро бояд қатъиян риоя кард;

- хонандагонро бояд мунтазам ҳушдор дод, ки вазифаи хонагиро саривақт ва ҳушхату тоза иҷро намоёнд ва агар нофаҳмие пеш омад, саволашонро дар ҷароҳае (бо мақсади дар дарси оянда аз омӯзгор пурсидан) ёддошт кунанд.

Дар супоридани вазифаи хонагӣ дар синфҳои ибтидоӣ омӯзгор бояд дар назар дошта бошад, ки аз ҷиҳати дигар низ хонандагон супориши хонагӣ мегиранд. Мувофиқи меъёри муқарраршуда дар зинаи аввали таҳсилот ҳаҷми вазифаи хонагӣ дар як рӯз дар маҷмӯъ (аз ҳама ҷиҳатҳо) бояд беш аз ду соат вақти шогирдонро фаро гирад.

Диля ОЧИЛОВА,
омӯзгори синфҳои
ибтидоии мактаби №92-и
ноҳияи Сино

► НАЗОРАТИ ДОХИЛИМАКТАБӢ

Тарбияи тарзи ҳаёти солим дар синфҳои ибтидоӣ оғоз гардида, аз ҳисоби соатҳои тарбиявӣ гузаронида мешавад. Дар зери мафҳуми тарзи ҳаёти солим, даст кашидан аз одатҳои бад, речай ҳаракати оптималӣ, ғизои солим, обутоби бадан, гигиенаи шахсӣ фаҳмида мешавад.

Мақсадҳои асосии ин барнома бедор намудани ҳисси эстетикӣ, муносибати дуруст нисбат ба саломатӣ ҳамчун боигарии инсон, шиносӣ бо қоидаҳои нахустини тозагӣ беҳдоштӣ, сабабҳои пайдоиши пешгирии бемориҳои сироятӣ мебошад.

Вазифаҳои асосии ин барнома мустақамқунӣ намудани тафаккури хо-

баҳри ободии кишвар меҳнат карда тавонанд, сарҳадҳо ва мустақилиятро ҳимоя кунанд. Тарбияи ҷунин насл вазифаи ҳар якӣ мост.

Қоидаҳои тарзи ҳаёти солим инҳоянд:

1. Ҳамеша таъбатон ҳуш бошад, ҳоби солим, шустани дандонҳо, обро гарави саломатӣ доништан, риояи рӯз, ғизои солим, ба варзиш

Омӯзиши тарзи ҳаёти солим дар синфҳои ибтидоӣ

нандагон нисбат ба тарзи ҳаёти солим, риояи қоидаҳои тарзи ҳаёти солим, ғайи гардондани дониши хонандагон дар бораи ғизои солим, дар ғизо истифода бурдани маҳсулоти аз ҷиҳати витаминҳо бой, банақшагирии ҷаҳлияти шабонарӯзӣ, речай рӯз, парваридани одатҳои хуб барои обутоби бадан ва тарбияи маданияти бо ҳамдигар муносибати хуб доштан иборат аст.

Ҷи хеле ки ниёгони мо гуфтаанд: «Тани солим-рӯҳи солим». Маънии ин фармуда дар он аст, барои он ки рӯҳ солим бошад, тан бояд солим бошад.

Аз сарчашмаҳо бармеояд, ки бузургони мо (масалан, Абуалӣ ибни Сино) дар асарҳои хеш бештар дар масъалаи ба беҳдошти саломатии инсон ва ҳифзи муҳити зист андешаҳои арзишманд баён карданд. Ибни Сино дар китоби «Ал-қонун» роҳҳои гуногуни пешгирию табобати онҳоро нишон додааст. Барои ояндаи Тоҷикистон мо, омӯзгоронро зарур аст дар робита ва ҳамкорӣ бо оила, мактаб ва ҷомеа инсонҳоеро тарбия намоём, ки тани солим рӯҳи солим дошта бошанд ва

машғул шудан, сайру гашт дар табиат, гамхорӣ ба муҳити зист, аз муоинаи духтур ҳар сари чанд вақт гузаштан, муносибати дӯстона бо ҳамдигар.

Таҳсилоти Умумичахонии Тандурустӣ ибраз карда буд, ки «Саломатӣ на танҳо мавҷуд набудани беморӣ ва қисман қорношоям будан, балки ҷисман, рӯҳан ва аз ҷиҳати иҷтимоӣ солим будан аст».

Дар омӯзиш, таълиму тарбияи тарзи таъти солим, ки асосанро малакаҳои зарурии ҳаёти таҳсил медиҳад, бояд мактаб, оила ва аҳли ҷомеа нақш бозанд.

Хулоса, барои саломатӣ бояд ҳамаи мо кӯшиш намоём. Муаллимон ва падару модарон намунаи ҳаррӯза барои парваридани ҳисси муҳаббат ба тарзи ҳаёти солим бошанд. Агар ҳар як шахс барои нигоҳ доштан ва мустақамқунӣ намудани саломатияш машғул шавад, ҷомеаи солим ба камол мерасад.

Гулрӯ ФАҶЗОВА,
омӯзгори синфҳои ибтидоӣ,
Шамс ҚУРБОНОВ,
омӯзгори физикаи гимназияи
№2, шаҳри Бӯстон

► ШЕВАҶОИ ДАРС

Аз таҷриба медонем, ки ба хонандагон ҳар қадар мазмуну мундариҷаи дарс шавқовару ҷолиб фаҳмонда шавад, ҳамоно қадар таваҷҷуҳ ва рағбати онҳо ба таълим зиёд мегардад. Ман самарабахшии чунин тарзи корро меҷӯям бо усули роҳҳои гуногун, аз ҷумла, бо тарзу усулҳои гузаронидани бозӣҳои грамматикӣ, дидактикӣ тавзеҳ бахшам. Чунони, дар синфҳои ибтидоӣ аз якҷанд бозии шавқовар истифода мебарам. Яке аз ин бозӣҳои бозии грамматикӣ дидактикӣ мебошад, ки ба филворд монандӣ дорад. Ин бозиро, ки ҳарфҳои ва калимасозӣ асоси он мебошад, дар дарсҳои забони модарӣ ва риёзӣ бо мақсади санҷидан ва мустаҳкам намудани донишу малакаи хонандагон

Бозиҳои дидактикӣ дар синфҳои ибтидоӣ

истифода бурдан мумкин аст. Тарзи гузаронидани бозӣ чунин аст: Омӯзгор бо мақсади санчишу мустаҳкамкунии дониш аҳли синфро ба ду гурӯҳ ҷудо мекунад. Сипас, ба тахтаи синф бо ин тарз нақшае мекашад:

М					
	А				
		К			
			Т		
				А	
					Б

Ба шоғирдон, хусусан, синфҳои 3 ва 4 мефаҳмонад, ки дар рӯйи нақша бо тарзи уфуқӣ (диогоналий) дар катакчаҳо «мактаб» навишта шудааст. Вазифаи гуруҳҳо аз он ibтoр аст, ки бо навбат якнафарӣ ба назди тахта баромада, аз рӯй кунҷи рост аз самти дилҳоҳ (аз боло ба поён, аз поён ба боло, аз рост ба чап, аз чап ба рост ва омезиши самтҳои чапу росту болою поён ё росту чапу поёну боло) ба яке аз ҳарфҳои калимаи додашуда, як ҳарф илова кунанд ва калимаи нав созанд. Баъд дар паҳлӯи нақша калимаи нав ва ё микдори ҳарфҳои онро сабт кунанд. Пас аз он ки ҳамаи катакчаҳо пур шуданд, ҳолҳои гуруҳ ҳисоб карда шуда, гуруҳе ғолиб доништа мешавад, ки микдори ҳолҳои зиёд бошад. Аз таҷриба медонам, ки бозӣ (онро «Ҳарфбӣ ва калимасозӣ» ном кардам) хеле шавқовар гузашта, барои хонанда басо мароқангез аст ва касеро бепарво ва бетаваҷҷуҳ намегузорад. Ин бозии шавқовари грамматикиро, ки хусусиятҳои зиёди дидактикӣ дорад, на фақат дар синфҳои ибтидоӣ, инчунин, дар синфҳои болоӣ, ғайр аз ин, дар машғулиятҳои беруназсинфӣ ё ба таври мустақилона низ гузаронидан мумкин аст.

Дигар намуни бозӣ, ки барои инкишофи фикрронӣ ва бойшавии захираи лугавии шогирдон хеле муфид аст, калимасозӣ аз рӯйи харфҳои як калима мебошад. Чунончи: дар тахтаи синф пахлуи чапи он аз боло ба поён калимаи «Модар» навишта мешавад. Баъд аз хонандагон хоҳиш карда мешавад, ки аз боло ба поён муқобили ҳар ҳарф бо истифодаи ҳамон ҳарф калимаи нав созанд. Аз он ҷумла:

Муаллим
Оина
Дониш
Андеша
Рафиф

Вобаста ба мавзуи дарс ё фанни таълими ин бозӣ шаклҳои гуногун гирифта метавонад.

Раъно СОДИҚОВА,
омӯзгори синфҳои ибтидоии
МТМУ №22-и шаҳри Хучанд

▶ БИОЛОГИЯ

Аз қонунҳои тағйирпазирӣ то таъсири инсон ба табиат

Муаллифони китоби дарсии
«Биологияи умумӣ», синфи 11
А.Маҳмадзиев, С.Савлатов ва
С.Султонов кӯшиш ба ҳарч дода-
анд, ки мавзӯҳои таълимиро бо
забони содаву фаҳмо ва ба син-
ну соли хонандаи синфи мазкур
созгор шарҳу тафсир ва маънидод
намоянд. Ҳамчунин, дар охири
ҳар боб саволу супоришҳои тестӣ
оварда шудаанд, ки барои хонан-
дагон муфиду судманд мебошад.

Расмҳои ҳайвоноту наботот, ки во-
баста ба муҳтавои ҳар як мавзӯ
ҷой дода шудаанд, равшану барҷаста
буда, диққати шогирдонро ба худ ҷалб
мекунанд. Китоби зикршуда бо мав-
зӯи «Тағйирпазирӣ ирсӣ» оғоз гарди-
да, аз зерсарлавҳаҳои «Тағйирпазирӣ
мутатсионӣ», «Таснифоти мутатсионӣ»,
«Таснифи мутатсия вобаста ба дараҷаи
пайдоиш (гепотит)», «Тағйирпазирӣ
комбинатсиявӣ» (омезишӣ, таркибӣ)
иборат мебошад. Муаллифони китоб
дар баъии ҳар як мавзӯ ба он бештар
таваҷҷуҳ зоҳир кардаанд, ки қисмати
ҷузъиёти алоқаманди мавзӯро батаф-
сил ва дар ниҳояти содагӣ тавзеҳ бах-
шанд. Аз ҷумла, дар мавзӯи болозикр
дар хусуси мутатсияҳо маълумот дода,
шаклҳои мутатсияро маънидор меку-
нанд. Аз мутолиа ва омӯзиши ин мав-
зӯи хонандагон амиқ ва ҳаматарафа
дарк мекунанд, ки мутатсия генӣ,
хромасомӣ ва геномӣ шуда, дорои
чунин хусусиятҳо мебошад: ногаҳон
дар шакли ҷаҳиш пайдо мешавад,
ирсӣ буда, аз насл ба насл мегузаранд,
тасодуфӣ ва беравия буда, ҳар як ген
метавонад ба мутатсия дучор ояд.
Ҳамчунин, як ген метавонад аз сари нав
такрор шавад, вобаста ба зухуроти худ
манфиатовар ё зарарнок, доминантӣ ва
ретсессӣ мешавад. Ҳангоми баёни ин
мавзӯ ба хонандагон мефаҳмонам, ки
мутатсия на танҳо дар ҳайвонот, бал-
ки рустаниҳо низ ба амал меояд. Як
хусусияти муҳими китоби «Биологияи
умумӣ» дар он аст, ки муаллифони он

дар бораи асосҳои илмии пайдоиши
олами ҳайвонот, парандагон, ҳашарот,
ҳазандагон, одам ва рустанию набот-
тот, инчунин, дигар ҳодисаҳои биологӣ
– популятсия, ғардиши моддаҳо дар
табиат, муносибатҳои мутақобилаи
организмҳо, самтҳои эволютсия ва
ғайра маълумоти муфасссал дода, танҳо

ки муаллифон ин гипотезаро низ хеле
чолиб шарҳ додаанд, маълумот пайдо
мекунанд.

«Ривоятро, ки одам на аз маймун, балки аз хок пайдо шудааст, ба маънои васеъаш фаҳмидан лозим аст. Аз нигоҳи илмӣ ин ривоятро чунин шарҳ додан мумкин аст: қариб ҳамаи

ба ақидаҳои олимони Аврупо така накарда, аз осори илмӣ мутафаккирони форсу тоҷик, амсоли Абубакри Розӣ, Абурайхони Берунӣ, Ибни Сино, Умару Хайём, Насриддини Тусӣ ва дигарон низ васеъ истифода мебаранд. Таври мисол, хангоми пешниҳоди мавзӯи «Таъсаввуроти одамони қадим ва асрҳои миёна дар бораи моҳият ва инкишофи ҳаёт» дар баробари овардани афкори олимони Юнону Рими қадим, нуктаи назари мутафаккирони Шарқ низ баён мешавад.

Бояд хотиррасон кард, ки тамоми мавзую масоили дар китоб ҷойдодашуда мохияти баланди илмӣ дошта, биёёр дақику мушикофона тавзеҳ ёфтаанд. Аз омӯзиши биология хонандагон ба раванди инкишофи чанини одам, сутунмухра, дил, майнаи сар ва мохияти асари Чарлз Дарвин – «Пайдоиши одам ва интиҳоби ҷинсӣ» ва ғайра шинос шуда, дар хусуси ривояти аз ҳок пайдо гардидаани одам,

он унсурҳои химиявие, ки дар шакли молекулаҳои мураккаби органикӣ таркиби организми зинда, аз ҷумла, маймун ва одамро ташкил медиҳанд, ба миқдори кам ё зиёд дар таркиби хок ё замин воমেҳӯранд», - навиштаанд муаллифони китоб. Ҳамин тавр, аз омӯзиши ин боб бармеояд, ки сарчашмаи тасаввуроти эволюсионӣ дар бораи пайдоиши одам ҳанӯз дар асарҳои файласуфони дунёи қадим воমেҳӯранд. Дар аввали ҳазорсолаи якуми то мелод дар Ҳиндустон мактабҳои фалсафие буданд, ки онҳо ғояи аз маймун пайдо шудани одамро эътироф мекарданд. Масалан, дар дастхатҳои Аюрведа омадааст, ки одам, эҳтимол, аз як шоҳи маймунхое пайдо шудааст, ки 18 млн. сол пеш зиндагӣ мекарданд. Аз рӯйи солшумории ҳозира ин 4 млн. сол қаблро дар бар мегирад.

*Дилором МАҲКАМОВА,
омӯзгор, шаҳри Ваҳдат*

▶ **ТАЪЛИМ**

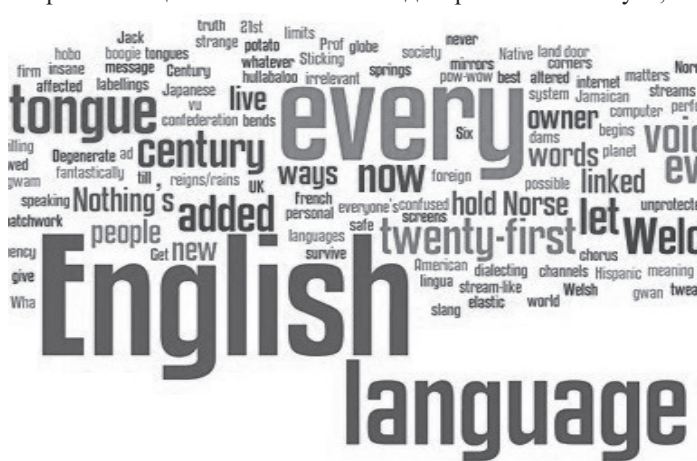
Забонҳои хориҷӣ ва тақомули зеҳнӣ

Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон гуфтаанд: “Бе донишони забонҳои англисӣ ва русӣ роҳи мо ба сӯи рушд баста аст.”

Дар замони ҷуртазода имрӯза мо бояд наслро тарбия намуда, ба ӯ расонем, ки аз нигоҳи донишу заковат, одоби ахлоқ, хушинусиву ҷаҳонбинӣ ба талаботи ҷаҳони муосир мувофиқ буда, пеш аз ҳама барои омӯзиши забонҳои хориҷӣ ва аз худ намудани воситаҳои техникӣи замонавӣ ва ба дастовардҳои технологияҳои

Дар шаҳри Бӯстон ба-
рои хонандагон дар ҳамаи
муассисаҳои таълимии шаҳр
дарсҳои иловагӣ аз забо-

ни англисӣ маҳфилҳо ба
роҳ монда шудаанд. Дар
Маркази таҳсилоти илова-

гии шаҳри Бӯстон махфили
“Забонмӯзӣ” ташкил кар-
да шудааст, ки аз ҳамаи
муассисаҳои шаҳр хонанда-
гон дар ин ҷо ройгон забони

хориҷиро меомӯзанд. Инчунин, дар миқёси шаҳр якчанд маркази забонамӯзӣ, ба

very now

monанди «Аркон», «Доно», «Гурдофарил», «Раванд» ва ғайра ташкил карда шуданд, ки хонандагони шахрамонро фаро гирифтаанд.

Омузгорони забони хориҷии гимназияи мо кӯшиш ба харҷ медиханд, ки дар муассисаҳои таълимӣ дарсҳои иловагии роӣгон, махфилҳо, дарсҳои кушод, мизи мудаввар, вохӯриҳо, дарсҳои берун аз синфиро бо забони англисӣ вобаста ба талаботи замон гузаронида, дониши хонандагонро аз фанни забони хориҷӣ баланд бардоранд, то ин ки шогирдонӣ онҳо дар олимпиадаҳои вилоятӣ, ҷумхуриявӣю байналмиллалӣ иштирок намуда, обрӯю эътибори Тоҷикистони азизамонро баланд бардоранд.

Умеда РАҲМАТОВА,
омӯзгори забони англисии
гимназияи №1,
шаҳри Бӯстон

Бо иқдоми неки оилаи Давлатовҳо дар деҳоти Сангтӯдаи ноҳияи Данғара мактаб бунёд гардид.

► ОМУӢЗИШ

Муҳимтарин воситаи муошират

Солҳои охир дар тамоми мамлакии ҷаҳон, аз ҷумла, дар Тоҷикистони соҳибистиклоли мо ба масъалаи забонмӯзӣ таваҷҷуҳи махсуси ҳамашаклӣ зоҳир карда мешавад. Ин зарурати замон аст, зеро ҳоло робитаҳои байни давлатҳо хеле вусъат ёфтааст, додугирифт, муносибатҳои иҷтимоию иқтисодӣ рӯз то рӯз авҷ мегирад.

Эътибор ба расму оин ва фарҳангу адабиёти ҳамадигар миёни халқҳою кишварҳои дунё низ бештар мешавад. Ин ҳама, албатта, зарурати донишҷӯи забонҳоро ба миён меоварад, зеро забон муҳимтарин воситаи муоширати одамон буда, боиси ҳамадигарфаҳмии онҳо, ривочу барори ҳамкорихоҷашон мегардад. Дар Тоҷикистон бо ибтиқору дастури Пешвои миллат бо ҳадафи ҳар чи бештару амиқтар омӯхтани забонҳои хориҷӣ, махсусан, русию англисӣ як силсила асноди муҳими сатҳи давлатӣ қабул шудаву

дар заминаи онҳо тадбирҳои зарурии муфид роҳандозӣ гардидаанд. Дар тамоми таълимгоҳҳо забони англисӣ васеъ омӯхта мешавад ва дар баробари ин, кӯдакону наврасон имкон доранд, ки дар маҳфилҳои алоҳида, дар марказҳои забонмӯзӣ, дар мактабҳои типӣ нав ин забонро дар сатҳи зарурӣ биомӯзанд. Барои он ки забонмӯзии шогирдон муваффақона ва ба дараҷаи зарурӣ бошад, бояд ба онҳо соате дар мавзӯи забон ва аҳамияти он суҳан гуфт. Ба шогирдон бояд иттилоъ дод, ки ҳоло дар рӯи ҷаҳон наздик ба 6000 забон арзи ҳафти дорад ва дар ин миён шаш забон аз ҷониби Созмони Милали Муттаҳид чун забонҳои бонуфузтарини олам ва забони муоширати байни миллатҳо пазируфта шудааст, ки яке аз онҳо забони англисӣ аст. Аслан, ҳамаи забонҳои баробар ҳуқуқи ҳафти дорад ва моликияти маънавии башарият махсус меёбанду бояд ҳифз шаванд. Ҳеч як ҷомеа бидуни забон вучуд дошта наметавонад. Баробари рушди ҳар ҷомеа забони он ҳам тағйир мепазирад, доротару тавонотар мешавад. Забонҳо бо ҳам пайванду робитаи доимӣ доранд ва ин пайванд аз қаъри асрҳо реша мегирад. Нутқи равону саҳеҳи ҳар кас натиҷаи омӯзиши мунтазами забон ва коидаву хусусиятҳои он мебошад. Забон дар пешрафту ташаккули комёбиҳои ҳар фарду ҳар миллату давлат нақши барҷаста дорад. Он ҳамчун воситаи муомилоти одамон шаклҳои шифоҳию хаттӣ дорад. Албатта, шакли шифоҳии забон авлавият дошта, забонҳо бо мурури солҳо дар натиҷаи тақомули пешрафт дорон хат шудаанд. Ҳамчунин, ҳар забон шеваю лаҳҷаҳои худро дорост ва аз ин ҷиҳат забони англисӣ низ истисно нест. Ин забон дорони шумораи зиёди лаҳҷаю шева мебошад ва то имрӯз теъдоди аниқи онҳо муқаррар нашудааст. Бо тақозои пешрафти замон, рушди илму техника, бештар шудани иртиботи забонҳо ва амсоли инҳо дар ҳар як забони миллии тағйирот ба амал меояд, яъне забонҳо ҳамеша дар ҳоли рушдёбиянд. Дар рӯзгорони мо созмонҳои зиёди байналмилалӣ мавҷуданд, ки омӯзиш, ҳифз ва муаррифии забонҳои оламро ҳамчун сарвати маънавии оламиён вазифаи асосии худ қарор додаанд. Ин аз он ҷиҳат ҳам муҳим аст, ки чанде аз забонҳои дунё бинобар омилҳои гуногун, пеш аз ҳама, нуфузёбии забонҳои бештар пахншуда дар вазъи нобудшавӣ қарор доранд. Дар ҷаҳони муосири мо забонҳое мавҷуданд, ки бо онҳо танҳо як дастаи хурди одамон ва ё қабиллаи камнуфузе гуфтугӯ мекунанд. Ҳар кас бояд забони модариашро самимона дӯст дорад, онро амиқ омӯзад ва ҳамеша дар хотир дошта бошад, ки омӯзиши ҳар забони хориҷӣ танҳо дар сурати ҳуб донишҷӯи забони модарӣ муяссар мегардад.

*Латофат АМОНОВА,
омӯзгори забони англисии гимназияи №4 барои
хонандагони болаёқати шаҳри Душанбе*

► ЗАБОНИ РУСӢ

Дар барномаи таълимии муассисаҳои таҳсилоти умумии ҷумҳурии мо барои омӯхтани забонҳо (забони тоҷикӣ ва забонҳои хориҷӣ) соатҳои зиёде ҷудо шудаанд. Дар ин миён воқеият бозгӯи он аст, дар кишварамон омӯзиши забони русӣ аҳамияти махсусро дорост.

Аввал ин ки забони русӣ ҳамчун забони расмӣ муоширати Иттиҳоди Давлатҳои Мустақил интиҳоб шудааст. Сони-ян, ин забон хеле дорои тавоно буда, дар шумори забонҳои расмӣ Созмони Милали Муттаҳид қарор дорад ва забони муошират дар якҷанд созмони ҷаҳонӣ (ЮНЕСКО, САҲА, СХШ...) низ мебошад. Дар ду ҷумҳурии собиқ ИҶШС – Қирғизистон ва Қазоқистон ба сифати забони дуҷуми давлатӣ маъмул аст. Зарурати омӯзиши забони русӣ барои тоҷикон дар он ҳам зоҳир мешавад, ки ҳамаҷола микдори муайяни ҷавонони мо бо муҳочирати меҳнатӣ озими Россия мегарданд ва барои комёб будани онҳо донишҷӯи забони русӣ омилҳои асосӣ махсус мешавад. Умуман, забони русӣ ба рӯи шогирдонӣ мо дари дунёи бавусъати

илму донишро боз мекунад, зеро бо ин забон адабиёти фаровони ҷаҳонӣ вобаста ба кулли фанҳо тарҷумаю нашр шудааст. Ва ниҳоят, забони русӣ забони давлатии бузургтарин кишвари олам – Федератсияи Россия мебошад, ки аз ҷиҳати рушди иҷтимоию иқтисодӣ, илмию техникӣ низ дар сафи аввали мамлакатҳои дунё қарор дорад. Бо забони русӣ осори илмӣ, бадеӣ ва техникӣ

6-то муқаррар кардаанд) мебошанд. Микдори ҳиҷоҳо дар калимаҳо ба микдори садонокҳо вобаста буда, мавқеи зада аксаран ба маъно таъсир мерасонад) дар ҳиҷоҳои гуногун буда метавонад. Тартиби калимаҳо низ дар ҷумлаҳои забони русӣ озод аст, яъне ивази ҷои ҳамаи аъзои ҷумла (сараъзо ва аъзои пайрав) имконпазир аст. Вале ҳаминро ҳам таъкид бояд кард, ки ин озодӣ баъ-

Тавоно ва имкониятафзо

оламшумул офарида шудааст. Забони русӣ дар байни забонҳое, ки аз онҳо бештар тарҷума мекунанд, дар мавқеи қорум ва миёни забонҳое, ки дар Интернет васеъ қорбасти мегарданд, ҷои дуҷумро ишғол ме- намояд. Забони русӣ ба зергурӯҳи шарқии славянии забонҳои славянӣ мутааллиқ буда, дорои шакли адабии устувор аст. Ғайр аз ин, забони русӣ чун забонҳои дигар дар таркиби худ шеваю лаҳҷаҳои зиёде дорад, ки онҳо аз ҷониби пажӯҳишгарон дар сатҳи зарурӣ омӯхта шудаанд. Дар забони русӣ ҳамсадоҳои ҷуфт, саҳту нарм, ҷарангдору бечаранг дар маҷмӯъ 37 овоз- фонемаро ташкил медиҳанд. Овозҳои садонокӣ забони русӣ 5 - то (баъзе пажӯҳишгарон

зан боиси тағйири маъноӣ ҷумла низ шуда метавонад. Таркиби луғавии забони русӣ ғаний буда, дар давоми садсолаҳо ташаккул ёфтааст ва асосан аз калимаҳои аслан русӣ иборат мебошад. Манбаи асосии тақмили луғавии забони русӣ худ ин забон эътироф шудааст ва ин 95 дарсади таркиби луғавии забонро ташкил менамояд. Ҳамчунин, дар забони русӣ микдори зиёди калимаҳои иқтибосӣ роҳ ёфтаанд, ки ин роҳи дигари тақмили ҳазинаи луғавии забон донишҷӯи мешавад. Аслан, ҳеч як забони дунё аз иқтибос эмин буда наметавонад.

*Гулруҳон ХУРРАМШОЕВА,
омӯзгори забони русӣ*

► ЗАБОНИ ОЛМОНӢ

Адабиёт – шухратбахши забон

Маъмулан, вақте ки дар бораи забонҳои машхуру густаришёфтаи ҷаҳон суҳан меравад, аз забони олмонӣ низ ёд ме- кунанд. Дар ҳақиқат, ин забон яке аз забонҳои дорои ғании олами муосир буда, таърихи қадимӣ дорад. Соҳибони забони олмонӣ асосан дар мамлақати Олмон (Германия) зиндагӣ доранд, вале бо ин забон, ҳамчунин, дар беш аз 20 давлати сайёраамон гуфтугӯ мекунанд. Шумораи онҳое, ки бо забони олмонӣ ҳарф мезананд, наздик ба 100 млн нафар аст (танҳо дар Олмон 78 млн нафар). Илова бар ин, беш аз 80 млн нафар сокинони мамлакии гуногуни дунё забони олмониро ҳамчун забони хориҷӣ меомӯзанд. Дар асрҳои 17-18 ин забон хеле рушд ёфт ва ба ин, пеш аз ҳама, адабиёти бадеӣ, нашрияҳои даврӣ, осори илмӣ фалсафӣ ва ҷанд омилҳои дигар таъсиргузор шуданд.

Забони адабии муосири олмонӣ дар се кишвар - Олмон, Австрия ва Швейтсария мақоми давлатӣ дорад. Дар ин мамлакат забони мазкур аз лиҳози забони гуфтугӯӣ, меъёрҳои дастурӣ, калимасозӣ, таркиби луғавӣ, савтиёт аз

ҳамадигар ба дараҷае фарқ мекунанд. Соли 1964 дар шаҳри Манҳейми Олмон Пажӯҳишгоҳи таҳқиқ ва иттилоот оид ба забони олмонӣ таъсис дода шуд ва дар ин ҷо масоили марбут ба рушду тақомули забони олмонӣ ва ҳусни баёнӣ маданияти нутқ омӯхта мешавад. Барои тарғиби интишори мавод ба забони олмонӣ дар кишварҳои хориҷӣ ташкилоти ғайридавлатие бо номи Пажӯҳишгоҳи ба номи Ё.В.Гёте таъсис ёфтааст ва фаъолияти бавусъат дорад. Дар бораи сатҳи амалии ин пажӯҳишгоҳ таъкиди танҳо як далеле қофист, ки шӯъбаҳои он дар 92 кишвари олам фаъолият доранд. Маълум, ки дар тақомул, ғановат, пешрафт ва комёбиҳои ҳар забон адабиёти бадеие, ки бо ин забон офарида мешавад, нақши муассир мебошад. Ин нукта ба забони олмонӣ низ мутааллиқ аст. Бо ин забон адабиёти бузурге офарида шудааст, ки дар тамоми ҷаҳон эътироф ёфтаву шухрат пайдо намудааст. Адабиёти бадеии олмонӣ ду садсола мешавад, ки дар қатори адабиётҳои маъруфу писандидаи ҷаҳон ҷойгир мебошад ва аз

нигоҳи ҳунари адабӣ, мазмуну муҳтаво, тозақориҳо қамназир аст. Аз ҷиҳати тарҷума ба забонҳои дигари олам низ адабиёти олмонӣ дар сафи аввалинҳост. Муҳаққиқони адабиётшинос даҳ адиби бехтарини олмониро, ки ҳам асарҳои барҷаста офаридаанду ҳам ба ин восита ба рушди забони адабии олмонӣ саҳмгузори қардаанд, ба ин тарик муайян бинмуданд: Волфганг Гёте, Эрнст Гофман, Патрик Зюскинд, Якоб ва Вилгелм Гримм (бародарон), Фридрих Нитше, Франс Кафка, Эрих Мария Ремарк, Корнелия Функе, Томас ва Генрих Манн (бародарон), Гюнтер Грасс.

Қисмате аз ин нави- сандагонӣ барҷаста дар Тоҷикистони мо низ маъруфӣ дорад. Чунончи, осори Гёте ба забони тоҷикӣ борҳо тарҷума ва нашр шудааст. Дар байни мактабиён нигоштаҳои бародарон Гримм писанд мебошанд ва осори онҳо дар шакли ҷанд китоб дар кишварамон батақрор ҷоп шуда, дастраси хонандагон гардидааст. Бародарон Гримм аслан адабиётшиносони маъруф ва гирдоварандагони асарҳои фолклорӣ бу-

данд. Ҳамчунин, дар тақомули забоншиносии Олмон низ ҳиссагузори қарданд. Машхуртарин асари бародарон (махсусан, дар байни хонандагонӣ хурдсолу наврас) «Афсонаҳои хонагӣ кӯдакона» мебошад. Умуман, афсонаҳои бародарон шухрату эътирофи ҷаҳонӣ дарёфтаанд ва ба ганҷинаи адабиёти олам роҳ ёфтаанд. Ин афсонаҳо мазмуну муҳтавои рангину шавқовар ва ҳикматомӯз дошта, кӯдаконро ба ҳушодобию наққорӣ, дӯстию рафоқат, хирадпарварию ҳоксорӣ ва далерию шӯҷоатмандӣ даъвату ҳидоят менамоянд...

Забони олмонӣ батадриҷ рушду тақомул меёбад, захираи луғавияш ғанитар мешавад, дар байни забонҳои олам мавқеъ устувор мекунад. Хушбахтона, дар Тоҷикистони соҳибистиклоли мо низ сафи хоҳишмандони омӯзиши ин забони тавоно мунтазам меафзояд.

Дар як қатор таълимгоҳҳои мамлакат омӯзиши забони олмонӣ дар заминаи барномаи таълимӣ ба роҳ монда шудааст.

*Марҷона ЛАТИФОВА,
омӯзгори забони олмонӣ
мактаби №89-и ноҳияи Сино*

► ВАРЗИШ

Дар мусобиқаи ҷумҳуриявӣ аз намуди Муай-тай байни наврасон, ҷавонон ва қалонсолон варзишгарони Вилояти Мухтори Кӯҳистони Бадахшон соҳиби 4 медали тилло ва 2 медали биринҷӣ гардиданд.

Дар сабақати мазкур беш аз 300 нафар варзишгари бехтарин аз шаҳру ноҳияҳои ҷумҳурӣ ширкат варзи-

Кувваозмӯй ғолибонро муайян кард

данд.

Миёни кӯдакон Курбонсултон Алидодова, Руслан Каргасов дар вазнҳои 37 ва 40 кг ва дар байни ҷавонон Асад Ёрбеков дар вазни 65 кг ба гирифтани медали тилло мушарраф шуданд. Наврас Дилшодов Бадриддин дар вазни 35 кг сазовори медали биринҷӣ гардид.

Хушомад Алидодов, Мураббии шоистаи Ҷумҳурии Тоҷикистон, иттилоъ дод, ки варзишгарони дастаи вилоятӣ, инчунин, дар муҳорибаҳои даставӣ кувваозмӯй намуда, ба гирифтани боз як медали тилло шарафёб гардиданд.

*Ҷ.ҚОЗИБЕКОВ,
«Омӯзгор»*

► ШАРАФМАНД

Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ - Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар Паёми имсолашон ба Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон бо эҳтироми баланд иброз доштанд: "Дар сиёсати иҷтимоии давлату Ҳукумати Тоҷикистон ба масъалаи баланд бардоштани мақоми занону бонувон дар ҳаёти ҷомеа диққати ҷиддӣ дода мешавад. Занону бонувони лаёқатманд ва соҳибкасбу баландихтисос ба хизмати давлатӣ ва идоракунӣ давлат торафт бештар ҷалб гардида истодаанд".

Ҳамбаста ба ин суханони Пешвои муаззами миллат дар Донишқадаи омӯзгории Тоҷикистон дар шаҳри Панҷакент барои бештар ба корҳои роҳбарикунанда ҷалб намудани бонувони лаёқатманд ва соҳибкасбу баландихтисос чораҳои зарурӣ андешида мешаванд. Як қатор бонувони лаёқатманд дар донишқада дар вазифаи масъул фаъолияти пурсамар доранд. Аз ҷумла, Сирочзода Фотима Сироч дар вазифаи ноиби ректор оид ба тарбия ва корҳои ташкилӣ, Мутриба Ансорова дар вазифаи декани факултети забонҳои хориҷӣ, Гулпарӣ Шарифова дар вазифаи сардори шуъбаи илм ва инноватсия, Клёнкина Надежда Николаевна дар вазифаи сармуҳосиб, Парвина Ансорӣ дар вазифаи мудири кафедраи

забон ва адабиёти рус, Умеда Тоҳирова дар вазифаи сардори шуъбаи кадрҳо, Чамила Халилова дар вазифаи мудири китобхона ва Моҳира Тошева дар вазифаи раиси Шӯрои занони донишқада бо сарбаландӣ кор мекунанд.

Дар ин миён фаъолияти бонувони соҳибхираду болаёқат Мутриба Ансорова пурборгар ба назар мерасад.

Ӯ соли 1989 дар шаҳри Панҷакент, дар оилаи зиёӣ таваллуд шуда, соли 2007 мактаби миёнаи рақами 15-и ин шаҳри бостониро хатм намудааст. Орзуи омӯзгор шудан дар дили ин бонувони ҳунар аз хурдӣ маъво гирифта буд. Мутриба бо пайраҳаи падару модари азизи худ раҳсипор гардида, касби омӯзгориро интихоб намуд. Падару модараш омӯзгорони номдори шаҳри Панҷакент мебошанд, аз ҷумла бар ин, ӯ аз табораи ашхоси маъруфи диёр Нисёзи Конҷӣ, Файзулло Ансорӣ ва Ҳочӣ Бахтиёрхони Қудратзода мебошад, ки тамоми умри пурбаракати хешро ба хидмати халқу Ватан бахшидаанд.

Мутриба Ансорова соли 2007 ба факултети филология (бо ихтисоси забони англисӣ)-и Донишқадаи омӯзгории Тоҷикистон дар шаҳри Панҷакент дохил шуда, соли 2012 ин боргоҳи маърифатро бомуваффақият хатм намуд.

Албатта, ончунон ки роиҷ аст, донишқада шогирди фаъоли худро аз даст надовд ва бонувони соҳибхирад дар маърифатгоҳи маҳбубаш дар вазифаи мудири шуъбаи коргузори оғози

фаъолият намуд. Солҳои минбаъда дар вазифаҳои ассистенти кафедраи забонҳои хориҷӣ, омӯзгори калони кафедраи забонҳои хориҷӣ ва муовини декани факултети таҳсилоти ғоибона ифои вазифа кард. Аз оғози соли 2021 то ҳол, дар вазифаи декани факултети забонҳои хориҷӣ фаъолият дорад.

Муаллимаи масъулиятшинос баҳри дар амал татбиқ намудани Барномаи давлатии тақмили омӯзиши забонҳои русӣ ва англисӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2030 дар факултети забонҳои хориҷӣ корҳои зиёде сомон бахшидааст. Раёсати донишқада барои омӯзиши забонҳои мазкур дар факултети забонҳои хориҷӣ тамоми шароити заруриро муҳайё намудааст, аз ҷумла, факултет бо кадрҳои баландихтисоси омӯзгорӣ таъмин буда, таъминот бо технологияи муосир ба вуҷасти фаъолияти забонмӯзии донишҷӯён мусоидат менамояд. Қобили қайд аст, ки дастпарварони факултети забонҳои хориҷӣ мувофиқан ба фанҳои русӣ, англисӣ, чинӣ ва японӣ дар озмуну олимпиадаҳои ҷумҳуриявӣ ва байналмилалӣ иштирок намуда, сазовори ҷойҳои намоён гардидаанд. Дар ин самт саҳми Мутриба Ансорова ҳамчун сарвари ин факултаи бонувон хеле ҷашмрас мебошад. Дар факултаи вобаста ба ихтисосҳои забонҳои англисӣ, хитойӣ, русӣ ва японӣ қисмате аз устодон аз хориҷи кишвар омада, бо донишҷӯён дар заминаи корбасти усулҳои нави таҳсил машғулиятҳо бар-

гузор менамоянд.

М.Ансорова дар баробари омӯзгорию роҳбарӣ дар ҷодаи илм низ ба натиҷаҳои назаррас ноил гардидааст. Ҳоло дар арафаи Ҳимояи рисолаи номзадӣ дар мавзӯи "Майдони лексикӣ-ву маъноии гул (flowers) цветы" дар забонҳои тоҷикӣ, англисӣ ва русӣ: таҳлили забониву фарҳангӣ" (зери роҳбарии д.и.ф. О.Қосимов) қарор дорад.

Мақолаҳои зиёди илмӣ-маърифатӣ дар нашрияҳои бонувони ҷумҳури ҷоп шудаанд, ки бештари онҳо ба мавзӯҳои тарбияи ҷавонон дар рӯҳияи садоқат ба Ватану миллат, ҳувияти миллӣ, ҳештаншинӣ, ҳудодоҳӣ, зиракии сиёсӣ ва ҳазар аз гурӯҳҳои террористӣ экстремистӣ бахшида шудаанд.

Муаллима М.Ансорова ду маротиба - солҳои 2015-2016 дар яке аз донишгоҳҳои бонувони Федератсияи Россия - дар факултети филологияи Донишгоҳи давлатии омӯзгории Омск, тақмили ихтисос намуда, соҳиби шаҳодатнома гардидааст.

Соли 2015 дар конференсияи илмӣ амалии байналмилалӣ дар шаҳри Панҷакент оид ба мавзӯи "Мушкilotи таҳсилоти ҷавонони муосир" суханронӣ карда, сазовори баҳои баланди комиссияи тадорукот гардид.

Ин бонувони маърифатонин танҳо дар байни кормандону донишҷӯёни донишқада, балки дар байни мардуми шаҳру деҳоти Панҷакент соҳиби обрӯю соҳибэҳтиром аст.

Ӯ дар аксар озмуну олимпиадаҳо, ки дар сатҳи донишқада, шаҳр, вилоят ва

ҷумҳури баргузор мегарданд, фаъолони иштирок карда, донишҷӯёно ба ин ҷорабинҳо омода менамояд ва ба натиҷаҳои дилхоҳ ноил мегардад.

Шоистваи тазаққур аст, ки дар китоби "Қавқабони Панҷакент" ва дар маҷаллаи "Тоҷикони ҷаҳон" роҷеъ ба ҳаёту фаъолияти М.Ансорова мақолаҳои муҳтавомаду ибратбахш ба нашр расидаанд.

Барои фаъолияти фарогирӣ бовусъат ва ширкати пурсамараш дар корҳои ҷамъиятӣ омӯзгор, паҷӯхшишгар ва роҳбари ҷавон Мутриба Ансорова моҳе қабл бо нишони "Аълоҷии маориф ва илми Тоҷикистон" мукофотонида шуд.

Мо ба ин бонувони хирад дар корҳои минбаъдааш қомеъбихоӣ навин таманно дорем.

Н.СОЛЕХОВ,
корманди масъули ДОТ
дар шаҳри Панҷакент

► ЗАҲМАТҚАРИН

Наврӯзмоҳ Гулдастшоева аз зумраи он омӯзгоронест, ки барои саводнок гардидани шогирдон заҳмат мекашанд, то хонанда вақти худро беҳуда нагузаронда, дониш омӯзад.

Муҳаббат ба дарси Омӯзгори варзида, ки забони англисиро ба мо меомӯзонд, водорамон ме-сохт, то ҳар супориши додашонро бидуни ҷунҷаро иҷро намоем. Ёд надорам, ки хонандагон аз дарсҳои Гулдастшоева дилгир шуда бошанд ва ё ба дарс дер омадаву ё аз дарсояш саркашӣ кунанд. Ҷиддияту саҳтгирӣ ва ҳалимиву хоксорияшон ҳамрадиҳои ҳамдигаранд.

Наврӯзмоҳ Гулдастшоева дар ноҳияи Ишқошим ба дунё омадааст. Соли 1977, баъд аз хатми мактаби миёна, барои идомаи таҳсил ба пойтахти кишвар - шаҳри Душанбе омада, ба факултети забонҳои хориҷии Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи Қандил Ҷӯраев (ҳоло

Маҳбуби аҳли деҳа

ДДОТ ба номи С. Айни) дохил шуда, боргоҳи илмро соли 1981 хатм кард ва фаъолияти худро дар МТМУ №15-и деҳаи Шитхарви ноҳияи Ишқошим оғоз намуд.

Ӯ 39 соли ҳаёи худро ба таълиму тарбияи шогирдон сарф намудааст. Муаллима аз овони ҷавонӣ ба касби интихобнамудааш содиқ буд, зеро дар паҳлӯи муаллимонии пурмасъулу таҷрибадор мавқеъ ёфтани як муаллими ҷавон қори осон набуд. Маҳз талошу заҳматҳои пайвастаи эшон ӯро маҳбуби дили ҳамкорону шогирдон гардонд.

Вай ба ҷуз дарсҳои таълимӣ бо шогирдон машғулиятҳои иловагӣ мегузаронд. Мавсуф бо тамоми ҳастӣ ва нерӯу рисолати омӯзгории худро ба сомон мерасонад, ҷунки ҳамасола шогирдонаш дар олимпиадаҳои сатҳи ноҳиявӣ, вилоятӣ ва ҷумҳуриявӣ сазовори ҷойҳои намоён ва мукофотҳо мегарданд, ки боиси ифтихори

мактаб аст.

Дастпарваронашон баъди хатми мактаби миёна дар донишгоҳу донишқадаҳои ҷумҳури ва хориҷ аз кишвар ба таҳсиланд идома медиҳанд. Вақте мебинад, ки шогирдонаш ба корҳои илмӣ машғуланду дар ин ҷода қомеъ гаштаанд, меболаду ифтихор мекунад. Воксан, ҷӣ шодибаш аст, вақте дарахти парвардаат ҳосил диҳад.

Тухми муҳаббате, ки муаллима нисбат ба забонмӯзӣ дар дилам қашта буд, маро водор намуд, ки амиктару

ҷиддан баҳри аз худ кардани забони англисӣ камари ҳиммат бандам. Бо дастгирӣ ва хидояти Гулдастшоева чанд маротиба дар озмунҳои ноҳиявӣ сазовори ҷойи якум дуюм ва ифтихорномаҳо гардидам. Аз ҳама лаҳзаҳои ҳассосу наҷиб лаҳзаҳои гирифтани ифтихорномаҳо, вақте байни он ҳама хонандаи исми худро ҳамчун ғолиб мешунавӣ, қабат-қабат гӯшт мегири ва бо доштани ҷунин омӯзгор, ки шавқ илмомӯзиро дар дилат бедор мекунад, сарфарозии ифтихоре фаро мегирадат.

Дар баробари омӯзгорӣ, ҷун модари масъулиятшинос ва соҳибфарҳанг дар ҷомеа эътироф гаштааст, зеро фарзандони меҳнатдӯсту бошарафро ба қамол расонидааст, ки имрӯз ҷомеаи мо бо онҳо ифтихор мекунад. Ҳар яке аз онҳо дар пешрафти ватани азизамон саҳми арзандаи худро мегузаронд.

Оламбегим
НЕҚҚАДАМОВА,
рӯзноманигор

► ТАНДУРУСТӢ

Аз 18 то 20 - уми ноябри соли Ҷорӣ бо ташаббуси Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Бонки ҷаҳонӣ ва Ассотсиатсияи тандурустии ҷамъиятии Тоҷикистон дар доираи татбиқи Лоихаи фавқулодаи муқовимат ба вируси Ковид - 19 дар Ҷумҳурии Тоҷикистон дар Маҷмааи таъбу нашри Дастгоҳи иҷроияи Президенти Тоҷикистон - «Шарқи озод» тренинги омӯзишӣ барои журналистон

Ҳамойиши судманд

ва намоёндагони марказҳои матбуотии вазорату кумитаҳои Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар мавзӯи «Нақши ВАО дар замони пандемияи Ковид - 19» баргузор гардид. Дар он муовини аввали вазир тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон Муҳсинзода Фағур Муҳсин, муовини ӯ Амирзода Абдуқолиқ Амир, сардори раёсати бехатарии эпидемиологӣ, ҳолатҳои фавқулода ва ёрии таъҷилии тиббии ВТ ҲИА ҚТ Наврӯз Ҷаъфаров, як қатор эпидемиолог ва вирусологҳои шинохтаи ҷумҳури оид ба пайдоиш, сабабҳо, роҳҳои пешгирӣ, тарзи муолиҷаи ин беморӣ ва монанди ин ба рӯзноманигорон ва намоёндагони марказҳои матбуотии вазорату кумитаҳои Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон иттилоъ доданд. Тайи се рӯз тренерон роҳҳои инъикоси пешгирӣ, табобат ва муолиҷаи беморию тавассути воситаҳои ахбори омма ба хабарнигорон ва котибони матбуотии вазорату кумитаҳо омӯзонданд.

Ҳотами ҲОМИД,
«Омӯзгор»

► Дар Нью-Йорк омодагӣ ба Конфронси дуюми байналмилалӣ оид ба Даҳсолаи байналмилалӣ амал «Об барои рушди устувор» баррасӣ гардид.

► УСТОДОНИ МО

Неруи қалам

Деҳаи Доробии шаҳраки Ховалинг. Фасли тирамоҳ, 28-уми ноябри соли 1951. Дар хонадони бобои Сайид тифле ба дунё омад. Ба ӯ пирони авлод Амирхон ном гузоштанд.

Хурсандии аҳли хонаводаи бобон Сайид ҳадду канор надошт.

Амирхони дастрӯяк бо гузашти айём калон шуд. Хеле зираку кунҷков буд.

Соли 1959 дар 7-солағӣ Амирхонро барои таҳсил ба мактаб доданд. Тахсилро дар мактаби деҳа оғоз намуда, соли 1969 онро хатм кард. Дар давраи мактабхонӣ Амирхон дар қатори аълохон буданаш дар маҳфилҳо иштирок дошт. Яке аз иштирокчиёни фаёли маҳфилҳои «Адиби ҷавон» ва «Кишваршиносӣ»-и мактаб буд. Пас аз хатми мактаби миёна таҳсили худро дар Донишқабдаи давлатии омӯзгории ба номи С.Айнӣ (факултети физикаю математика) давом дод.

Донишҷӯи фаёлу соҳибистеъдод буд. Ҳама дӯсташ медоштанд. Корҳои эҷодияш пайваста дар чаридахову маҷаллаҳо рӯи нашр меомаданд. Иштирокдори доимии конференсияҳои донишҷӯён буд.

Амирхон зодгоҳашро бисёр дӯст медошт. Меҳост доим дар ихотаи падару модар, додару хоҳар бошад. Бобои Сайиду завҷаш бо фарзанди солеҳи худ ифтихори деҳа буданд.

Меҳри деҳа Амирхонро соли 1974 пас аз хатми Донишқабдаи омӯзгорӣ ба мактаби зодгоҳаш овард. Ӯ ба ҳайси омӯзгори фанни физикаю математика ба кор шурӯъ кард. Соли 1978 роҳбарияти маорифи ноҳияи Ховалинг фаъолияти Амирхони ҷавонро ба инobat гирифта, ӯро ба ҳайси муовини директори мактаби миёнаи деҳаи Доробӣ таъйин намуданд ва дар ин вазифа то соли 1983 кор кард.

Тақдир ӯро ба кори дигар пайваст. Аз соли 1983 то соли 1987 мудирӣ шӯба ва котиби масъули рӯномаи ноҳиявии «Ҳақиқати Ховалинг» шуда ифои вазифа намуд. Қобилияти баланди омӯзгории Амир Сайиди Мункиро ба инobat гирифта, соли 1987 ӯро директори мактаби миёнаи деҳаи Доробии ноҳия таъйин карданд ва то соли 1997 ӯ дар ин вазифаи пуршараф ифои вазифа намуд. Таъини солҳои 1997-2008 Амир Сайиди Мунки дар вазифаҳои гуногуни роҳбарикунанда кор карда, ҳамзамон ба навиштани мақолаҳои оммавӣ публицистикӣ, гузоришҳои таърихӣ бостоншиносӣ машғул мешавад.

Соли 2008 директори осорхонаи таърихӣ-кишваршиносии ноҳия таъйин

мешавад ва инак, солҳост, ки дар ин вазифа сарбаландона фаъолият дорад.

Намунаи заҳматҳои эҷодии Амир Сайиди Мунки китобҳои «Чашмасори Ховалинг», «Шукуфаҳои Хатлон», «Бобоюнус Худойдодзода», «Дар дилу дида», «Энциклопедияи Кӯлоб», «Аз садр то соқа» мебошанд, ки ҳама дастраси чомеа гардидаанд.

Ин эҷодкору пажӯҳишгари хушсалиқа муаллифи зиёда аз ҳазор очерку мақола мебошад. Зиёда аз ин, устод Амир Сайиди Мунки яке аз тадқиқотчиёни осори ирфонии Одамушшуаро Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ мебошад.

Ин марди хоксору нексиришт нисбати худ серталаб буда, доимо дар ҷустуҷӯ ва эҷоди асарҳои нав аст.

Бо калами ӯ зиёда аз ҳазор очерку мақола навишта шудаанд.

Зиёда аз ин, номбурда муаллифи китобҳои «Ховалинг чашмаи меҳр» (1995), «Асрори шаҳри Мунк» (1999), «Ҳазрати Султон» (2001), «Суханварони диёри Восеъ» (2001), «Анғораи оби мазор» (Маҷмуаи ашъор, 2003), «Накумард» (2006), «Пайванди дилҳо» (2008), «Чашмаҳои Чилчанд» (2009), «Се насли суханварони як шаҳр» (2010), «Ҳазрати Ҳочӣ Ёқуби Сичиёнӣ» (2014), «Ёхӯ» (2018), «Кӯлдара» (2014), «Ҳокимони мазори Ҳазрати Султон» (2014), «Шарафманд» (2015), «Каримқаҳрамон» (2015), «Журналистони диёри Восеъ» (2015), «Қозӣ Обид» ... (беш аз 20 китоб) мебошад.

Амир Сайиди Мунки барои фаъолияти пурсамару бардавомаш бо нишонҳои «Аълоҷии маорифи Тоҷикистон», «Аълоҷии матбуоти Тоҷикистон», «Аълоҷии фарҳанги Тоҷикистон» ва бо медали «Ҳизмати шоиста» кадр карда шудааст.

Инак, ин марди фозилу маорифпарвар, маърифатпешаву накухисол пешорӯи 70-солагии умри бобаракату самарбори хеш қарор дорад. Ӯро ба ин муносибат табрику таҳният меғӯем.

Комебихояш рӯзафзун бод!

Самариддин ЯҚУБОВ,
директори Институти
илмӣ-тадқиқотии Донишгоҳи
техникии Тоҷикистон

► ЧЕХРА

Замоне ки бо ҳадафи унвонҷӯ шудан ба сӯи Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садриддин Айний роҳ пеш гирифтам, дар ин боргоҳи пушовоаи илму маърифат касеро наменинохтам.

Дар саҳни донишгоҳ, ба лутфи тақдир, ба зани кушодаҷеҳраву самимигуфторе вохӯрдм. Ӯ ба фаросат дарёфт, ки ман дар ҷустуҷӯи касеам.

Бо эҳтиром ба ман даст дароз кард ва пурсид:

— Киро мечӯед?

Гуфтам:

— Устоди ношиносеро, ки роҳнамоям бошад. (Ба арзи матлаб кардам).

Муҳаққиқ

Бо табассум иброз дошт:

— Ман бо шумо хоҳам буд.

Ин муаллимаи фазилятманд корманди Донишгоҳи омӯзгорӣ, сардори шӯбаи тайёр кардани кадрҳои илмӣ Раъно Бобокалонова будааст. Аз ҳамон лаҳза дӯстии мо оғоз шуд.

Тадричан дар бораи ӯ аз ҳамкорону дӯстонаш иттилоӣ зиёд шундам.

Раънои ҷавон фаъолиятро аз китобдорӣ дар Донишгоҳи миллии Тоҷикистон оғоз кардааст. Дар ин вазифа ӯ аз соли 1986 то соли 1993 машғул шудааст. Вазъи нобасомони давр муаллимаро водор намуда, ки муддате омӯзгори мактаби таҳсилоти умумӣ бошад.

Даврае бо зарурати зиндагӣ дар вазифаҳои гуногун низ кор кард. Лекин ҳамеша меҳри илм дар дилаш маъво дошт. Ба пажӯҳишу эҷод машғул шуд ва соли 2019 рисолаи номзодиашро дифоъ намуд. Раъно забоншиносест, ки барои покиза ниғаҳ доштани забони тоҷикӣ ва риояи асолати он пайваста кӯшиш ба харҷ медиҳад.

Ҳар як мақолаи ӯ сухани тозаест дар илми забоншиносӣ ва методикаи таълими он. Чун омӯзгорон дар таълими ибора душворӣ мекашиданд, Раъно Бобокалонова бо ҳадафи дастгирии онҳо дастури методие иншо намуд, ки «Таълими

► ПОСИ ХОТИР

Номи неку монда аз ӯ

Омӯзгори пуртаҷриба Норбибро ҳамаи шогирдон ва ҳамкасбонаш хеле хуб мешинохтанду нағз дар ёд доранд. Ӯ бонуе дидадаро, дилсафеду кушодаҷеҳра буд ва ҳамеша гирди лабонаш табассум гул мекард. Бо ҳамагон муносибати самимӣ дошт ва ба вижа, нисбат ба шогирдон хеле меҳрубон буд. Ҳеч гоҳ бо овози баланд ҳарф намезад ва ҳатто гоҳе ба қаҳру газаб ояд ҳам, бо табассум сухан мекард. Ҳар гоҳ ки бо ӯ рӯ ба рӯ меомадем, бо меҳр ва аз сари сидк суҳбат мекард ва бо шуқургузори зикр менамуд, ки ҳолу аҳволаш хуб аст аз комёбиву дастовардҳои ҳамкасбонаш ҳамеша ифтихор менамояд. Илова менамуд, ки агар ягон нафар аз ҳамкасбонаш ба дастоварде ноил шудааст, муборакаш бод, ман ба ӯ чун бародару хоҳар эҳтиром дорам.

Агар дар бораи рафтору кирдору гуфтори Норбибӣ аз ҳамкасбонаш суол бикунем, як ҷаҳон ҳарфи хушу самимӣ дар ҷавоб мешунидем. Бо ҳеҷ касе бархӯрду муноқиша накардааст ва кина дар дил нисбат ба фарде на-

варзидааст. Норбибӣ, воқеан ҳам, омӯзгори пуртаҷриба буд. Барои ӯ илму дониш ва хираду маърифат аз ҳама чиз бартарӣ дошт. Ҳамеша бо таассуф иброз медошт, ки чаро иддае маҳалгарой, дурӯғгӯй ва кинаҷӯи мекунанд. Ҳар вақте бо ӯ суҳбат мекардем, дарҳол пай мебудем, ки аз рафтору кирдори ношоистаи баъзе аъзои чомеаи басо азият мекашад. Хислатҳои ҳамидаи инсонияш Норбибро маҳбубу маъруфи ҳамагон гардонида буданд.

Норбибӣ Мирмаҳмедова соли 1960 дар деҳаи Шаватки Болон ноҳияи Айний таваллуд шуда, бо мурури айём муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №10-ро хатм намудааст. Соли 1980 ба ДДОТ ба номи С.Айнӣ (факултаи педагогика, шӯбаи методикаи таълимии синфҳои ибтидоӣ) дохил шуда, онро соли 1984 сарбаландона ба итмом расондааст. Баъди хатми мактаби олии муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №57-и шаҳри Душанбе кор кард. Аз соли 1985 то 2004 фаъолияти омӯзгорияшро дар муассисаи

таҳсилоти миёнаи умумии №14-и шаҳри Ваҳдат давом дод. Дар баробари кори омӯзгорияш ба эҷодкорӣ машғул шуда, як силсила шеърҳои кӯдакона ва мақолаҳои методӣ таълиф намудааст. Борҳо ба ифтихорномаи раёсати маорифи шаҳри Ваҳдат ва чанде аз созмонҳои ҷамъиятии маърифатӣ мукофотонида шудааст. Вале умр бако накард, ки ба ҳадафҳои бештар расад. 2-юми феввали соли 2014 дар рӯзи тӯйи чигарбандаш Далерҷон, ки боёд арӯсро меоварданд, ногоҳон вафот кард, гумон меравад, ки эҳсоси баланди хурсандӣ кори дилашро кард. Ҳамкасбон ва шогирдон, ҳамаи ононе, ки Норбибро мешинохтанд, он рӯз мотам доштанд. Дареги ҷунин бонуи меҳрубону хирадманд, ки ба оғӯши хок рафт. Номи неки муаллимаи азиз ва шахси ростқавлу покқичдон ҳамеша дар ёди мо зинда хоҳад монд.

Ҳар ки кори неку карду неку буд,
Номи некаш посдори ӯ бувад.

Гулистон ШОНАЗАРОВА,
омӯзгори синфҳои ибтидоии
МТМУ № 14-и шаҳри Ваҳдат

Дар ноҳияи Лаҳш бахшида ба Рӯзи Парчам ҷамоииш доир шуд.

ТАҚРИЗ

Мекушад як хандаам сад дардро!

Муталиаи ҳар китоби хуб ба дунёи дигар ворид гаштан, аз муҳити тозаву манзараҳои гуворо лаззат бардоштан, маънавияти худро тақомул бахшидан, аз имконоти ҷилои дигари забони модарӣ огаҳӣ дарёфттан ва бо гурӯҳе аз одамони нек ошноӣ пайдо кардан аст.

Китоби хуб донишфозост ва тафаккури хонандаро ба таҳрик меоварад, ўро перомунӣ хаводиси рӯзгор ва моҳияти онҳо ба андеша вомедорад. Хушбахтист китоби хуб рӯи даст доштан ва онро бо хавсалаи том варақ задан...

Чанде пеш китоби тозанашири адиби номвар Гурез Сафарро бо номи «Дидаи дард» муталиа кардам ва нахустхулосаам аз он чунин буд: китоби хуб. Солҳост, ки аз ашъори ин адиби матинирода огаҳӣ дорам ва бар он назарам, ки ӯ бо амри дил, бо ангезаи мушоҳидаву бардоштҳои ҷолиб аз рӯзгорон, бо таҳриқи ҳаёлотӣ рангин ва бо иртиботи ирсӣ ба каломӣ бадеъ шеър меғӯяд. Қаламаш гиро, шеъраш зебо ва забонаш шевост. Дар шеър аз изофагӯӣ, муғлакбаёнӣ, корбасти вожагонӣ номаъмул, тақрори маънӣ ва аз обуранги барзиёди суҳан ҳазар дорад ва бо тамоми ҳастӣ бар он аст, ки шеър «сар занад аз дил, ба дил коре кунад». Дили шоир саршор аз меҳри суҳан аст, маҳз суҳан ўро ҳамрозу дамсози ҳамешагист ва аз ин ҷост, ки басо самимию дилрас меғӯяд:

*Бе хандаи гул баҳор зебо нашавад,
Мақбули дилу боби тамошо нашавад.
Чуз меҳри суҳан, ки завқбаҳиши дили*

мошт,

Чизи дигаре дар дили мо ҷо нашавад.

Меҳр ба суҳан заминагузори ашъори равону муҳтавомади шоир аст ва ба ӯ имкон фароҳам меоварад, ки афкори хешро, арзу ниёзашро ба гунаи муассиру дилпазир ба хонандагон бирасонад ва барои эшон адиби маҳбубу мақбул бошад. Эҷодиёти Гурез Сафар жанрҳои гуногунро фаро мегирад ва иштиёқмандии ӯ, ба вижа, ба ғазалу рубоиву дубайтӣ бештар аст. Дар китоби «Дидаи дард» низ ғазал аз ҳар ҷиҳат бартарӣ дорад. Дар адабиёти тоҷик ғазал гуфтану аз ин лиҳоз ба эътирофи хонанда шарафёб гаштан сахл коре нест ва ин мазмуно аҳли таҳқиқ борҳо таъкид кардаанд.

Шоирӣ огаҳманд аз ин қазия бикӯшидааст, ки «ғазали худ»-ро гӯяд ва ба қадри имкон нуфузфазои ин жанри дерину ширин бошад. Як ғазали шоир, ки «Шеър» ном гирифтааст, бисёр саҳеҳу возеҳ ифода мекунад, ки шеър (ғазал) ҷӣ гуна бояд гуфта шаваду ҷӣ махсусиятҳоеро доро бошад:

*Шеър вақте ҷой дар дилро шавад,
Равшанибаҳиши раҳи фардо шавад,
Ҳусни шеър аз ҳусни гул зеботар аст,
Анҷуман аз ҳусни он зебо шавад...*

*Шеър яъне ҳастии мардум бувад,
Ҳар касе аз шеър сарболо шавад...*

Дар ситиши шеър бисёр шоирон қалам задаву суҳани пуробурангу меҳрбор гуфтаанд ва фикр мекунем, ки ин ҳама гуфтаҳои ғазали мазкури устод Гурез Сафар тақмили арзишманд мебахшад. Ғазалҳои шоир аз нигоҳи мавзӯ низ рангинанд ва аз ҷумла, ба мавзӯҳои ватандӯстӣ, истиқлолу озодӣ, абармардонии миллат ва зебоии табиат омезиш доранд. Нахустғазали китоби «Дидаи дард» ва чанд шеъри дигари он ба ситиши корнома ва шахсияти Пешвои миллат бахшида шудааст. Шоир мафтунӣ меҳру муҳаббат ва садоқату эътимоди

Сарвари кишвар ба Ватани маҳбуб ва халқи азизаш аст ва дар ғазали самимие, ки бар ин ҳолат гуфтааст, маҳз вожаи «сабзидааст»-ро баргузидааст, ки ишора ба сарсабзӣ, нашъу нумӯш, тозагиву озодагӣ, рушд, хурраминю осоиштагӣ, ҷовидонагӣ ... дорад. Ва ғазал саропо бозгӯи он аст, ки вожаи мазкур басо бамавриду бамавқеъ, воқеию рамзӣ истифода шудаасту пурборӣ маънист:

*Чон ба рағми сад ҳазон сабзидааст,
Бо умеду армон сабзидааст.
Пуштибон бошад замони хешро,
Ҳамчу фарзанди замон сабзидааст.
Ҳамдаму ҳамқисмати шодию гам
Дар миёни мардумон сабзидааст.
Беҳарос аз оташи хавфу хатар,
То Ватан бошад амон, сабзидааст...
Нахли меҳри Пешво дар ҳар диле
Сабзу тар то ҷовидон сабзидааст.*

Чун дар ин ғазал дараксарнигоштаҳои шоир самимияти суҳан зуд ба дилҳо қорагар мешавад ва бо муталиаи байти аввал бар он вомедорад, ки шеър то ба охир хонда шавад.

Ба ҳусни матлаи чанде аз ғазалҳои шоир назаре ба ин муносибат меафканем:

*Шоми дил аз моҳи руҳат равшан аст,
Ёди туам маҳрами ҷону тан аст.*

*Гузар аз пайраҳаи касногузар дорам,
Агарчи аз азоби он хабар дорам.*

*Ях баст зи сардиҳои ҳавас бому дари мо,
Хуришед нахандид даме дар гузари мо.*

*Дафтари мо аз дами шаб то саҳар
Рангҳо мегуирад аз хуни ҷигар.*

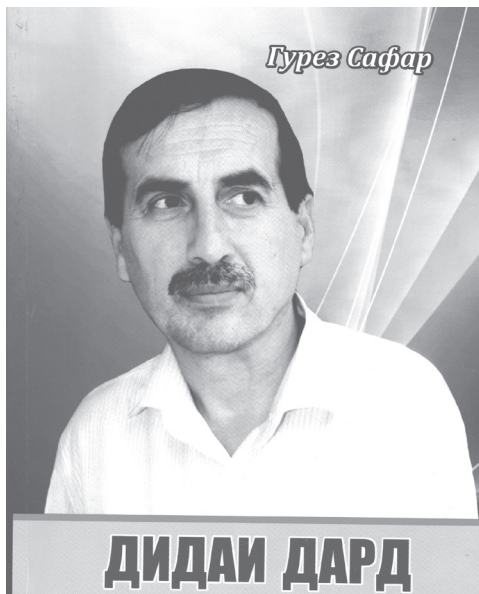
Як силсила ашъори шоир аз лиҳози мазмуну муҳтаво омезиш ба дард дорад ва дар ин сон шеърҳо ӯ гоҳе аз фишори тоқаткуши дард фиғон мекунад («Рӯзу шаб ҷону танам месӯзад, Узв-узви баданам месӯзад»), гоҳе шикоят аз тунукмеҳрии дӯстону ошноён ба забон меорад («Эй дӯст, боре аз ҷӣ наоӣ ба суроғи мо, Дерест нахатат нарасад бар димоғи мо»), гоҳе ба ҳасрат (ончуноне ки ҳар дардмандро хос бувад) ёд аз модари ғамгусор меоварад («Агар тори сарам модар ҳамебуд, Бароям дард ҳам мебуд гуворо») ва дар аксар ҳолат шеърро таскинбахшу давоовари худ медонад («Як байти тар аз ҳазор дору Бар сӯзу ғами дилам ҳақим аст»). Воқеан, шеъри дардолуди шоирӣ иродатманд Гурез Сафар басо муассир ва гоҳе ҷонгудош аст, вале муҳим он, ки дар умқи маънии ин гуна шеърҳо умеди зиндагӣ, андешаи сабз, неруи қавию мубориз ва матонату устуворӣ эҳсос мешавад, ки ин хеле ва хеле омӯзандаву таъсиргузор асту хусусияти ҳузнангезии шеърро то ҷое коҳиш медиҳад ва гузашта аз ин, ҷанбаи тарбиявӣ пайдо мекунад.

*Гарчи пайванд аст ҷонам бо ғаму сӯзи зиёд,
Аз шикасти қалбу навмедӣ ҷудой мекунам.*

*Лаҳзае бекор нанишием,
Гарчи дарди бедаво дорем.
Дилрабоӣ кори осон нест,
Шеърҳои дилрабо дорем.*

*Гарчи дидам беш рӯи зардро,
Мекушад як хандаам сад дардро!*

Дар ашъори Гурез Сафар лутфи суҳан мавқеи шоиста ва неруи маънаифзо дорад ва гоҳе ин махсусияти шеъри ӯ бо як навъ киноя омезиш дармеёбад. Ин гуна ҳунари суҳанварӣ, ки шеърро бештар ҷолибу ҷозиб месозад, на ҳар шоирро хос аст. Танҳо шоире, ки қаламаш ба марзӣ қамолот ворид гаштааст, аз ин лиҳоз муваффақ буда метавонад. Аз

таркиби чанд шеъри устод Гурез Сафар вобаста ба тавзеҳи боло чанд далел меоварем:

*Он, ки ўро нест аҳде устувор,
Ҳамчу имло ҳар замон гардад дигар.*

*Гаҳе бинем, дорад беҳунар дасти дароз имрӯз,
Худо кӯтоҳ кунад дасти дарози беҳунарҳоро.*

*Доранд ба дарди дил табибон бозӣ,
Гӯё ки ба дасти кӯдакон аст дилам.*

Гурез Сафар аз оғози пой ба арсаи адабиёт гузоштаниш гаравиш ба ҳаҷв дошту шеърро ҳикоегӣ ҳаҷвӣ менавишт. Хушо, ки ӯ то ба имрӯз ин гаравишро коҳиш набахшидааст ва ҳамоно он гуна шеърҳои ҳаҷвие меғӯяд, ки хеле ҳадафгиру пуртаъсиранд, неруи тавонӣи фойдасозу тарбиятгар доранд. Дар ин гуна ашъораш низ чун дар ғазалиёту рубоӣёту дубайтиҳоаш шоир аз ташбеҳу таҷнис, ирсоли масалу лутф... васеъ истифода мебарад ва ашҳоси дурӯяву мансабпараст, қаллобу дурӯғӯ, майзадаву сарватҷӯ, хиёнатқору қаззоб, лофзану пучсуҳанро ба зерӣ тозиёнаи танқид мегирад ва ба раҳи рост хидоят мекунад. Басо ибратбахшу ҷасоратомӯз аст, ки шоирӣи печида ба дарди шадид (Ё Раб, ин сӯзиши поям то чанд?! Оқибат мекушад қанди баланд!) бо чунин иродати баланд ва бо далерии тавонӣи ҳаҷв менависад, чун сарбози ҷасур дар майдони ҳарб бо ноқасону қачравон аст...

Китоби «Дидаи дард» (Душанбе: «Шарқи озод», 2021, 232 сах.) боз як далели истеъдоди баланду шеърӣи дилпишанди шоирӣи дардошнову шарафманд Гурез Сафар аст, шоире, ки бар асари дард чандест, гӯшаи манзилашро маскан гузидаасту аз маҳфили ҳампешагону дӯстон қанор мондааст ва ба дарди бешафкаташ дарди танҳой («Ин мисраи ман хочати таҳрир надорад: Бемор шавад қуҳна, хабаргир надорад») зам гаштааст. Вале ӯ харгиз танҳо нест, чун ҳамвора шеър менависад, муталиа мекунад, садои замонро мешунаваду посух меғӯяд, аз ҳама навагонҳои Ватан оғаш асту ғаму шодинаширо аст бо мардум, бо халқи маҳбуби хеш.

Устод Лоик барҳақ фармуда:

*Танҳой на он аст, ки танҳою гарибӣ,
Танҳой на он аст, ки бе ёри қаринӣ.*

Танҳой ҷунон аст, ки дар байни ҳама халқ

Бошӣ, вале бе дарди ҳама халқ нишинӣ.

Абдурауф МУРОДӢ

Гурез САФАР

Чаҳор ғазал

*Чун мешунавад нағмаи мурғи саҳариру,
Дил ёд қунад шеваи ширини дариро.
Гар беҳабар аз ҷилваи шеърӣю маонӣ,
Асло напазирем чунин беҳабариру.
«Шаҳнома»-ву абёти тари*

Ҳофизу Саъдӣ

*Барбод занад олами кӯтаҳназариро.
Моям адабидида чу дар мактаби айём,
Як ҷав нахарем он каси з-одоб бариру.
Аз ҷист, ки ин қадр ту бегонапарастӣ,
Чашият бикӯшо, дур қун ин*

бевасариру.

*Авло зи ҳама кӯшики бегона бидонем
Боми ҳасию қулбаи лойи падариру.*

*Сафо бахшад шабони нурбори мо саҳарҳоро,
Ато созад каломӣ гарми мо бар дил шарарҳоро.*

*Дили мо, к-аз муҳаббат оламу рози дигар дорад,
Пазиро нест ҳаргиз аз муҳаббат беҳабарҳоро.*

*Гаҳе бинем, дорад беҳунар дасти дароз имрӯз,
Худо кӯтоҳ кунад дасти дарози беҳунарҳоро.*

*Шачарҳо аз дами тези табарҳо сахт полонанд,
Қазоё, қунд гардонӣ дами тези табарҳоро.*

*Ҳамеша рағиӣ мову мақсади мо неқномӣ аст,
Намедонем гарчи мақсаду рағиӣ дигарҳоро.*

*Ба ҳар ҷо парчами номуси худро мо сар афрозем,
Гувоҳӣ медиҳад ҳар парчами боло зафарҳоро.*

*Моро ҳаваси сарвати дунё набувад,
Чуз гуфтани шеърӣи хуш таманно набувад.*

*Ман дар бари илҳомаму илҳом барам,
Илҳом чу ман бекасу танҳо набувад.*

*Зебои ҳар чеҳра, ки васфаи созанд,
Чун чеҳраи бикишода гуворо набувад.*

*Кардем бисе сайру сафар рӯи қаҳон,
Чун кишвари мо кишвари зебо набувад.*

*Бар ҳусни Ватан, ки ҷону дилро бубарад,
Чун ман дигаре оишқӣ шайдо набувад.*

*Кай оварӣ, эй ҳамдили дил, бар дили мо рӯ?
Боз о, ки шавад шод дил аз ҳамдами дилҷӯ.*

*Умре чу манам оишқӣ шеърӯи суҳани ноб,
Чон садқаи ҳамрози суҳансанҷу суҳангӯ.*

*Аз ҳад нагузар, додари чон, пеши бародар,
Пӯшида чу як курта зи ту пештар аст ӯ.*

*Эй шеър, ба дарди ту фитодааст дилу чон,
Сад дард маро як сӯю дарди ту ба як сӯ.*

*Эй шоирӣи даврон, ҷӣ нависӣ дигар аз меҳр,
Чун дар ғами рӯзӣ шабу рӯзӣ ба тақоён?!*

*Бо ҳар ҷӣ манам, то нафаси охири умрам
Дар кӯчам шеърӯи суҳанам роҳио рахӯ.*

Дар шаҳри Бохтар корҳои сохтмони толири тобистона, гулгашти «Дуои модар» ва «Оташи абадӣ» ҷараён дорад.

► БА ОЗМУНИ «ҲОМИИ ВАТАН БУДАН ШАРАФ АСТ»

Ватан, ишқи ту ифтихорам

Ишқи Ватан аз дил сарчашма мегирад. Ватандӯстӣ, хештаншиносӣ, вологавҳариҳо дар ин хоки меросӣ аз Пешвои миллат худ бояд омӯхт. Ватандӯстию ватанпарварӣ дар вучуди фарзандони барӯманди тоҷик ҳазорсолаҳо боз ҷой гирифтааст. Пахлавонони рӯинтан, чун Рустами Дастон, Шерак, Спитамен, Темурмалик ва садҳо дигарон барои марзу буми аҷлодӣ хеш ҷоннисориҳо намуданд. Барои пойдории давлати тоҷикон Нусратулло Махсум, Шириншоҳ Шохтемур ва дигар фарзандони содиқи Ватан ҷони худро нисор кардаву дар саҳифаҳои таърих номи худро бо хати заррин сабт намуданд. Шоханшоҳи Сосониён Ардашер, ки ҳамчун шоҳи одил, сиёсатмадори тавоно ва дурандеш ёд мешавад, фаҳмид, ки лашкари дар он замон кироя баҳои давлатро таъмин карда наметавонад, яъне зархаридон аз касе пули бештар гиранд, хизмати ӯро ба ҷо меоранд ва ҳар лаҳза кодир ба хиёнатанд. Манфиати давлату миллат барои зархарид арзише надошт. Ардашер бо дарки ин сабаки таърихӣ аз тоҷикон дастаи муназзами фидоёнро ташкил дод. Чунин дастаро Куруши Кабир низ таъсис дода буд, ки чирикҳо ном дошт. Аз ин

бармеояд, ки тоҷикони асил аз қадим бо ҷавонмардию далерӣ ва ватандӯстӣ намуна буданд.

Баъди пош ҳӯрдани ИҶШС Тоҷикистони азизи мо соҳибистиклол шуд ва барои

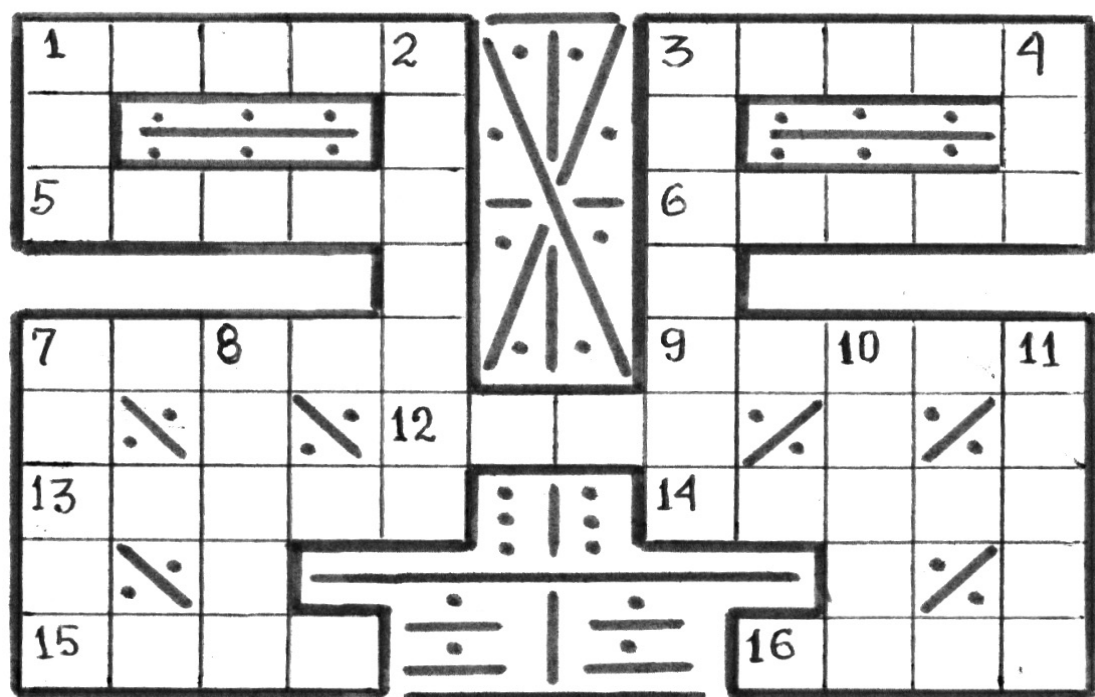
зифаи муқаддаси ҳар як шаҳрванд аст. Муҳофизат намудани сарҳад, марзу буми кишвари соҳибистиклоламон аз ҷавонони азизу бонангу ному си тоҷик далерию шучоат ва зиракӣ талаб мекунад.

хифзи марзу буми кишвар Артиши миллии худро таъсис дод. Фишорҳои дохилию берунӣ ба давлатдории тоҷикон таъсири манфӣ мерасониданд, вале кишвари навтаъсис ин вазифаи душворро ба гардан гирифта, Артиши миллии худро 23-юми феввали соли 1993 таъсис дод. Дар моддаи 43-юми Конституцияи Ҷумҳурии Тоҷикистон омадааст: «Ҳифзи ватан, химояи манфиати давлат, таҳкими истиклолият ва иқтидори мудофияи он ва-

Биёед, ҷавонони азиз, гурдони диловари тоҷик, гузаштаи пурифтихори халқи худро ба ёд орем. Нагузorem, ки ҷоннисориҳои онҳо бар ҳадар равад. Ватани азизи худро, гахвораи умеду ормонҳо, сарзамини бобоён, падарон, ниёғони худро чун гавҳараки чашм муҳофизат намоем.

Фирӯза ҚУРБОНОВА,
омӯзгори таърихӣ
муассисаи таҳсилоти
миёнаи №3-и
ноҳияи Темурмалик

Муаммои «Мизон»

Аз ҷап ба рост:

1. Мафҳуми ҳешутаборӣ. 3. Нақше, ки ҳунарпешаи маъруфи синамои амрикоӣ С. Сталлоне бозидоаст. 5. Қаҳрамони «Шоҳнома»-и Фирдавсӣ. 6. Шоири бузурги олмонӣ. 7. Тамғаи мошини борбардори хориҷӣ. 9. *** Орифов, иҷрогари нақши Рӯдакӣ дар филми «Қисмати шоир». 12. Шаҳси сеюми шумораи ҷамъ. 13. Тарозуро гуянд. 14. «*** сар мешавад аз гахвора»

(Лоик). 15. Ҳаммаънои вожаи мулоим. 16. «Бад – ӯ гуфтам, ки мушкӣ ё ***-и» (Рӯдакӣ).

Аз боло ба поён:

1. Пасванди насабсоз. 2. Моҳи хичрии қамарӣ. 3. Актёр ва режиссёри тоҷик, Ҳунарпешаи халқии Тоҷикистон. 4. Ҳиссаи тасдиқӣ. 7. «Мебарӣ бо худ ***», аз тири он андеша кун» (С. Аюбӣ). 8. Макони фавтидагон. 10. Номи мева бо арабӣ. 11. Навъи мусиқӣ аз ҷиҳати имконияти овоз.

Мураттиб
Ҳотами ҲОМИД

► ТАҶРИБА

Дар синфҳои ибтидоӣ Ҳангоми гузаронида- ни машғулиятҳо аз фанни табиатшиносӣ, ташкили саёҳатҳои фаннӣ (экскурсияҳо) ба маҳал ва мавзёҳои гуногун дар татбиқи амалии донишҳои назариявии хонандагон нақши калон мебозад. Маълум аст, ки дар фанни табиатшиносӣ унсурҳои содаи табиӣ, мафҳумҳои ибтидоӣ, ҳодисаҳои дар атроф ба амал омада, тағйирёбии фаслҳои сол, хусусиятҳои кабати замин, марҳалаҳои сабзиш нумӯи рустанию наботот, олами рангоран-

маълумоташон дар ин боб мукамал мегардад. Ҳамчунин, хонандагон зимни гузаштани мавзӯи «Оби дарёву рӯдҳо» дар бораи дарёҳои кишвар маълумот ҳосил карда буданд ва зимни саёҳати фаннӣ онҳо бо чашмасору оби сойю нахри деҳа шиносӣ пайдо менамоянд. Вақте ки хонандагон ба саёҳати фаннӣ фаро гирифта мешаванд, онҳо ба манзараҳои атроф, шаклу намуни осмон (осмон ҳираву абрият ё равшану офтобӣ) ва ҳарорати ҳаво таваҷҷуҳ зоҳир мекунад. Аз онҳо муаллим мепурсад, ки чаро обу

Саёҳатҳои фаннӣ дар дарси табиатшиносӣ

ги ҳайвоноти кишвар, ҳазандаю ҳашарот ва узвҳои инсон ба хонандагон омӯзонда мешавад. Тавре мекӯем, табиат аз ҷор унсур-об, хок бод ва оташ таркиб ёфтааст. Ҳар яке аз ин унсурҳо дар ташаккули инкишофи организмҳои зинда ва ғайризинда аҳамияти бузург дорад. Инкишофи марҳалавии рустанию наботот маҳз ба ҳарорати гармӣ (офтоб) ва намӣ (об) вобастагӣ дорад. Дар Тоҷикистон вобаста ба иқлими он рустаниву дарахтони гармидӯст бештар мерӯянд. Аз китоби «Табиатшиносӣ»-и синфи 4 хонандагон бо роҳҳои инкишофи таҳаввули рустаниҳо, ҳодисаи фотосинтез маълумоти кофӣ доранд. Ҳангоми ташкили саёҳати фаннӣ ба мавзёҳои маҳалли зисти хонандагон онҳо бевосита бо ниҳолу дарахтон аз наздик шинос шуда, фарқи табиати рустаниҳоро марбут ба появу навда ва баргу меваи онҳо ба мушоҳида мегиранд. Ин ҳодиса раванди маъмули инкишофи табиӣ набототу рустаниҳо ба шумор рафта, дар назари аввал ҳеҷ аҷобате надорад, вале чун аз рӯйи донишҳои ҳосилкарда хонандагон раванди дар ҷор фасли сол тағйир ёфтани шакли ниҳолону дарахтонро мушоҳида мекунад,

ҳаво тағйир меёбад?

Ба ҷӣ сабаб борону барф ва жола мекӯрад? Дар қадом фасли сол ҳарорати ҳаво гарм мешавад? Барои ҷӣ? Саёҳатҳои фаннӣ дар ҷор фасли сол гузаронидан зарур аст, зеро хусусиятҳои табиӣ ҳар як фасл ва тағйирпазирии онҳо аз наздик фаҳмида мешавад. Аз ҷумла, дар зимистони қаҳратун хонандагон мушоҳида мекунад, ки оби кӯлу нахрҳо ях мекӯранд. Хонандагон аллакай аз мавзӯи «Ях ҷӣ тавр пайдо мешавад?» ях кардани оби кӯлмакҳоро фаҳмида буданд. Ҳамчунин, дар баҳорон онҳо зимни саёҳатҳои фаннӣ мустақиман зуҳури тирукамонро мушоҳида мекунад ва садои раъду барқро мешинаванд. Ҳамзамон, хонандагон дар ин фасли сол пайдоиши анбуҳи абрҳоро дар осмон мушоҳида карда, сабабҳои ба вучуд омадани абрро аз китоби дарсӣ ба ёд меоранд. Ҳамин тавр, омӯзгор метавонад вобаста ба имконияту шароитҳои мавҷуда ба ҳамаи хонандагонро ба саёҳати фаннӣ сафарбар намояд.

Марҳаба ШАРИФОВА,
омӯзгори МТМУ №77,
ноҳияи Фирдавсӣ

ЭЪТИБОР НАДОРАД

Шаҳодатномаи гумшудаи Т-АТА №0005712 дар бораи хатми синфи 9, ки онро соли 2019 муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №15 ноҳияи Шохмансури шаҳри Душанбе (ҳоло МДТ литсейи №4 барои хонандагони болаёқати шаҳри Душанбе) ба Сайдуллоева Нафисахон Расулхон додааст, эътибор надорад.

Шаҳодатномаи гумшудаи Т-АТА №0006844 дар бораи хатми синфи 9, ки онро соли 2019 муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №15-и ноҳияи Шохмансури шаҳри Душанбе (ҳоло МДТ литсейи №4 барои хонандагони болаёқати шаҳри Душанбе) ба Бахтовари Юсуфалӣ додааст, эътибор надорад.

Шаҳодатномаи гумшудаи Т-АТА №1002421 дар бораи хатми синфи 9, ки онро соли 2020 муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №15-и ноҳияи Шохмансури шаҳри Душанбе (ҳоло МДТ литсейи №4 барои хонандагони болаёқати шаҳри Душанбе) ба Азизов Анварҷон додааст, эътибор надорад.

Шаҳодатномаи гумшудаи Т-ШТУ №0501657, ки онро соли 2012 гимназияи №2 барои хонандагони болаёқати шаҳри Душанбе ба Саҳобиддини Абдукарим додааст, эътибор надорад.

Шаҳодатномаи гумшудаи Т-ШТА №0020195, ки онро соли 2005 муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №36-и ноҳияи Шохмансури шаҳри Душанбе ба Ҳайдарова Моҳитобон додааст, эътибор надорад.

Шаҳодатномаи гумшудаи АБ №042184, ки онро соли 1999 муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №47-и ноҳияи Рӯдакӣ ба Иброғимов Иноятулло Файзуллоевич додааст, эътибор надорад.

Сафробахши ҳаҳон омӯзгор аст.

ОМӢЗГОР

Муассис: Вазорати маориф ва
илми Ҷумҳурии Тоҷикистон

Почтаи электронӣ: omuzgor@inbox.ru
Сомонаи ҳафтанома: www.omuzgor-gazeta.tj

Сармуҳаррир
Ноилшоҳ НУРАЛИЗОДА

Ҳайати М. ИМОМЗОДА, Э. НАСРИДДИНЗОДА, Н. САИД, М. САЛОМИЁН, Г. ҒАНИЗОДА, Д. ҚОДИРЗОДА,
таҳрир: Н. СОБИРЗОДА, Ф. РАҲИМӢ, А. МУРОДӢ (ҷонишини сармуҳаррир), Н. ОХУНЗОДА (котиби масъул)

Суроға: 734025, ш. Душанбе, х. Айни - 126, Телефонҳо: қабулгоҳ - 225-81-55, ҷонишини сармуҳаррир - 225-81-58, котибот - 225-81-57, муҳосибот - 225-81-61

«Омӯзгор» тахти рақами 0018/рз, аз 13.07.2015 дар Вазорати фарҳанги Ҷумҳурии Тоҷикистон аз нав номнавис шуда, тахти рақами 0110005977 дар Қумитан ирози назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ба қайди давлатӣ гирифта шудааст. Нашрия ба хотири чандандеш маводе низ ба таъби мерасонад, ки идораи ҳафтанома метавонад бо муаллифони ҳамаҷи рабобад ва барои онҳо масъулият ба уҳда нагирад.

Навбатдори шумора

Ҳ. ҲОМИД

Ҳафтанома дар матбааи нашриёти комплекси «Шарқи озода» ба таъби расид. | Индекси обуна - 68850 | Адади нашр: 37571 | Насха | Тарроҳ: С. Ниязов | Ҳуруфчинон: С. Саидова ва Д. Забиров

Навиштаҳо ва суратҳои ба идораи ҳафтанома воридшуда ба қарбдоридани намунаҳои. Идораи ҳафтанома навиштаҳои дар ҳаҷми на бештар аз 4 саҳифаи компютери андозан 14 (фосилаи 1,5) - и ҳарфи Times New Roman Tj. қабул менамояд.